POSTNINA PLAČANA V GOTOVINI

DELAVSKA ENOTNOST

GLASILO SINDIKATOV SLOVENIJE ● ŠT. 7. ● 7. FEBRUARJA 1958. ● LETO XVII. ● CENA 20 DIN

PROLETARCI VSEH DEŽEL, ZDRUŽITE SE!

FRANCE PREŠEREN 8. II. 1849–8. II. 1958

Ko je 8. februarja 1849 v Kranju umrl pesnik France Prešeren, se slovensko ljudstvo še ni v polni meri zavedalo, da je položilo v grob pesniško srce, kakršno dotlej še ni utripalo v nobenem Slovencu. Slovenski jezik je bil v Prešernovih časih občevalni jezik dekel in hlapcev, slovensko meščanstvo in slovenska gospoda pa sta govorila cesarski jezik, jezik cesarske prestolnice — nemščino. Kulturnost slovenskega naroda se je takrat šele prebujala in prečiščena, v umetniško besedo povezana Prešernova slovenska beseda je v obdobju prebujenja narodov pomenila isto za začetek narodnega kulturnega in z njim vred političnega preporoda, kot je pomenil za Poljake Adam Mickiewicz, za Čehe Karel Mácha, za Hrvate Ivan Mažuranić in za Srbe Njegoš. Zanimivo je, da so veliki pesniki vseh narodov hodili hitreje kot politične ideje. Medtem ko so takratni slovenski politiki suženjsko pripogibali hrbet najbolj mračnim tendencam nemških cesarskih ministrov in svetohlinskemu pobožnjakarstvu rimokatoliške cerkve, je France Prešeren dvignil zaničevano slovensko besedo do tolikšne višine, da je nihče več ni mogel sneti in pogasiti. A s to očiščeno besedo pesnik ni izrekel le svojo srčno izpoved; ta, do takrat tako ponižana, zatirana in zaničevana beseda, se je otresla strahu in licemerstva preživelih stoletij okrutnega suženjstva in je iznenada zazvenela pogumno, drzno, samozavestno in svobodnjaško. Noben slovenski politik tistih časov ni zmogel kaj takšnega, kajti takrat govoriti o svobodi in o bratstvu med narodi je pomenilo skrunitev najbolj zapečatenih cesarskih patentov. Toda na srečo je francoska revolucija vzvalovila tudi ostalo Evropo in čeprav se je duh revolucije počasi plazil čez obrambne nasipe zaostalih narodov, jih je vendarle dosegel toliko laže, ker so njihovi najboljši pesniki v jeziku svojih narodov izpovedovali napredna gesla revolucije.

Prešeren, ki je umrl leto dni za tem, ko sta Marx in Engels napisala »Komunistični manifest«, je pel o človečanstvu, čeprav ni poznal tedanjih naprednih političnih idej prebujajočega se proletariata. Za Slovence je postala Prešernova beseda ne samo kulturni, ampak tudi politični manifest, kajti narodova samozavest je s Prešernovo pesmijo nezadržno rasla in se krepila. To pa pomeni za sleheren narod začetek napredka. Zato je kulturni in politični uspeh Prešernove pesmi tako silen, da še zmeraj zveni v najnaprednejših geslih naše stvarnosti.

Spomin Franceta Prešerna slavimo na mnogo načinov. Na kakršenkoli način ga slavimo, je to dobro. V Prešernovem tednu podeljujejo Prešernove nagrade, prirejajo predavanja in akademije, koncerte in manifestacije v šolah. Vse to je dobro in hvalevredno. To mož-velikan tudi zasluži, tako tudi drugi narodi časte svoje velike umetnike.

A najvidnejši izraz kulturnosti kakega naroda je vsekakor knjiga. »Prešernova družba« je bila v ta namen ustanovljena, da v svojih rednih izdajah razširi čimveč dobrih knjig med ljudstvo. Knjiga je draga in širokim ljudskim množicam dostopna samo v knjižnicah. Prešernov teden naj bi se morda spojil s Tednom knjige. Založbe naj bi v Prešernovem tednu znižale cene knjigam, storile naj bi pač vse, da bi se knjiga čimbolj približala delovnemu človeku. Tudi razstave knjig v krajih, ki so oddaljeni od kulturnih središč, naj bi pripomogle do tega. Današnji človek zahteva čimbolj prosvetljenega delovnega človeka. Človek ne živi samo od kruha! Čim več bo človek znal, tem prej si bo osvojil socializem. Bogato Prešernovo dediščino si bomo povsem osvojili le s knjigo. Knjiga si mora osvojiti stanovanje delovnega človeka. Skromna knjižna polica v stanovanju delavca razodeva razgledanega, kulturnega delovnega človeka. Prešernove proslave so še vedno strnjene samo v manifestacije njegovega spomina in njegovega pomena. Spremenimo oziroma spojimo Prešernove proslave z akcijo. Malo besed, a čimveč dejanj! Knjiga naj postane orožje socialističnega človeka, s katero bo osvajal lepšo bodočnost. A Prešernovemu spominu se bomo najlepše oddolžili s tem, da bomo slovenski knjigi utrli pot v sleherni dom našega človeka, kajti le človek, ki zna listati po knjigah, si bo našel stezo do Prešernovih umetnin in do zakladnice ostalih umetnin slovenskih in drugih pesnikov in pisateljev. In ta zakladnica je neizmerno bogata.

T. Seliškar

● RAZGOVOR TOVARIŠA MIHE MARINKA S SINDIKALNIMI ODBORNIKI V DOMU SINDIKATOV V LJUBLJANI, KI SMO GA DOSLEJ OBJAVLJALI NA TEJ STRANI, BERITE DANES NA 3 STRANI

KAJ LAHKO ZVEMO IZ PRVEGA POGLAVJA REPUBLIŠKEGA DRUŽBENEGA PLANA

DOVOLJ PREPRIČLJIVI PODATKI

o velikih gospodarskih uspehih, doseženih v minulem letu

S prvimi zbori volivcev, ki so jih imeli že večidel povsod, in zborovanji Socialistične zveze predvolilna dejavnost še ni zaključena. Še se bomo sestali in še se bomo pomenkovali o delu, uspehih in tudi težavah, o nalogah, ki so pred nami vsemi in seveda pred ljudskimi poslanci republiške in zvezne ljudske skupščine. Prav je, da se sestanemo še večkrat pred volitvami. Vsi prvi zbori volivcev in zborovanja namreč niso bili takšni, kot kmo si želeli. Pokazale so se določene slabosti, ki jih ne gre podcenjevati. Skoraj povsod na zborih in zborovanjih so volivci veliko govorili o raznih vprašanjih v komuni, govorili so, kaj jim še manjka, koliko denarja bi potrebovali za to gradnjo, za ono cesto itd. Prav je, da razpravljamo o vprašanjih, ki nas teže, da se zavzamemo za hitrejšo ureditev komunalnih naprav, vendar če so te razprave omejene samo z ozkim lokalnim okvirom, če so preveč oddvojene od našega splošnega napredka, od naše komunalne ureditve, sedanje delitve dohodka, če govorimo samo o delitvi sredstev, ne pa tudi o ustvarjanju, o tem, kako bi pospešili rast materialne proizvodnje, smo napak storili. Zato, ker so bile te razprave pogostokrat preveč oddvojene od našega splošnega napredka, so izzvenele tako, kot da je vse te in podobne stvari, ki si jih želimo na področju občine, mogoče rešiti izven nje same, izven okraja, kot da jih lahko rešuje nekdo »zgoraj«, kot da lahko denar dotéka iz neke nikdar usahljive blagajne. Včasih so razprave izzvenele tudi tako, kot da se je poslabšal gmotni položaj delovnih ljudi, kot da lani nismo dosegli nikakršnih uspehov in tudi kaj boljšega poslej ne moremo pričakovati.

Takšne so slabosti, ki smo jih lahko vsi opazili na številnih zborih in zborovanjih. Vse to seveda ne drži. Preberimo si nekaj podatkov iz prvega poglavja republiškega družbenega plana in videli bomo, da smo minulo leto dosegli uspehe kot malokatero leto doslej, da na teh temeljijo predvidevanja letošnjega družbenega in perspektivnega petletnega plana v naši republiki.

V letu 1957 je narodni dohodek, v primerjavi s prejšnjim letom, porasel za 11%. Skupna realna osebna potrošnja se je povečala v vsej državi za približno 13% oziroma za 11,5% na prebivalca. Tako so bila presežena predvidevanja družbenega plana, ki je računal z 9% porastom skupne osebne potrošnje, oziroma 7,5% porastom osebne potrošnje na prebivalca.

Te uspehe smo lahko dosegli, ker bo, kot kažejo računi, obseg industrijske proizvodnje za 13% večji, kot v prejšnjem letu in ker je kmetijska proizvodnja presegla raven iz leta 1956 in sicer za 6,5%. V gradbeništvu pa je obseg storitev za 9% večji.

Za 22% več industrijskih izdelkov smo izvozili lani več kakor leto prej. Pri nas se je na novo zaposlilo lani 21.000 ljudi in samo v gospodarstvu 16.000 oseb. To pomeni, da smo zaposlili precej več ljudi, kot je bilo predvideno, torej je še več ljudi odšlo iz kmetijstva. V proizvodnji je tudi močno porasla produktivnost in sicer za 7%.

V primerjavi z letom 1956 so dohodki prebivalstva porasli za 21%, seveda pa so se povečali tudi proračunski izdatki in sicer za 19%, izdatki za socialno zavarovanje pa za 11%. Tudi obseg investicij se je povečal za 6 milijard oziroma za 10 odstotkov.

Ob tem velja povedati, da je porast notranje potrošnje in velik izvoz kmetijskih izdelkov vplival na nihanje cen na tržišču s kmetijskimi pridelki.

O porastu osebne potrošnje govore tudi podatki o zalogah gotovih izdelkov v industriji. Zaloge so bile v primerjavi z letom 1956 kljub močnemu porastu proizvodnje za približno 3% manjše. Zmanjšale so se zaloge gradbenega materiala ter materiala elektro in kovinske industrije in tekstilne industrije. Nič čudnega. V gradbeništvu smo potrošili več, kot smo računali, in zavoljo večjih prejemkov kupili več, kot smo predvidevali.

Vzporedno s porastom industrijske proizvodnje pa so naraščale vendarle tudi zaloge surovin. Te so bile ob koncu 1957. leta za približno 4% večje od prejšnjega leta, ki so bile tudi razmeroma visoke.

Razveseljivo je, da se je struktura proizvodnje spremenila v korist življenjske ravni. Spremenila se je bolj kot prejšnja leta. Sredstva za delo so porasla na 107, reprodukcijski material na 112 in blago za široko potrošnjo na 119%.

Kot rečeno, je bila kmetijska proizvodnja v celoti v primerjavi z letom 1956 večja za 6,5%, pri čemer je zadnja leta sadna letina bila več kot polovico manjša kot prejšnje leto. Kmetijska proizvodnja je torej kljub pomladanski pozebi, ki je povzročila znatno škodo v sadjarstvu in deloma tudi v vinogradništvu, porastla. Investicijska vlaganja so bila v kmetijstvu znatno večja, čeprav kmetijske organizacije niso niti izkoristile vseh razpoložljivih sredstev. Tako smo dosegli v celoti dvig kmetijske proizvodnje ozko vzeto 115%.

Tudi v prometu smo dosegli precejšnje uspehe. Storitve v prometu so porasle za 9%. Značilen je porast pomorskega prometa, saj smo prepeljali po morju 25% več in po cestah 21% več blaga, kot leta 1956. Na železnici pa je zaradi ozkih grl porastel promet le za 4%.

Že iz teh nekaj podatkov, o drugih bomo spregovorili kdaj pozneje, lahko razberemo, da so bili uspehi, doseženi v industriji, kmetijstvu, skratka vsem gospodarstvu vendarle veliki in da velja tudi o teh stvareh razpravljati na predvolilnih zborih in zborovanjih in razmišljati seveda, kaj vse bi veljalo storiti, da bi letos še bolje izpolnili plan, da bi letos in naslednja leta izdelali še več blaga.

Dne 31. januarja je bila v Ljubljani seja Glavnega odbora Socialistične zveze delovnih ljudi Slovenije. Predsednik tovariš Miha Marinko je v uvodnem poročilu govoril o volitvah v Zvezno in republiške ljudske skupščine ter v tej zvezi o nalogah organizacij Socialistične zveze delovnega ljudstva.

Na tej seji so tudi izvolili za sekretarja Glavnega odbora tovariša Janka Rudolfa, ker je dosedanji sekretar tovariš Stane Kavčič prevzel dolžnost predsednika Republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije. Glavni odbor je poleg tega izvolil za svojega podpredsednika tovarišico Vido Tomšičevo in v predsedstvo tovariša Franca Leskoška - Luko.

USPEHOV NE MOREJO ZAMEGLITI TRENUTNE IN POSAMIČNE TEŽAVE

PONOSNI SMO

V obdobje, v katerem bodo vodili in usmerjali naši novoizvoljeni najvišji predstavniški organi, stopamo ponosno. Ponosno zato, ker so doslej doseženi uspehi tolikšni, da z največjo gotovostjo pričakujemo v naslednjih letih naglejši vzpon na vseh tistih področjih našega življenja, ki bodo zagotavljale delovnemu človeku, predvsem v industrijskih in mestnih središčih vse lepšo življenjsko raven.

Res je. Človek kaj nerad gleda nazaj. Vsakodnevna opravila ga zaposlujejo in komaj utegne premišljati o jutrišnjem dnevu. Vendar je prav, da se od časa do časa ozre nazaj in da preceni svoja prizadevanja. In če so bila ta prizadevanja vredna truda in naporov, potem jih je človek vesel in ponosen je nanje. In ko tako z zadovoljstvom gleda uspehe, tudi vidi, kaj je bilo napak, kje so vzroki, ki mu otežkočajo življenje in razmišlja o tem, kaj bo storil, da bo jutrišnji dan lepši.

In ali ni prav sedaj primeren čas, da to storimo? Sekaj, ko se pripravljamo na izvolitev svojih najvišjih predstavniških teles? Saj ne gre zato, da bi se zaprli samozadovoljni vase. Gre za to, da doumemo veličino opravljenega dela, za katerega smo se in se sami odločamo, dela, katerih uspehov ne morejo in ne bi smele zamegliti posamezne slabosti, predvsem pa ne pojavi, ki so rezultat samega tega dela in ki jih moramo danes in v bodoče tudi še rešiti.

Ni potrebno biti posebno bistroumen, saj niti slepec ne more zanikati velikanskih doseženih uspehov. Ti so oprijemljivi in vidni na vsakem koraku v vsej domovini in v vsaki občini. Nove tovarne, rudniki, gradbišča, nove šole, kulturni domovi, socialne in zdravstvene ustanove, ceste... Ne, nismo več zaostala dežela. Toda v tem času nismo ustvarili samo gmotne osnove napredka. V tem času je bil zgrajen sistem take družbene ureditve, kot si nanj še mnogokje na svetu niti misliti ne smejo. Ustvarili in razvili smo praktično demokracijo, to je mehanizem delavskega in družbenega upravljanja, kjer delovni ljudje neposredno upravljajo, gospodarijo, odločajo. To so dejstva, ki jih, če smo pravični, ne morejo zamegliti še premnoge težave in zli pojavi. Te težave in pojavi imajo v glavnem dva izvora. Prvi so težave in pojavi, ki izvirajo iz hitre rasti in položaja, v katerem smo, drugi pa so izraz osebnih napak in razvad.

Kako se odražajo prve? Vzemimo le en primer. Struktura prebivalstva v vsej Jugoslaviji se je znatno spremenila v korist delavskega razreda. Ta sprememba je še zlasti velika v Sloveniji, kjer se je odstotek kmečkega prebivalstva znižal od 60 na 38%. Povečano število delavcev v mestih in industrijskih središčih odpira vrsto problemov, kot so pomanjkanje stanovanj, šol, zlasti strokovnih, trgovin, kulturnih, zdravstvenih, socialnih, športnih naprav in ustanov. Vzrokov takega stanja pa marsikdo ne vidi, zavaja ljudi z demagoškimi frazami, s praznim govoričenjem, ne da bi pokazal stvari kot so. Vsa dosedanja prizadevanja gredo za tem, da se najnujnejše stvari rešijo. Seveda to ne gre preko noči. Toda naša celotna družbena ureditev, mehanizem delavskega in družbenega upravljanja, doseženi uspehi in načrti za bodočnost nam odpirajo široka obzorja. Te načrte smo si sami napravili in so izraženi v naših planih in od nas samih zavisi, v koliko jih bomo uresničili.

To seveda zavisi od tega, če bomo znali preprečiti vse, kar se zoperstavlja predvideni rasti, in da bomo ukrepali vse tako, kot je v korist skupnosti v celoti in s tem vsakega posameznika. Če pa bomo dopuščali v naši sredini mesto ozki sebičnosti, birokratskim težnjam in podobnim, naši družbeni ureditvi sovražnim pojavom, ne smemo za to kriviti nekoga drugega, temveč sebe same. Naše organizacije, ki samo v Sloveniji včlanjujejo blizu 300.000 delavcev in uslužbencev, bodo zato bolj kot kdajkoli usmerjale svoje člane v aktivno delovanje na vseh področjih našega življenja, kjer se odloča, upravlja in gospodari. To pa je v največji meri v naših občinah in komunah. Seznanjale bodo svoje člane s pravicami in dolžnostmi, ki jih imajo v svojem vsakodnevnem delovanju v prihodnjem obdobju. S tem bodo doprinesle svoj delež k izvolitvi zvezne in republiških ljudskih skupščin, ki bodo predstavljale resničen odraz volje in akcije delavskega razreda in vseh delovnih ljudi narodov Jugoslavije.

Mladina je sklenila...

Spet bodo prišli med nas stari znanci — fantje in dekleta — člani slavnih mladinskih brigad z velikih gradbišč, kjer so gradili tovarne, železnice, ceste. Prišli bodo fantje in dekleta iz tovarn, mest in vasi in šolskih klopi. — Tovariš Tito je mladini na njenem kongresu sporočil: »Zvezni izvršni svet je sklenil, da bo našo mladino znova pritegnil k velikim zveznim akcijam... Zdaj vam zastavljamo kot nalogo, da zgradite mladinsko cesto »Bratstva in enotnosti« od Ljubljane do Djevdjelije...« Mladina je navdušeno pozdravila predlog tovariša Tita in sklenila: »Cesto od Ljubljane do Zagreba bomo začeli graditi 1. aprila, dogradili pa jo bomo do 29. novembra letos...« Mladina bo gradila avtomobilsko cesto. Gradila bo cesto in se ob tem sama kalila v zavestne graditelje socializma. Podobne velike mladinske delovne akcije niso samo delo, marveč so tudi šola za našo mladino. Ob delu in razvedrilu se povezuje med seboj intelektualna in delavska mladina, se spoznava med seboj mladina raznih narodov. Tu, ob delu in razvedrilu in tudi ob učenju se bodo kalili bodoči strokovni delavci.

V NEKAJ vrsticah

V JESENIŠKI ŽELEZARNI so obratna mladinska vodstva na pobudo tovarniškega komiteja Ljudske mladine začela s pripravami za bližnje volitve za zvezno in republiško Ljudsko skupščino. V tej tovarni je v zadnjem času zelo razgibano delo v klubu mladih proizvajalcev, kjer so že pripravili program rednih tromesečnih predavanj, seminarjev, razprav in ekskurzij. — U. Ž.

ČLANI DELAVSKEGA SVETA Tovarne dekorativnih tkanin v Ljubljani so na svoji seji sklenili, da bo tovarna vložila v gradnjo samskega doma v Šentvidu nekaj denarnih sredstev. — Z. A.

NA SEJI SINDIKALNEGA AKTIVA, ki je bila nedavno tega v železarni Store, so kritično ocenili delitev dobička in plač ter dviganje cen v nekaterih celjskih trgovskih podjetjih. Menili so, da bi morale sindikalne organizacije pogosteje razpravljati o vlogi in delu potrošniških svetov. — J. M.

V ŽELEZARNI ŠTORE so končali 14-dnevni seminar za člane Zveze komunistov. Obiskalo ga je 20 članov Zveze komunistov. — J. M.

85 ODSTOTKOV DOHODKA odpade v trboveljskem okraju na industrijo. — P.

V TISKANINI v Kranju bodo letos zgradili 30 novih stanovanj. — I. V.

NA OBČINSKI KONFERENCI Zveze komunistov domžalske občine so ugotovili, da so člani Zveze komunistov v pretekli dobi posvetili precejšnjo skrb vključevanju mladih delavcev v to organizacijo. — V. D.

V KRANJU so na občinski konferenci Zveze komunistov med drugim razpravljali tudi o stanovanjski skupnosti in o vlogi komunistov v družbenem upravljanju. — I. V.

V DOMŽALAH pogrešajo kulturni dom. Prav zaradi tega so v občini izvolili pripravljalni odbor, ki naj bi poskrbel, da bi čimprej začeli s prvimi deli. — V. D.

NA OBČNEM ZBORU okrajnega odbora Zveze rezervnih oficirjev, ki je bil nedavno v Kranju, so z ukazom predsednika republike odlikovali šest rezervnih oficirjev, in sicer štiri z Redom za vojaške zasluge III. stopnje in dva z Medaljo za vojaške zasluge. — I. V.

PRI OBČINSKEM SINDIKALNEM SVETU Ljubljana Šiška so ustanovili mladinsko dopisniško sekcijo za »Delavsko enotnost«. — I. V.

PRI OKRAJNEM ZAVODU ZA NAPREDEK GOSPODINJSTVA v Kranju so pred kratkim odprli nove prostore, ki so opremljeni z modernimi in sodobnimi gospodinjskimi pripomočki. — I. V.

ZA ČLANE SINDIKALNIH ORGANIZACIJ bodo v okviru občinskega sindikalnega sveta Ljubljana-Šiška priredili več seminarjev. Ob zaključku seminarja pa bodo sklicali širše zborovanje sindikalnih odbornikov v tej občini. — I. V.

V TOVARNI AVTOMOBILOV v Mariboru nameravajo letos izdelati 1.400 vozil znamke »Pionir«, 400 osebnih avtomobilov in 650 avtobusov in še 800 kamionov (nosilnosti 4 in pol tone), ki jih bodo sestavili po licenci Deutz. — G. D.

NA SEJI zdravstvenega doma v Rušah so imenovali pripravljalni odbor za gradnjo zdravstvenega doma. V novem zdravstvenem domu naj bi bila splošna in zobozdravstvena ordinacija, lekarna itd. Z gradnjo doma bodo lahko začeli že letos, saj imajo že del sredstev. — G. G.

NA SEJI UPRAVNEGA ODBORA posredovalnice za delo v Slovenskih Konjicah so ugotovili, da je v občini še precej ljudi, ki prejemajo začasno podporo kot nezaposleni. V preteklem mesecu se je prijavilo še nekaj sezonskih delavcev. Vreme v jesenskih mesecih je bilo ugodno in so zato sezonske delavce večidel odpustili šele konec decembra. — L. V.

ROMUNSKA SINDIKALNA DELEGACIJA je pred kratkim obiskala Maribor. Ob tej priložnosti so si ogledali mariborsko Tovarno avtomobilov in se pogovarjali s predstavniki sindikalne podružnice. Po ogledu tovarne so si romunski gostje ogledali še sistem dravskih hidrocentral in pohorske vzpenjače. — G. G.

V KONJICAH je bila nedavno tega seja občinskega Sveta za delo. Sklenili so, da bodo v kratkem sklicali zastopnike podjetij (ki se ukvarjajo s personalno službo) in predsednike komisij za sprejemanje in odpuščanje delavcev. Proučili bodo zakon o delovnih odnosih, zlasti pa bodo pregledali vsa tista določila novega zakona, ki govorijo o odnosih podjetij do občinskih svetov za delo. Na seji so izvolili posebno komisijo, ki bo skrbela za vajence v občini. — L. V.

V TOVARNI AVTOMOBILOV v Mariboru posvečajo veliko skrb bolnim delavcem. V dosedanjih ambulantnih prostorih in v majhnem prizidku bodo v bodoče lahko sprejemali tudi ženske paciente. Zavod za socialno zavarovanje pa je za obnovljeno tovarniško ambulanto kupil novo opremo. — G. D.

V ŽELEZARNI ŠTORE je leta 1957 odšlo v pokoj 10 članov tega kolektiva. Upravni odbor podjetja jim je ob tej priložnosti dal nagrado 107.000 dinarjev. — J. M.

STRELSKO DRUŽINO so ustanovili v Tovarni avtomobilov v Mariboru. Pobudo za ustanovitev je dala sindikalna organizacija. Ta strelska družina ima ime narodnega heroja »Alfonza Šarha«. V njej je 152 članov delovnega kolektiva. — D. G.

NA PREŠERNOV DAN se velenjska Svoboda že pripravlja, saj bodo v tem tednu pripravili vokalno-instrumentalni koncert. Osmega februarja zvečer pa bo slavnostna akademija, kjer bodo simbolično prikazali življenje in delo največjega slovenskega pesnika.

V RUŠAH bodo še ta mesec na novo odprli preurejeno dvorano kina. Prebivalci Ruš bodo tako po zaslugi Tovarne dušika v Rušah lahko spet obiskovali predstave kina. — G. G.

Tovariš Tomaž in Eva Diacci sta dne 25. januarja letos odhajala pomemben življenjski praznik — šestdesetletnico skupnega življenja. Prav je, da se takšnega življenjskega praznika spomnimo tudi v našem listu. Tovariš Tomaž Diacci je bil namreč rudarkopač in strojni mojster in delal nad 37 let v rudnikih Beznoč-Huda jama in Trbovlje. Vedno se je boril za pravice delovnega človeka. Leta 1926 pa so ga upokojili. V njunem zakonu se je rodilo šest otrok, štirje še žive in to Lojze, France, Mici in Tomaž. Vsi so med Narodnoosvobodilno vojno tesno sodelovali z Osvobodilno fronto. Jubilantoma želijo vsi sinovi, hčerka, vnuk in pravnuki še obilo let srečnega, mirnega in zadovoljnega življenja in tej čestitki se pridružujemo tudi mi.

OB RAZPRAVI NA OBČNEM ZBORU OKRAJNEGA SINDIKALNEGA SVETA V KRANJU

O dveh treh vprašanjih

Pred menoj na mizi so zapiski z občnega zbora Okrajnega sindikalnega sveta v Kranju. Odprl sem jih in prebral nekaj zapisanih misli. Delegat z Jesenic je razpravljal o skrbi za delovnega človeka, govoril je o družbeni prehrani, o stanovanjskem vprašanju, o stanovanjski skupnosti itd.

Da, da, na občnih zborih sindikalnih podružnic, občinskih in okrajnih sindikalnih svetov, pa tudi na občnih zborih republiških odborov strokovnih sindikatov človek večkrat prisluhne razpravi o skrbi za delovnega človeka.

Bo že res, da se delegati ob takih priložnostih največkrat ustavijo ob družbeni prehrani ali pa gradnji stanovanj. Ob teh dveh in še ob nekaterih drugih pomembnih vprašanjih pa se razprava večkrat tudi konča. Pa vendar bi lahko v sindikalnih organizacijah razpravljali še o marsičem drugem. V letu 1957 je bilo skupščinsko življenje silno bogato. Sprejeli smo vrsto novih zakonov in to v pretežni meri takih, ki se tičejo skrbi za delovnega človeka. Takoj pa se nam vsiljuje vprašanje, v kolikšni meri so se o teh novih zakonih pogovarjali v naših delovnih kolektivih. Morda bi tu navedli tisto, kar je nek delegat dejal na občnem zboru v Kranju:

»O zakonu o delovnih odnosih smo v naših delovnih kolektivih zelo malo govorili. Največkrat smo z delavci razpravljali le o polurnem odmoru. To pa je bilo v glavnem tudi vse..«

Večkrat smo v zares precejšnjih dvomih, če delavec resnično ve, za kaj gre pri zakonu o delovnih razmerjih. Toda ne samo to. Tudi posamezni sindikalni odbori večkrat ne vedo za določbe tega ali onega zakona. In zato ni nič čudnega, če si ne vedo pomagati takrat, kadar gre za uveljavljanje delavčevih pravic. Zaradi tega bo treba v sindikalnih organizacijah pričeti s seminarji in predavanji, na katerih naj bi proučevali zakone in osnutke zakonov, to pa ne bi smela biti le enkratna naloga.

Torej, kakor je videti, ne gre pri skrbi za delovnega človeka le za reševanje stanovanjske problematike in za ustanavljanje menz (čeprav tudi teh in ostalih stvari nikakor ne kaže podcenjevati.).

Prav bi bilo, da bi se sedaj po občinskih zborih pričeli v sindikalnih organizacijah resneje ukvarjati z uresničevanjem vseh tistih uredb in določb, ki v marsičem prispevajo, da bo delavcem v naši domovini čim lepše in čim prijetneje.

Te misli sem ob tem občnem zboru nanizal prav zaradi tega, ker se pogostokrat ob razpravi o skrbi za delovnega človeka ustavimo le ob dveh ali treh vprašanjih.

TAKO SE PRIPRAVLJAJO VOLIVCI

NA VOLITVE

IZ DOMŽAL NAM POROČAJO

Sklicali bodo posvetovanje

Na območju domžalske, kamniške in mengeške občine je precej mladih delavcev, ki bodo letos prvič volili. Prav zavoljo tega bodo sklicali več posvetovanj. Posamezne skupine članov Ljudske mladine v tej občini se že pripravljajo na tekmovanje, ki bo na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani. (To posvetovanje prireja Centralni komite Ljudske mladine Slovenije in Radio Ljubljana.) V. D.

Samo o težavah podjetij?

V domžalski občini so že končani zbori volivcev. V nekaterih podjetjih so na zborih razpravljali le o lokalnih uspehih in težavah. Sodijo, da bodo pri naslednjih zborih volivcev odborniki občinskih ljudskih odborov poročali o uspehih v občini in programu dela za letošnje leto. V. D.

IZ VELENJA

Izvolili naj bi potrošniške svete

Nad 300 Velenjčanov se je nedavno udeležilo zbora volivcev. Na območju krajevnega odbora Velenje so popravili in polili s smolo cesto, in napeljali vodovod v stari del Velenja. Povedati je treba, da so zemeljska dela opravili Velenjčani s prostovoljnim delom. Na zboru volivcev so občani poudarili, da je treba v Velenju čimprej zgraditi mlekarno. Govorili pa so tudi o različnih cenah v velenjskih trgovinah in menili, da je treba čimprej izvoliti potrošniške svete.

Z ZBORA VOLIVCEV V RUŠKI OBČINI

VEČ KANDIDATOV

Prvi zbori volivcev v ruški občini so pri kraju. Le-ti so po vaseh pa tudi v delovnih kolektivih povsod dobro uspeli. Mimo razprav o nekaterih komunalnih zadevah (o katerih so govorili pri Duhu, Gradišču, Slemenu in na Lovrencu na Pohorju) so volivci na prvih zborih razpravljali v glavnem o pomenu bližnjih volitev in o velikem delu, ki sta ga opravili tako republiška, kakor tudi zvezna skupščina. Pa ne samo to, volivci so se tudi zanimali za nekatera notranje in zunanjepolitična vprašanja.

Tako kot pri zadnjih volitvah, so volivci tokrat menili, da naj bi na volitvah kandidiralo več kandidatov.

V ruški občini bodo sklicali druge zbore volivcev že ta teden, končali pa jih bodo najkasneje do 17. februarja. G. G.

Z ZBORA VOLIVCEV ŠOŠTANJSKE OBČINE

Pomagli si bomo s prostovoljnim delom

Na zborih volivcev šoštanjske občine so se dodobra pogovorili o perspektivnem razvoju te komune. Kakor je znano, dajeta osnovni ton vsemu življenju te občine kolektiva Termoelektrarna Soštanj in rudnika lignita. Kmalu bodo začeli z drugo stopnjo gradnje termoelektrarne. V rudniku pa bo proizvodnja lignita leta 1963 narasla na 3 milijone ton letno. Zaradi hitrega gospodarskega razvoja je v tej občini vedno več prebivalcev. Poskrbeti bo treba za nove šole, zdravstvene domove, stanovanja itd. Že letos bodo zgradili šolo ob Paki pri Velenju, v Belih vodah nad Šoštanjem in v Šmartnem ob Paki. V samem Velenju pa bodo zgradili zdravstveni dom. Razen tega se bodo morali v tej občini ukvarjati tudi z vprašanji trgovine in obrti.

Lahko rečemo, da so dosedaj Velenjčani marsikaj že zgradili, kar s prostovoljnim delom. Izgleda pa, da si bodo občani tudi v prihodnje pomagali na isti način.

IZ SLOVENSKIH KONJIC

Kandidacijske konference so za nami

V preteklem tednu so bili tudi v konjiški občini v vseh gospodarskih organizacijah zbori volivcev, na katerih so predlagali kandidate za kandidacijske konference.

Proizvajalci iz Kozjega, Laškega, Šmarja, Rogaške Slatine, Šenturja, Vojnika in Slovenskih Konjic pa so se na kandidacijski konferenci odločili, da kandidirajo inž. V. Djinovskega, direktorja Steklarne »Boris Kidrič« v Rogaški Slatini.

Zbori volivcev naj bodo čim bolje obiskani

Na prvih zborih volivcev v Storah so razpravljali o bližnjih volitvah v republiške in zvezno ljudsko skupščino. Poudarili so, da je treba v pripravah na volitve posvetiti vso skrb temu, da bodo zbori čimbolje obiskani. Volilci sami pa naj bi poskrbeli, da bodo kandidirali za poslance politično in gospodarsko razgledani državljani.

J. M.

Z OBČNEGA ZBORA REPUBLIŠKEGA ODBORA SINDIKATA ŽELEZNIČARJEV SLOVENIJE

PREMIJE NA ŽELEZNICI

Premije naj ne bodo dodatne plače. — Sindikalne organizacije naj sodelujejo pri sestavljanju premijskih pravilnikov.

Tudi občni zbor Republiškega odbora sindikata železničarjev je posvetil precej pozornosti premijskemu sistemu.

V zadnjem času je bilo resda veliko napisanega o premijah, ki so jih izplačevali tistim, ki večkrat niso bistveno vplivali na spremembo tehnološkega procesa oziroma niso pripomogli k večji proizvodnosti. In če je to veljalo za razne panoge gospodarstva, potem to ne drži kot pravijo za železnico.

Zdi se, da je treba na železnici sestaviti tak premijski pravilnik, ki bo bistveno vplival, da bo potovanje po železnici vse bolj prijetno in udobneje. Torej, premirati je treba čimveč delovnih mest. Ni pa s tem že rečeno, da bi morali premije dobivati prav vsi delavci, kajti, kaj lahko se zgodi, da od takega premijskega sistema ne bo nikakršnih večjih koristi. Premije bi na ta način postale le dodatne plače.

Rečeno je bilo, da bi morale tudi sindikalne organizacije pri sestavljanju premijskih pravilnikov odigrati veliko vlogo. Predvsem pa bo treba poskrbeti, da bodo člani delovnih kolektivov temeljito seznanjeni z načeli premiranja na železnici.

SAMI MED SEBOJ

J. K. Koper: Z »Zrcalom« bo težko kaj. Ta pisatelj je napisal dosti boljših črtic, kot je pričujoča. O ženah. Nobelovih nagrajencih, pa bomo objavili za 8. marec. — Hvala za poslano in drugič še kaj.

U. Ž. Jesenice: Zadnje čase ste nas kar dobro založili s prispevki. Vendar ne moremo pisati samo o Jesenicah. Na vrsto bodo prišli postopoma. Že dostikrat smo Vam povedali, da ne pišite dolgih uvodov, pa vas doslej še nismo uspeli prepričati. Sicer pa oboji mislimo, da beseda ni konj: Vi, ki pišete take uvode in mislite, morda bom le spregledali; in mi, ki uvode črtamo ter pišemo tele vrstice. Pa brez zamere!

A. B. Jesenice: Prispevek »V snežnem metežu« bo prišel kmalu na vrsto, upamo, da prej, preden bo pobralo sneg. Sicer pa sami vidite, v kakšni stiski smo s prostorom na tistih štirih straneh (6—9), kamor tak prispevek spada.

M. S. Maribor: Predvsem Vas moramo opozoriti, da se takih stvari ne sme pisati, ker bi imeli opravka s sodiščem zaradi klevetanja. Zato Vašega pisma tudi ne bomo objavili. Čudi pa nas, da Vi, ki dobro poznate vso zadevo, pridete do takih zaključkov, medtem ko je resnica precej drugačna.

J. M., Ljubljana, Vilharjeva cesta: Vašo dopisnico smo prejeli. Ob priložnosti, ko boste hodili kaj mimo našega uredništva, se zglasite in Vam bomo stvari, ki Vas zanimajo, pojasnili.

Drago G., Maribor: »Odločil sem se, da Vam pišem. Želel bi postati Vaš dopisnik.« Tako nekako ste nam, tovariš Drago, pisali, hkrati pa ste nam poslali že prve vesti za rubriko »V nekaj vrstah«. Vašega pisma smo bili zelo veseli. Morda prav zaradi tega, ker se je spet nekdo oglasil iz štajerske metropole, od koder nam naši le bolj poredko pišejo.

Ob tej priložnosti pa še tole: Želeli bi, da nam ne poročate samo iz vašega kolektiva. Pišite nam o življenju v drugih tovarnah, pa tudi o delu ostalih političnih organizacij v Mariboru in okolici. Morda bi prav zdaj, ko se pripravljamo na volitve, lahko spet vzeli pero v roke in nam napisali nekaj več o vprašanjih, o katerih so govorili na zborih volivcev v prenekateri mariborski občini.

BESEDA BRALCEV

ZGODILA SE MI JE KRIVICA

Preprosta sobarica sem v Domu železarjev na Ravnah. Dve leti že opravljam službo v podjetju in vse do pred kratkim se mi še ni dogodilo, da bi se kdo potožil zaradi moje malomarnosti ali česarkoli drugega. Potrudila sem se,

da sem zares vestno opravljala svojo službo. Vsak dan sem delala od sedmih zjutraj do triindvajsetih ponoči. Za to sem prejemala 9000 dinarjev mesečno. Mlada sem še, komaj 22 let imam. Kakor vsi mladi, zdravi ljudje, sem tudi jaz budila lepe upe, toda zgodila se mi je krivica. Sklenila sem jo opisati. Prosila bi vas, da stvar objavite, kajti že več let prebiram naše glasilo in vidim, da se postavite v bran za delovnega človeka, če se mu dogodi krivica. Glejte, tole se mi je dogodilo.

Dne 31. decembra lani mi je upravnik, tovariš Brecelj oziroma personalni referent železarne Ravne, odpovedal delovno razmerje v Domu železarjev, z enomesečnim odpovednim rokom. Prvega februarja ne bom več smela v službo.

V odpovedi piše v obrazložitvi tole: da nisem prijavila septembra 1957 matičarju Ravne tovarišico M. M., ki je spala pri nas in drugič, da sem vzela iz blagajne ceneno cigaretno dozo in jo izročila Hinkotu Papežu. V obrazložitvi je rečeno, da sem s tem kršila zaupanje itd.

Dne 3. januarja letos sem pritožbo na Arbitražo za delovne spore pri Občinskem ljudskem odboru Ravne osebno predala referentu za delovna razmerja tovarišu Hinku Fabijanu. Odtlej sem stalno upala, da bodo o tej zadevi na arbitraži razpravljali. V pritožbi sem navedla tako resne ugovore, da bi jih morali upoštevati. Toda do danes ni o rešitvi ne duha ne sluha. Na mojo intervencijo pa mi tovariš Fabijan stalno zagotavlja, da bo prišla stvar kmalu na vrsto. Medtem pa sta večkrat pila skupaj z upravnikom doma, tovarišem Brecljem. Zdi se mi, da je šla moja pritožba v koš.

V resnici je prva obtožba prav za lase privlečena. Tovarišica M. M. je pravilno prijavljena in vpisana v knjigo gostov pod redno številko 1755. Prav tako je z drugo obtožbo. Omenjeno cigaretno dozo je pozabil nek gost, dolgo se je valjala okoli, vredna pa je največ 100 dinarjev. Druge stvari so v ozadju. Upravnik me ne mara iz vzrokov, o katerih dekleta ne govorijo rada, znebiti se me hoče iz službe, znano mi je namreč marsikaj, kar ne želi, da pride v javnost.

Personalnega referenta sem zaprosila, da bi me poslali v gostinski tečaj, saj me veseli ta stroka. Prosila sem za premestitev, če se stvar ne bi dala drugače urediti. Toda tudi iz personalne službe v železarni ne dobim odgovora. Naj omenim še to, da se je pogostokrat dogodilo, da tovariš upravnik sam ni prijavil tudi po več ljudi, ki so prenočevali tu, kadar sem bila jaz prosta. Zanj torej to ni prestopek, mene pa dolži nečesa, kar nisem zakrivila.

Prosim, svetujte mi, kaj naj storim sedaj.

Marija Korošec,
Ravne na Koroškem,
Čečovje štev. 1

Opomba uredništva: *Podjetje Vam je odpovedalo delovno razmerje s 1. januarjem in enomesečnim odpovednim rokom. Tretjega januarja ste vložili pritožbo na naslov Občinski arbitražni svet za odpovedi. Predali ste pritožbo referentu za delovna razmerja, toda še do danes ni nobenega odgovora. Zaradi takega ravnanja, ne veste, kaj naj bi ukrenili.*

Torej, če je točno, kar pišete v svojem pismu, potem velja 325. člen zakona o delovnih razmerjih. Ta namreč določa, da ostane delavec v delovnem razmerju vse dotlej, dokler arbitražni svet ne izda svoje odločbe. Če še vedno ni izdal odločbe, ste še nadalje v delovnem razmerju z vsemi pravicami, ki izvirajo iz obstoja delovnega razmerja. Če pa boste ugotovili, da je bil v postopku pred arbitražnim svetom prekršen zakon, potem lahko vložite tožbo pri okrajnem sodišču, v katerem izpodbijate odločitev arbitražnega sveta, če ni objektivno in nepristransko preizkusil vse okoliščine in vsa dejstva, ki so važna za presojo o upravičenosti in primernosti odpovedi. To tožbo boste seveda vložili, če je arbitražni svet odločil o Vaši odpovedi tako, da je pritožbo zavrnil in smatrate, da je bila ta zavrnitev takšna, da jo je možno smatrati za nezakonito. Dokler pa arbitražni svet ne odloči, pa traja delovno razmerje še naprej, kot rečeno. Ker je bila odpoved dana s 1. januarjem letos in ker je tega dne začel veljati tudi zakon o delovnih razmerjih, je vašo zadevo treba presojati že po tem zakonu.

ALI JE TAKŠNO RAZDELJEVANJE NAGRAD PRAVILNO IN PRAVIČNO?

Kolektiv posestva Pšata se je lani vključil v tekmovanje za čimboljši pridelek krme in — uspel. Za tekmovalce so bile določene nagrade in prisojena je bila tudi kolektivu Pšate. Blagajnik posestva Pšata je dobil spise in nalog,

MED MLADIMI VELENJSKIMI RUDARJI

Predvsem izobraževanje

V velenjskem rudniku je precej mladih rudarjev. Vendar pa je v organizaciji Ljudske mladine veliko premalo mladih delavcev. Prav zavoljo tega bodo v jami ustanovili posebno mladinsko četo, ki naj bi poskrbela, da bi se mladinci vseh treh izmen kar najbolje med seboj spoznali in povezali.

V velenjskem rudniku tudi pripravljajo mladinsko konferenco. Na tej konferenci bodo ustanovili delovno brigado, ki bo pomagala pri gradnji kulturnega doma in zimskega bazena.

Člani mladinske organizacije velenjskega rudnika pravijo, da bi bilo njihovo delo lahko bolj uspešno, če bi imeli prostor, kjer bi se lahko sestajali. Mladinsko sobo bi si lahko uredili v sedanjem pionirskem domu (služi šoli, baletu in lutkam), ki bi si ga primerno uredili kar sami.

Veliko je še nalog, ki čakajo organizacijo Ljudske mladine v tem rudniku, na prvem mestu pa je prav gotovo splošno in strokovno izobraževanje mladih velenjskih rudarjev.

IZ MORAVČ

Nova pralnica keramičnega peska

Zaloge kremenčevega peska so v moravški občini precejšnje. Izkoriščanje teh zalog je bilo do nedavnega težavno prav zaradi pomanjkanja pralnic za kremenčev pesek. Pred kratkim pa so v Moravčah začeli urejati pralnico kremenčevega peska, ki bo kakor je videti dograjena leta spomladi. Sodijo, da se bo proizvodnja kremenčevega peska kmalu zelo povečala. V. D.

● O TEBI, TVOJEM DELU,
● TVOJIH USPEHIH IN
● TEŽAVAH PIŠE
»DELAVSKA ENOTNOST«

DELAVSKA ENOTNOST

Glasilo sindikatov Slovenije, izdaja Republiški svet Zveze sindikatov za Slovenijo. — Odgovorni urednik France Boštjančič. — Tisk Časopisno - založniškega podjetja »Slovenski poročevalec« v Ljubljani. — Naslov uredništva in uprave: Ljubljana, Čufarjeva ulica 3, poštni predal 284. — Telefon uredništva 32-538, uprave 30-046, skupni za uredništvo in upravo 32-031. — Račun pri Mestni hranilnici v Ljubljani 601-606-1-221. — List izhaja vsak petek. — Rokopisov ne vračamo. — Posamezna številka stane 20 din. — Naročnina v predplačilu je mesečna 80 din, četrtletna 240 din, polletna 460 din in celoletna 900 din.

RAZGOVOR TOVARIŠA MIHE MARINKA S SINDIKALNIMI ODBORNIKI

VLOGA SINDIKATOV V KOMUNI

(Nadaljevanje in konec)

Trdi se, da je udeležba partijske in sindikalne organizacije v komunalnem življenju v manjših občinah uspešnejša. Jaz bi dejal, če je reševanje komunalnih vprašanj v manjših občinah uspešnejše, je to očiten znak, da v večjih občinah nekaj subjektivno ne velja. Drugega ne more biti. Če to drži, kar pa jaz ne verjamem povsem, so torej v manjših občinah sindikalne podružnice bolj vplivne v občinski komunalni politiki. Vsekakor bi bilo pravilno, da bi bile. Ko smo o tem razpravljali tudi na plenumu, smo ugotovili, da ni bilo dovolj orientacije, niti naših političnih organizacij, političnih vodstev, komitejev in zlasti seveda ne sindikatov za to, da se je treba uveljaviti bolj kot doslej na torišču komune. O tem je vladala zelo pomanjkljiva misel, da moramo videti, da se sindikat ne more več izživljati na svoj stari sindikalistični način, kakor je to primer v posameznih kapitalističnih deželah, kjer smatrajo, da morajo biti sindikalne organizacije popolnoma apolitične; pri tem gre za vrsto starih koncepcij, ki so deloma anarhosindikalističnega značaja, deloma pa gre tudi za razne druge razloge. Toda tudi v teh deželah jih je življenje nagnalo na to, da se sindikalno gibanje nujno mora začenjati zanimati za dogajanja in razvoj v celotni družbi. V naših pogojih je pa še bolj jasno, kot sem dejal, da morajo dobiti sindikati mnogo odločilnejše mesto, važnejše mesto na terenu občine.

V ustanovah imamo sindikate. Naj mi ne zamerijo tovariši, vendar mislim, da se predvsem ti sindikati po ustanovah ne pečajo z ničemer drugim kakor kako bodo organizirali letni dopust in razne priboljške svojemu članstvu, dasi imajo v svoji sredi dokaj razgledane ljudi, ki bi njim in terenskemu političnemu življenju lahko izredno mnogo koristili, če bi jih zainteresirali za delo, za katero so usposobljeni, na primer, da sposobnejši gospodarstveniki pomagajo sestavljati analizo gospodarskega stanja na tem ali onem področju. Skratka, gre za živo sodelovanje vseh teh ljudi, ki jih imamo organizirane v sindikatih, zlasti v ustanovah, da jih pripravimo do tega, da bodo koristno izpolnjevali dolžnosti, ki jih imajo kot člani sindikata, kakor to delajo kot člani Socialistične zveze delovnega ljudstva. Pomagajo naj razčiščevati na primer določene probleme našega tržišča, probleme v investicijski politiki, v komuni in v gospodarskem življenju občine.

Še ena stvar se mi zdi važna, da bi jo omenil ob tej priliki. Mislim, da bomo še nekaj časa imeli določene večje in manjše razlike v nagrajevanju v posameznih podjetjih. Pretiravanja se bodo pokazala pri tistih podjetjih, ki bodo trenutno v konjunkturni situaciji. Razumljivo je, da vsak takšen kolektiv, ki bo imel ugodnejši položaj, prostovoljno ne bo dal nič iz rok. Občinski ljudski odbor mora imeti za svoje intervencije v takih primerih potrebno oporo od drugih, ki nimajo teh konjunkturnih položajev, teh ugodnosti. Ti naj pomagajo s svojim vplivom, da bo podjetje, namesto, da bi delilo šest ali osem plač, kakor se je dogajalo, določen del teh sredstev vložilo za pokritje potreb na terenu občine, za reševanje potreb življenjskega standarda v občini ali da ga uporabi za neko investicijo, ki bo vsej tej komuni koristila, pa čeprav je vezana le na neposredni interes samega delovnega kolektiva. Če podjetje z lastnimi sredstvi rešuje nekatere pereče težave svojih zaposlenih, je s tem precej olajšalo težave občine, in se tu zmeraj najdejo skupni adekvatni interesi. Jaz bi se sicer tu deloma bal teženj za uravnilovko. Brž ko bi šli v tej smeri, potem bi bila seveda okrnjena spodbuda za boljše gospodarjenje in bi se ustvarjala potuha in pričakovanje, češ, saj če bomo slabo delali bomo dobili od tistih, ki več ustvarjajo. Tega ne smemo dopustiti. Na vsak način moramo ceniti in nagrajevati marljivost, dobro organiziranost podjetij, disciplino pri delu in delovno storilnost, da tako praktično spodbudimo in vzgajamo smisel in voljo za dobro gospodarjenje. Naš premijski sistem ne sme pomeniti dopolnilo plači, ampak naj bo le nagrada za tistega, ki ga ni mogoče plačati po učinku.

Postavili ste nekatera vprašanja s področja stanovanj. politike in stanovanjskih razmer. Večkrat gre v resnici za takšne primere, ki upravičeno zelo bodejo v oči, ko ima recimo nekdo veliko stanovanje, za katerega od podnajemnikov vleče strašansko rento. V takih primerih bi morali nujno uveljaviti odgovarjajoče obdavčevanje. Dalje gre za najemnino. To so stvari, ki jih moramo v razpravah razjasniti, sam ne bi hotel dajati nobenih receptov. Moje misli naj služijo kot neke vrste ilustracija ali pomoč, v kakšni smeri naj bi razpravljali in iskali odgovarjajočih rešitev oziroma predlogov za korekcijo našega gospodarskega sistema, če se ugotovi, da je le-ta kriv za nekatere motnje, ki nastajajo. Vem na primer za to, ko naj bi bil sistem kriv, namreč, da imajo stanovanjske skupnosti s svojimi skladi preveč togo določene meje, v kaj smejo vlagati sredstva. To gre do take nenormalnosti, da je po obstoječih predpisih onemogočeno, da bi stanovanjska skupnost smela sama graditi in ustanavljati remontna podjetja. Popoln nesmisel je, da se stanovanjski skladi izčrpavajo v veliki večini v korist obrtnikov, zlasti privatnih, ki imajo v remontni dejavnosti monopolni položaj, ko bi vendarle lahko stanovanjski sklad dosti bolje in racionalneje trošili, če bi stanovanjska skupnost sama osnovala remontno-vzdrževalna podjetja za večino svojih potreb. Stanovanjski in potrošniški sveti imajo skupne probleme na določenem področju, na določenem torišču, kjer so potrošniki obenem stanovalci, ki z enega ali drugega vidika in vira rešujejo te probleme, ki so zanje nujni, da jih rešijo. Naj bo dovolj o tem.

Dovolite odgovor na naslednje vprašanje. Investicijsko politiko enega okraja, ene občine je treba postaviti pred vso javnost. Javno se mora razpravljati zakaj se sredstva trošijo in v kaj se vlagajo, da ne postane to samo stvar posameznih vodečih funkcionarjev v okrajnem ali občinskem ljudskem odboru. Z javno udeležbo bomo z jasnim javnim polaganjem računov dosegli zelo racionalno izkoriščanje sredstev oziroma, če bi se tudi kakšna stvar kasneje izkazala kot čisto neprimerna, vendarle ne bo mogel ostati očitek, ker se je javno o tem sklepalo in odločilo. V nasprotnem primeru, če volivci ali celo organi družbenega upravljanja o tem niso bili konzultirani, se ustvarja v večini primerov upravičena kritika na tako politiko vodilnih ljudi odgovornega ljudskega odbora. Vse poslovanje v naših podjetjih, občinah in okrajih je podvrženo javni kontroli. Polaganje računov mora biti javno. Zbori volivcev naj ne bodo aktivni samo v času, ko gre za določanje kandidatov za občinske ljudske odbore ali sedaj pred republiškimi in zveznimi volitvami, temveč moramo doseči neko potrebno stalno aktivnost teh organov kakor tudi ostalih — tako SZDL, sindikatov itd., in sicer v obliki soudeležbe v družbenem in delavskem upravljanju.

In končno še vprašanje kako naj tisk spremlja in podpira vsa ta naša prizadevanja. Zelo lahko je seveda prigovarjati danes našim časnikarjem, da so posvetili premalo pozornosti temu vprašanju. Vendar mislim, da vsega ne morejo biti krivi naši časnikarji. Na primer v pogledu dela sindikatov bi bilo časopisom očitati, če bi oni zanemarjali opisovanje in publiciranje primerov aktivnega udejstvovanja sindikata v celoti, na torišču občine. Ne rečem, da so časopisi v zadovoljivi meri in obliki obravnavali vprašanje zelo nasičenega in bogatega življenja na vseh toriščih komune. Mislim, da so nam včasih napravili medvedjo uslugo, ker so nehote, včasih pa neobjektivno objavljali nepreverjene podatke o premijskem nagrajevanju. Preverjanje takih podatkov prek banke in na druge načine je pokazalo potrebo po družbeni intervenciji. Samo golo objavljanje izrazitih primerov, ki mu niso sledili odgovarjajoči ukrepi, je povzročalo slabo kri. To veste kako naš povprečni potrošnik, ki vendarle težko živi, zarohni, če bere v časopisju, da je nekdo dobil 500.000 ali 900.000 premije. Vendar je treba razlikovati, če je nekdo dobil razmeroma lepo nagrado za neko zelo dragocено iznajdbo. To je pa čisto druga stvar. To moramo nagrajevati. Taki in podobni primeri kažejo na to, da je treba biti občutljiv in pravičen, kadar se o teh stvareh piše ali govori.

Za zaključek naj ponovim: problematika se bo razvijala vse bolj in bolj na torišču komune in okraja ter bo rasla njena pestrost. Reševati jo bomo morali le z družbeno intervencijo in družbeno aktivnostjo najširših plasti ljudstva, ki jih moramo pritegniti k sodelovanju in soodločanju. Subjektivne sile morajo zato biti čim bolj kos svoji nalogi, da ne bodo dopustile pojave izpadov heterogenih sil, ki delujejo v negativni smeri. Zato ne zahtevajmo togih zakonskih predpisov za vse konkretne posameznosti, ker bi ti kot taki zavirali delovanje organov družbenega upravljanja in njihov razvoj. Veliko bolje je, da tiste »štrline«, ki se pojavljajo v raznih negativnih tendencah v našem komunalnem sistemu, rešujemo in odpravljamo z moralno političnim uveljavljanjem naših subjektivnih sil. Tako lahko pričakujemo, da bodo postajale te naše moralno politične sile vse bolj zrele in razvite, da bo vse bolj rasla socialistična zavest naših delovnih množic in njihova čim uspešnejša udeležba v celotnem demokratičnem upravljanju v naši socialistični družbi.

Dne 1. aprila se bo začela med Ljubljano in Zagrebom velika mladinska delovna akcija. Mladina bo začela graditi cesto. Prvih 700 mladincev iz naše republike bo na delo odšlo že 1. marca. Pripravljali bodo bivališča, gradili športne in druge objekte, da bo vse pripravljeno za brigade, ki bodo prišle. — Čeprav bo dela veliko, bo lažje. Glejte, tole je dejal tovariš Tito, ko je sporočil mladini o gradnji avtomobilske ceste: »Dali vam bomo vsa tehnična sredstva, ki jih potrebujete za to, tako da vam bo zdaj lažje in bolje, kakor je bilo ob prejšnjih velikih delovnih akcijah, ko ste morali imeti več krampov. Dali vam bomo kamione in vse drugo, kar boste potrebovali, da boste res dobro izpolnili svojo nalogo.« — Njihovo delo pa bo kljub mehanizaciji še veliko lažje, če bodo strokovna vodstva gradbišč pravi čas pripravila vse, tako da bo la[illegible] mladina začela z delom, da ne bo brez haska porabila s[illegible]s. Gradbeni delavci bodo pomagali mladini izpolniti njeno obljubo. Slovenski gradbinci se na to že pripravljajo.

NEKAJ BESED O TRGOVINI V MINULEM LETU

Pohvala in graja

Pri nas ni verjetno nobena gospodarska panoga tako izpostavljena javni kritiki, kot trgovina. Ostre pripombe, marsikdaj izrečene na njen račun, so upravičene, včasih pa tudi preostre in neupravičene. Na plenumu Centralnega odbora sindikata trgovskih, gostinskih in turističnih delavcev so med drugim analizirali tudi delovanje naše trgovine v minulem letu. Strokovna in objektivna razprava je osvetlila vprašanja blagovnega prometa in omogočila, da jih je moč precej celovito obravnavati.

TEGA NE POZABIMO!

Trgovina je morala v minulem letu opraviti velike naloge. Zaradi hitre rasti industrijske in kmetijske proizvodnje je prišlo na trg veliko blaga, ki ga je morala trgovina posredovati potrošnikom. Zavoljo tega, ker so porasli tudi kupni skladi — ker so ljudje dobili nekoliko več denarja, tisti namreč, ki so zaposleni, in tudi drugi — je to vplivalo na živahnejše trgovanje. Iz tega lahko sklepamo tole: trgovina je nedvomno opravila svoje osnovne naloge. V grosistični trgovini je bil promet za 32% večji kot leto prej, zaposlenih pa je bilo le 4% več trgovskega osebja. V trgovini na drobno je promet porastel za 25%, število zaposlenih pa se je povečalo samo za 2%. Zato, da ne bi kdo dejal, da je trgovina ostvarila tako velik promet na osnovi povišanja cen, je treba takoj povedati, da so cene porasle v povprečju za 2%.

To, kar smo povedali, velja za prvih devet mesecev letos, upoštevati pa moramo, da je po pravilu promet v trgovini v zadnjem tromesečju še živahnejši. Ko bodo torej zbrani vsi ti podatki, bodo uspehi nedvomno še večji.

Te številke nam torej zelo jasno povedo, da je tudi storilnost dela v trgovini precej porasla in smo lahko s tem zadovoljni. Seveda velja upoštevati za to tudi splošen položaj na trgu, kot smo omenili že spočetka.

Vsak trgovski delavec je tudi več fizično delal. Lahko trdimo, da opravlja pri nas trgovski delavec več fizičnih poslov kot kjerkoli drugje na svetu. V Združenih državah Amerike na primer streže en trgovski delavec 21 potrošnikom, v 11. evropskih deželah streže delavec povprečno po 30 potrošnikov, pri nas pa mora en sam postreči 159 potrošnikom.

Na plenumu so dejali, da je ob razpravljanju o trgovini treba opozoriti tudi na te stvari, ne zato, da bi z njimi opravičevali slabosti v trgovini, ki jih moramo grajati in popravljati, temveč zato, da stvari objektivno razsojamo.

TRI OSNOVNE SLABOSTI

Uspehi seveda ne morejo opravičevati določenih slabosti, pomanjkljivosti se ne smejo skrivati za dobrimi rezultati. Minulo leto pa je trgovina bolehala za vrsto slabostmi. Del trgovskih delavcev — vodstev podjetij — si na primer ni dovolj prizadeval odkupiti in posredovati potrošniku toliko blaga, kot so ga ti želeli. Trgovina bi morala na primer precej več storiti, da bi bili prebivalci mest in industrijskih središč bolje oskrbljeni s kmetijskimi pridelki. Najostrejšo grajo zaslužijo tiste gospodarske organizacije, ki so si prizadevale doseči večji dohodek ne prek stvarnega povečanja prometa, temveč tako, da so povečale razlike med kupno in prodajno ceno.

Posamezne trgovske gospodarske organizacije so dosegle velik dohodek, vendar na ta način, da so imele pred očmi le svoje sebične ozke interese. Posledica takšnega ravnanja pa je bilo neopravičeno povečanje prodajnih cen. To se je po navadi dogodilo v kolektivih, kjer organi upravljanja niso imeli v svojih rokah politiko cen. Razumljivo, delavski svet ne more določati cene vsakemu posameznemu predmetu. To je stvar voditeljev podjetij. Toda delavski svet mora določati povprečne razlike v ceni za vse podjetje in za posamezne skupine predmetov. Pravilna politika cen je takšna, da je razlika v cenah čim nižja pri tistih predmetih, ki so nujno potrebni delovnemu človeku. Večje razlike so opravičene pri predmetih, ki jih kupujejo državljani z večjimi dohodki.

Tretja in največja slabost, ki smo jo lahko opazili lani, pa je v tem, da so posamezna trgovska podjetja nesmotrno porazdelila dohodek. Enostavno rečeno, v obliki plač so razdelila nesorazmerno velike zneske.

KAKO IN ZAKAJ?

Reči je treba, da je naraščanje plač v trgovini v povprečju približno vsklajeno z rastjo storilnosti dela. Ena izmed anket Zvezne trgovinske zbornice vsebuje tele podatke: V veletrgovinah je porasla storilnost dela za 32 odst., plače pa za 29 odst. V trgovini na drobno je porasla storilnost za 25 odst., plače pa za 31 odst. (podatki veljajo za prvih devet mesecev lani, primerljivi pa so z istim obdobjem leta 1956). Toda povprečja so vedno dvomljiva. Pravimo recimo, da je človek utonil v reki, ki je bila **povprečno** globoka komaj 60 cm, ponekod res toliko, drugje pa meter in pol, toda povprečno je bila globoka le 60 cm. Tako je torej s povprečki.

Tedaj kadar naraste storilnost za 50 odst. in obenem s tem porastejo tudi plače za 50 odst., ni kaj reči. Toda če na račun porasta storilnosti za 15 odst. porastejo osebni dohodki za 70 odst., potem nekaj ni v redu. Takšnih primerov pa je bilo v trgovini precej. Vrsto trgovinskih podjetij je bilo, kjer so nesorazmerno velik del dohodka porabili za povprečje plač, razumljivo na račun investicij in drugih potreb podjetja. Kako je prišlo do tega?

Nekatera trgovska podjetja gre predvsem za samostojne trgovske prodajalne, niso razširjale svojih poslovalnic in za to tudi niso bila zainteresirana. V teh podjetjih so tudi najbolj povečali plače.

Predpisi o izkoriščanju skladov za samostojno razpolaganje, ki so bili v veljavi lani, pa tudi niso spodbujali kolektivov, da bi vanje vlagali več denarja. Po takrat veljavnih predpisih namreč vodstva podjetij niso mogla izkoriščati sredstev med letom. Tako je nastal precej nemogoč položaj (na to sta opozarjala pravočasno tako Centralni odbor sindikata trgovskih delavcev kot tudi Zveza trgovskih zbornic), da so lahko podjetja ustvarjeni dohodek porabila na račun plač, niso pa ga mogla porabiti na račun investicij.

Ponekod pa so organi upravljanja padali pod vpliv demagoških prišepetovalcev. Posamezniki so si pojzkušali ustvariti politični kapital s tem, da so spodbujali organe upravljanja, naj razdele čimveč dohodka za plače. Organi upravljanja in sindikalne organizacije pa se takšnim vplivom niso postavile dovolj odločno v bran. To je v resnici kratkovidna politika. Kolektiv, ki je minulo leto zanemarjal investicije na račun plač, se lahko letos znajde v težavah zato, ker bo ustvaril le majhne plače, majhne zato, ker ni pravčas rajširjal svojih poslovalnic, opremljal svojega podjetja z modernejšimi sredstvi.

K vsemu temu velja dodati še to, da občinski in okrajni odbori sindikatov, trgovinske zbornice in ljudski odbori niso pravčas posredovali tam, kjer je bilo kaj napak storjenega. Zato velja tudi njim pripisati dobršen del krivde, da so posamezni kolektivi tako nesmotrno razdeljevali dohodek.

Zaradi tega, ker so posamezni kolektivi delili neopravičeno visoke plače, graja javnost trgovino nasploh. To je v določeni meri seveda vplivalo na sprejem takšnih predpisov, ki deloma zožujejo pravice organov pri razdelitvi dohodka, na sprejem instrumentov, ki so letos za trgovino ostrejši. Vsa trgovina torej sedaj trpi zaradi lakomnosti in napak posameznikov. To pa je tudi grenak nauk za številne kolektive in tudi za sindikat trgovskih delavcev. V bodoče velja torej računati na ugled in položaj trgovine kot celote in ostro nastopiti proti vsem tistim, ki ta ugled blatijo.

Zvonko Simič

IZ KAMNIKA

Kaj delajo hišni sveti?

V Kamniku in okolici je 59 hišnih svetov s 190 člani. Kljub temu, da imajo sveti precejšnje naloge, pa v zadnjem času niso dosegli kakšnih pomembnejših uspehov.

Pred dnevi so sklicali posebno posvetovanje, na katerem so se podrobneje pogovorili o mnogih težavah, ki tarejo hišne svete. Zdi se, da bo treba v prihodnje posvetiti vso skrb skupnemu delu in sklicati še več takih posvetovanj.

Prebivalci Domžal že dalj časa pogrešajo javne pralnice in kopalnice. Pred kratkim so o tem vprašanju razpravljali v Kmetijski zadrugi. Sklenili so, da bodo skupaj z občino uredili javno pralnico in kopalnico.

V. D.

naj dvigne in razdeli zvezne nagrade za dosežen hektarski donos v travništvu. Med potjo v banko je razmišljal:

Pred nekaj dnevi so dobili iz Beograda okrožnico in odločbo, s katero je bila posestvu nakazana nagrada v znesku nekaj milijonov dinarjev za izredne uspehe v travništvu. S to odločbo pa je bilo tudi že določeno, kdo in v kakšnem odstotku naj dobi nagrado. Direktor posestva 10 odstotkov od vsega zneska, strokovno vodstvo 20 odstotkov, kmetijski inštitut 30 odstotkov in končno kolektiv 40 odstotkov od nagrade. Ali: posamezni strokovni voditelji naj prejmejo od 100 do 165 tisoč dinarjev, tisti pa, ki so imeli zasluge za uspeh, ki so delali, le po nekaj tisočakov.

V podjetju je nastal hrup. Zasedal je delavski svet in izvršni odbor sindikalne podružnice. Končno: direktor je dejal, da bo odstopil tistim, ki dobe manjše zneske, nekaj tisočakov. Pridržal si je le pravico, da odstopi od svojega deleža po svoji uvidevnosti.

Spiski so bili gotovi in denar dvignjen. Blagajnik se je odpeljal na prvi obrat in začel delitev. Najprej inženirju 100.000 dinarjev, nato vodji, ki je imel največ zaslug za uspeh, 30 tisoč dinarjev. Delavcem, ki so se na sestanku najbolj pritoževali, češ, da je delitev krivična, 15.000 do 17.000 dinarjev. In končno fizičnim delavcem od 3.000 do 8.000 dinarjev. Ko je razdelil denar in se spomnil na te, ki jim je po besedi okrožnice in odločbe dal najmanj, mu je postalo težko pri srcu, saj je vedel, da so tudi ti prispevali, kar so največ mogli k uspehu posestva.

Ko sta se direktor in blagajnik peljala proti upravi oziroma drugemu obratu, je blagajnik dejal:

»Le čemu morajo biti take razlike pri delitvi, nagrad, nekaterim toliko, drugim nič.«

»Ni drugače,« je dejal direktor, »to je uzakonjeno. Prek tega tudi delavski svet ne more.«

Prispela sta na obrat in blagajnik je spet delil: delavcem, obrtnikom, to je tistim, ki jim je direktor odstopil del svojega deleža. Končno je ostanek 100.000 dinarjev odštel še direktorju.

Delitev je bila zaključena, čeprav vrsta delavcev in uslužbencev ni dobila ničesar. Ali je takšno razdeljevanje pravilno in pravično?

I. R.

OPOMBA UREDNIŠTVA: »V poizkusnem tekmovanju za višje hektarske donose, ki ga je organizirala Zveza kmetijsko gozdarskih zbornic Jugoslavije, so nam pojasnili na Republiškem odboru sindikata kmetijskih delavcev, »so sodelovali kolektivi Kmetijsko gozdarskega posestva Kočevje, posestva Snežnik-Kočevska Reka in Pšate. Tudi iz ostalih kolektivov so republiški odbor že obvestili o pripombah glede delitve nagrad. V pojasnilo je treba povedati tole: Pogoje za tekmovanje in način je predpisala Zveza kmetijsko gozdarskih zbornic FLRJ in ta je obenem določila tudi način razdelitve nagrad. Ključ za razdelitev je takšen, kot ga omenjajo v kolektivu Pšata. Gre za spremembo ključa in o tej stvari bo Republiški odbor sindikata kmetijsko gozdarskih delavcev Slovenije na prihodnji seji razpravljal. Sestavil bo predlog in ga poslal Centralnemu odboru sindikatu oziroma Zvezi kmetijski gozdarskih zbornic FLRJ. Sedaj, v praksi, se je namreč pokazalo nesorazmerje, nelogičnost, da vodeči strokovnjaki in člani Kmetijskega instituta dobe sorazmerno večji delež, kot ostali, čeprav le-ti svetujejo, kako naj delavci delajo. Kot rečeno, o tej stvari bo republiški odbor sestavil predlog in ga poslal pristojnim organom v razpravo in odločanje.

DOBILA JE 100.000 DINARJEV

V zvezi s člankom, ki ste ga objavili v vašem listu z naslovom: Za deset let dela niti dinarja, moram izjaviti naslednje:

Ivan Mohorič in njegova žena Marija nista junija 1947 zvabila štirinajstletne Marije Lovrenčak k sebi, ampak sta jo vzela kot rejenko s tem, da ji po njuni smrti zapustita hišico z vrtom. Če bi šla prej od njiju, ji bosta plačala delovno dobo. Pravno je sicer nista posvojila, v oporoki pa sta zapisala, da postane hišica z vrtom njena last.

Gospodinjila je Mohorič Marija sama, za poljska dela pa so najemali tudi tuje delavce. Rejenka je skrbela predvsem za živino ter pomagala pri drugih delih. Treh goved niso gojili, marveč le po dve glavi, le zadnje leto je bilo pri hiši še tele.

Gospodar Ivan Mohorič je star 78 let in je povsem razumljivo, da je za delo nezmožen. Res pa je, da sta jo zakonca Mohorič novembra pognala iz hiše, ker sta ji zamerila izostajanje z doma.

Rejenka je dobila včasih tudi kakšno novo obleko, v glavnem je nosila ponošene obleke, vendar strgana ni hodila. Plače ni imela.

Ker je bila Marija Lovrenčak rejenka, se v družinske odnose ni nihče vmešaval. Z njeno poroko pa se je družinsko razmerje prekinilo.

Ivan Mohorič je voljan plačati Mariji Lovrenčak sodno ugotovljene zahtevke ter je 100.000 dinarjev že po objavi članka dobila.

Janko Rubin

PRIPOMBA UREDNIŠTVA: Kot tovariš Rubin v dopisu še sam pravi, je dobil podatke pri njenem takratnem zaročencu in pri sami Mariji Lovrenčak, vendar jih prej ni preveril. Naj bo to pisanje nauk še ostalim dopisnikom, da se sami prej prepričajo o resničnosti navedb, preden primejo za pero in se tako izognejo vsem nevšečnostim s popravki in sodiščem.

PRVO POSVETOVANJE ZAUPNIKOV DELAVSKE ENOTNOSTI V LETOŠNJEM LETU PRI OBČINSKEM SINDIKALNEM SVETU LJUBLJANA-CENTER

Posnemajte jih!

Poverjeništvo Delavske enotnosti pri Občinskem sindikalnem svetu Ljubljana-Center šteje 7 članov. — Poverjeništvo je že sklicalo prvi sestanek zaupnikov našega lista

Na občnem zboru občinskega sindikalnega sveta Ljubljana—Center so razen ostalih odbornikov izvolili tudi 7 članov za poverjeništvo Delavske enotnosti pri tem svetu. Poverjeništvo si je že sestavilo program dela. Med drugim bodo člani stalno v stiku z zaupniki v sindikalnih podružnicah, jim svetovali, kaj naj delajo, organizirali tiskovne konference za zaupnike in jih vsaj trikrat v letu poklicali na posvetovanje, kjer bodo razpravljali o svojem delu in tekočih nalogah.

Program tega poverjeništva ni prazna beseda. V petek, dne 24. januarja je poverjeništvo že sklicalo prvi posvet, ki se ga je udeležila tretjina izvoljenih zaupnikov iz sindikalnih podružnic. Zaupniki našega lista so na posvetu analizirali, kako je list razširjen med članstvom, ki jih je izvolilo. Iz razprave je bilo moč povzeti, da so bralci z listom zadovoljni, za še večje zanimanje, to je za razširjanje lista in za njegovo gmotno podporo pa se bodo zaupniki poslej še bolj zavzeli.

GOSPODINJE!
ZADOVOLJSTVO JE ČISTITI Z
ISOL
ČISTILO ZA KOVINE IN STEKLO

PRAVNI NASVETI

P. M. Sevnica ob Savi: Neprekinjena zaposlitev pri pošti teče od 5. marca 1957. leta in ne od 1. maja 1957 in se torej rok 11-mesečne neprekinjene zaposlitve računa od 5. marca. Ne more se pa računati od 1. aprila 1957, ker je s spremembo zaposlitve prenehalo prejšnje delovno razmerje in pri pošti nastalo novo delovno razmerje.

Disciplinsko kaznovanje:

I. P. Murska Sobota: Ali je podjetje ravnalo pravilno, ko je delavca zaradi izostanka dne 3. in 4. januarja kaznovalo z ukorom in s tem, da mu ni plačalo štirih dni, to je od 1. do 4. januarja. — **Odgovor:** Če je res kar pišete, je podjetje grobo kršilo zakonite določbe zakona o delovnih razmerjih. Če je izreklo disciplinsko kazen ukora, ne more istočasno izreči tudi denarne kazni. Delavcu kljub neopravičenemu izostanku 3. in 4. januarja pripada plačilo za 1. in 2. januar tako, kot so ga prejeli vsi delavci. V 17. členu zakona o delovnih razmerjih je izrecno določeno, da delavcu ni mogoče vzeti, zadržati ali zmanjšati osebnega dohodka razen v primerih, ki jih določa zakon. Ta pa nikjer ne pooblašča podjetja, da bi smelo za neopravičen izostanek po državnem prazniku odtrgati delavcu plačilo, pripadajoče za dneve državnih praznikov. Delavec je torej za svoj neopravičen izostanek prejel disciplinsko kazen: ukor, za dneva tega izostanka seveda nima pravice do osebnih dohodkov, ker pač ni delal, podjetje pa mu je dolžno plačati ob dneva državnega praznika tako kot vse ostale delavce.

M. A. Velesovo: Zaposlen ste kot mizarski pomočnik in delate izključno na strojih v hudih delovnih pogojih brez zaščitnih naprav. Kljub temu pa Vam je priznana tarifna postavka po 52 din na uro, kar smatrate za prenizko. Radi bi vedeli, ali bi lahko sodnim potom izterjali škodo, ki ste jo utrpeli zaradi prenizke tarifne postavke. — **Odgovor:** Po prečitanju Vašega pisma dobi človek vtis, kot da v Vašem podjetju nimate delavskega sveta in da pri Vas ni tarifni pravilnik predpis, po katerem se ureja plačevanje. Nikakor nam ni mogoče presoditi, ali je tarifna postavka 52 din za delo, ki ga opravljate, prenizka ali ne. Če je res, da Vašega delovnega mesta v tarifnem pravilniku sploh ni in tudi ne zanj določene tarifne postavke, je to napaka, zaradi katere bi kazalo tarifni pravilnik izpopolniti. Če je res, da zidarski pomočnik prejema plačo obračunano po tarifni postavki 72 din na uro, kar pa tarifni pravilnik ne dovoljuje, je nezakonito ravnanje, za kar bi utegnil odgovorjati direktor podjetja pred sodnikom za prekrške. O primernosti Vaše tarifne postavke pa nam ni mogoče soditi. Priporočamo, da se obrnete na pristojni okrajni inšpektorat dela s predlogom, naj bi ocenil zakonitost veljavnega tarifnega pravilnika, prav tako pa tudi, kako se podjetje drži njegovih določil. Trdite, da ne prejemate premij niti plač iz dobička. Sama trditev še ni dovolj, kajti poprej je treba presoditi, ali je podjetje ustvarilo toliko dobička za plače, da bi moglo obračunati tudi plače iz dobička in premije. Tudi to se da presoditi izključno na licu mesta s pregledom periodičnih obračunov in bančnega stanja. Kot član kolektiva bi lahko zahtevali, naj delavski svet presodi vse to stanje na podlagi omenjenih podatkov in dokumentov. Prav tako pa lahko predlagate ali okrajnemu inšpektoratu dela ali pa tudi finančnemu inšpektoratu, naj bi pregledal uporabo sredstev za plačevanje in samo obračunavanje plač.

Plačevanje

S. F. Železniki: V lanskem letu ste bili 3 mesece v bolniškem staležu, pa bi radi vedeli, ali se zaradi tega delavcu kaj odtegne pri delitvi plač iz dobička? — **Odgovor:** Nič. Po zakonu o zdravstvenem zavarovanju delavcev se mora pri delitvi plač iz dobička čas odsotnosti zaradi bolezni šteti tako, kot da bi bil delavec na delu. Če nameravajo v Vašem podjetju delavcu zaradi bolezni zmanjšati plače iz dobička, bi bilo to nezakonito ravnanje in delavec bi lahko svojo pravico do plače iz dobička tudi za čas odsotnosti zaradi bolezni uveljavil uspešno celo s tožbo pri sodišču.

K. E.: V Vašem podjetju trdijo, da delavec, ki dela v akordu, ne sme zaslužiti več kot 10% nad režijsko plačo. — **Odgovor:** Taka trditev je popoln nesmisel in če je tudi praksa takšna, potem je treba reči, da v Vašem podjetju ravnajo nezakonito. Že v lanskoletni uredbi o plačah delavcev je bilo uzakonjeno, da ima delavec pravico do plače, obračunane po času in po učinku. Iz tega je sledilo, da je gospodarska organizacija iz ustvarjenih sredstev za plače lahko dvigala toliko sredstev, kolikor jih je potrebovala, da je lahko plačala delavce tudi po učinku, ki so ga dosegli. Če je delavec prekoračil normo za 20% mu je bilo treba tudi plačo obračunati s tarifno postavko, povečano za 20%. Nikjer ni bilo nobene omejitve, da bi podjetje ne moglo ali ne smelo plač tako obračunati. Če je podjetje omejevalo delavčeve zaslužke po učinku ali preprečevalo, da bi delavci lahko dosegali večje učinke, je ravnalo popolnoma nezakonito, gospodarsko škodljivo, delavcem pa prizadejalo škodo. Tudi v letošnjem letu ni prav nobene omejitve glede plačevanja po učinku. Podjetje mora seveda ustvariti dovolj sredstev. Čim te ima, mora delavcem obračunati zaslužke v višini njihovih učinkov. Morda bi bilo koristno, da ta naš odgovor pokažete tistim, ki trdijo, da delavec ne sme prekoračiti akorda več kot za 10% in da mu tudi plače ne morejo obračunati za več, kot znaša 10-odstotno povečanje.

Tedenski počitek

L. A. Selo: V Vašem podjetju si niso na jasnem, kolikšen tedenski počitek pripada delavcem, ki delajo v turnusih. — **Odgovor:** Zakon o delovnih razmerjih v 231. členu posebej ureja pravico delavcev do tedenskega počitka, kadar delajo v turnusu. Ob dnevih periodične zamenjave turnusa sme biti tedenski počitek sicer krajši od 32 nepretrganih ur, kot je predpisan za minimalno trajanje tedenskega počitka. Vendar pa pri zamenjavi turnusov tedenski počitek v nobenem primeru ne sme biti krajši kot 24 nepretrganih ur. Če primerjate ta zakoniti predpis z Vašo prakso, potem lahko takoj ugotovite, da pri Vas ravnate docela nezakonito in da boste morali zamenjavo turnusov organizirati tako, da delavec ne bo prizadet v svoji pravici do tedenskega počitka kot mu pripada po 231. členu zakona o delovnih razmerjih. Priporočamo, da se v Vašem kolektivu temeljito seznanite z omenjenim zakonom, kajti iz Vašega pisma je možno razbrati, da ni nezakonito samo ravnanje kar se tiče tedenskega počitka, ampak da se nezakonito določa celo redni delovni čas.

Potek delovnega razmerja

Sind. podr. »Belokranjka« Črnomelj: Delavka se je pri delu ponesrečila, zaradi česar je bila poldrug mesec na bolniškem dopustu. Po končanem dopustu se je delavka vrnila na delo v podjetje, kjer pa zaradi njenega zdravstvenega stanja ni bilo zanjo primernega delovnega mesta. Pa jo je podjetje z dopisom poslalo na odsek za delo s predlogom, da bi se uredila njena zadeva. Ker podjetje tej delavki ni odpovedalo delovnega razmerja, delavka pa vse do septembra 1957. leta ni delala v podjetju, je sedaj nastala vrsta vprašanj, ki zadevajo pravico do plače iz dobička, do letnega dopusta, do nadomestila za čas, ko delavka ni delala, ali je ta čas nezaposlenosti šteti v delovno razmerje itd. **Odgovor:** Predvsem je ugotoviti, da je podjetje ravnalo nezakonito in da je odškodninsko odgovorno za vso škodo, ki jo je delavka zaradi takega ravnanja utrpela. Ni naloga odseka za delo ali posredovalnice za delo, da namesto podjetja in za podjetje rešuje vprašanje zaposlitve delavcev podjetja. Če za delavko ni bilo delovnega mesta, potem bi ji gospodarska organizacija morala odpovedati. Če pa je bila še bolna, potem ji seveda odpovedati ne bi mogla. Ker pa ji podjetje ni odpovedalo, je bila delavka ves čas v rednem delovnem razmerju. Ker ni delala, res nima pravice do plače za ta čas, ima pa pravico do odškodnine za izgubljen zaslužek, ki ga je izgubila zaradi tega, ker jo je podjetje s svojim nepravilnim ravnanjem zavedlo, da je iskala rešitev svoje zadeve povsod drugje samo ne v podjetju, ki je bilo dolžno njeno zadevo urediti na zakonit način. Smatramo, da je odsek za delo povsem nepravilno vpisal v delovno knjižico te delavke, da je bila od marca do septembra 1957 nezaposlena. Ugotoviti bi moral, da je bila v rednem delovnem razmerju, da pa ni delala po krivdi podjetja. Spričo takega pravnega stanja ta delavka tudi ni izgubila pravice do rednega letnega dopusta. Seveda ne mislimo s tem, da bi morala izkoristiti ta dopust, saj je bila 6 mesecev izven dela. Menimo, da je podjetje dolžno tej delavki tudi priznati plačo iz dobička za čas, ko ni delala zaradi nepravilnega ravnanja podjetja in če jo je plačalo, je ravnalo docela pravilno. Prav tako bi bilo prav, da podjetje delavki povrne škodo, ki jo je utrpela, ker zaradi ravnanja podjetja ni delala. Koliki pa naj bi bil ta znesek, seveda ni mogoče presoditi, ker je pri tem treba upoštevati razne okoliščine.

Kakšna neprevidnost! Trije komaj zadržujejo vozička, težko naložena, tik za njimi so spet vozički, četrti delavec pa je vtaknil nogo med odbijače. Le kaj je mislil! Kaj če nekomu od treh spodrsne in popusti voziček, kaj če se voziček iztiri: Neprevidnega delavca bodo odpeljali v bolnišnico in otrok bo zaman spraševal: Kaj se še očka ni vrnil domov? Kje je?...

Z OBČNEGA ZBORA SINDIKATA DRŽAVNIH USLUŽBENCEV SLOVENIJE

Vprašanje št. 1

V Sloveniji je med državnimi — bolje je reči: javnimi — uslužbenci v primerjavi z drugimi republikami največ ljudi z nižjo šolsko izobrazbo.

Na občnih zborih sindikalnih podružnic državnih uslužbencev so člani sindikata veliko razpravljali o gospodarskih vprašanjih, o cenah, stanovanjski graditvi, o perečih komunalnih problemih, o družbenem upravljanju v šolstvu in zdravstvu. Tudi na občnem zboru svojega republiškega odbora so delegati spregovorili o teh vprašanjih.

Vsa ta vprašanja so važna za vse, tudi za člane sindikata državnih uslužbencev. Toda naloga članov sindikata je ne samo razpravljati o vsem tem na svojih sindikalnih sestankih, temveč sodelovati pri reševanju vseh teh vprašanj na svojem terenu, v okviru stanovanjske skupnosti ali vse komune z ostalimi volivci. Tovariš Plevnik, ki je pozdravil občni zbor v imenu Republiškega sveta Zveze sindikatov, je prav s tem v zvezi spomnil delegate na besede tovariša Mihe Marinka, ki je na nedavnem razgovoru s sindikalnimi aktivisti v Domu sindikatov dejal, da je prav v sindikatu državnih uslužbencev veliko sposobnih ljudi in strokovnjakov z različnih področij, ki bi lahko zelo konkretno, bodisi z ekonomskimi analizami ali s statističnimi pregledi opozarjali na te ali one pojave, oziroma nasvetovali ustrezne ukrepe organom družbenega ali delavskega upravljanja.

Vendar se zdi, da so premalo razpravljali o tej zadnji stvari na občnem zboru Republiškega odbora sindikata državnih uslužbencev. Res je bilo poročilo predsednika izčrpno in dobra podlaga za celodnevno razpravo, kljub temu pa so se delegati usmerili bolj v razpravo o njihovih stanovskih problemih. Tako so največ razpravljali o pristojnosti uslužbencev in sistematizaciji delovnih mest v javni upravi, manj pa o sodelovanju članov sindikata v življenju komune, o nalogah sindikata pred bližnjimi volitvami. Kljub temu pa moramo zapisati, da je bila razprava zelo živahna. Kot rečeno pa je bila bolj omejena na stanovska vprašanja državnih uslužbencev, predvsem pa na vprašanje kadrov, zaposlenih v javni upravi.

Primerjave o izobrazbi državnih uslužbencev v naši republiki z državnim povprečjem kaže, da je v Sloveniji več uslužbencev z nižješolsko izobrazbo kot drugod. V javni upravi Slovenije je zaposlenih najmanj uslužbencev s fakultetno izobrazbo, ne glede na to, da so še le-ti zelo neenakomerno razporejeni (skoraj vsi so v Ljubljani in Mariboru). Podatki o številu uslužbencev v javni upravi zgovorno pričajo, da se kljub ukinitvi nekaterih okrajev to število ni znižalo. Vzrok temu je premajhna strokovna izobrazba. Marsikje uslužbenec ne zmore opraviti določenega dela in morajo zato na istem delovnem mestu zaposliti še enega uslužbenca. To terja strokovno sposobnejše kadre oziroma strokovno izpopolnjevanje dosedanjih uslužbencev.

Delegati so na občnem zboru govorili tudi o slabih možnostih pri napredovanju v državni službi, o nesorazmerju v plačah državnih uslužbencev in tistih, ki so zaposleni v gospodarskih organizacijah. Nekaj časa so posvetili organizacijskim vprašanjem, kjer so poudarili, da naj bi prišlo do tesnejšega sodelovanja med podružnicami državnih uslužbencev in občinskih sindikalnih svetov z okrajnimi odbori in republiškim odborom sindikata državnih uslužbencev.

Naposled so pohvalili delo mariborskega odbora sindikata državnih uslužbencev ter izvolili nov republiški odbor.

IZ PAPIRNICE KOLIČEVO

Premija je odvisna od prihranjene vrednosti

Strojevodja Janka V. v papirnici Količevo sva s predsednikom delavskega sveta presenetila prav takrat, ko je sedel pri majhni mizici in si nekaj zapisoval. Predsednik ga je zmotil sredi dela in mu rekel tole: »O tvoji premiji bi se radi malo pogovoriti.«

»Kaj pa je narobe?« je le-ta odvrnil. ‚Nič ni, le tovariša zanima, za katera dela prejemaš premijo.'

»To pa lahko povem. Na vsake tri mesece dobivam šest do sedem tisoč dinarjev premije in sicer za pravilno ravnanje s strojem in za lovljenje neizgubljenih vlaken.«

Tovariša Janka sva še vprašala, kako njegovo premijo obračunavajo. Povedal nama je primer: Na primer klobučevina teče navadno v papirnem stroju deset dni. Kadar pa zdrži enajst dni ali več, teče v korist tovarne. Strojevodja Janko pa dobi premijo za pravilno ravnanje s strojem, ki je odvisna od prihranjene vrednosti.

N.

IZ ŠTOR

Predlogi, mišljenja, sklepi...

Na seji upravnega odbora železarne Štore so sklenili, da bodo v obratih in delavnicah namestili posebne oglasne deske, na katerih bodo stalno objavljali sklepe delavskega sveta, upravnega odbora in uprave podjetja. Delavci se bodo laže seznanjali z raznimi problemi podjetja, o katerih naj bi vsak član delovnega kolektiva dal svoje mišljenje oziroma predloge.

Določili bodo posebno komisijo, ki bo proučevala razne predloge in odločila, katere predloge naj bi nagradili ali pohvalili. Sindikalni podružnici so ob tej priliki naročili, naj prizadevnost posameznih članov upošteva pri predlaganju o izrednem dopustu.

Ta sklep so člani kolektiva sprejeli z velikim zadovoljstvom, želijo pa, da bi postal ta način svojevrstna in stalna oblika aktivnega sodelovanja članov kolektiva pri reševanju posameznih vprašanj, ki nastajajo v podjetju, česar do sedaj niso opazili v tolikšni meri.

VSI PODATKI O ZAPOSLITVI SODIJO

v delavsko knjižico

Lansko leto so okrajne in republiške komisije trgovske zbornice ugotavljale strokovno izobrazbo delavcev, zaposlenih v trgovini. Pregledali so njihove delavske knjižice. Na stotine knjižic! In kaj vse so brali v teh knjižicah! Prav o tem bi rad nekaj napisal.

Če so v knjižici skrbno zapisane vse zaposlitve, potem se lastnik knjižice izogne mnogim težavam. Ne bo mu potrebno pozneje dokazovati svojih zaposlitev. Saj vemo, kako je to težavno, posebno če mine nekaj let se dokumenti ali arhiv izgubi, kako mučno je potem iskati priče in dokazovati...

Toda še danes nimajo vsi delavci delavske knjižice in to ne moti ne njih in ne gospodarskih organizacij, pri katerih so zaposleni. Seveda so pa tudi takšni, ki imajo po tri ali več knjižic, kjer kar mrgoli netočnih ali skrajno površno spisanih podatkov. Drugi spet imajo po četrt kilograma dokumentov, knjižico pa prazno ne glede na to, da je bilo vmes že nekaj premestitev, odpustov, novih kvalifikacij itd.

Pri zamenjavi knjižic je prav, da v njo prenesejo vse važnejše podatke iz starih. Toda ne kar tako površno: »Dvanajst let zaposlen, delavec«. Kaj je delal v teh dvanajstih letih?

Ob pregledu knjižic smo brali tudi take vpise: »Službo nastopil 27. 8. 1947«. To je vse. Toda ali je mogoče iz tega razbrati, kaj je bil zaposleni, kaj je delal?

Včasih so podatki pisani tako slabo in nečitljivo, da se jih ne da prebrati niti s povečevalnim steklom.

V delavske knjižice bi morali vpisati vse podatke: popravljene izpite, naknadno šolanje, strokovne in druge tečaje, prekvalifikacije itd. Toda takih podatkov v delavskih knjižicah sploh ni. Če pa so, so vpisani tako, da si z njimi ne moreš pomagati. Kajti vpis »večerna gimnazija« ne pomeni ničesar, »štirje razredi večerne gimnazije« pa zelo veliko. Koristno bi bilo, če bi bila zraven še številka spričevala, ime šole in šolsko leto.

● O TEBI, TVOJEM DELU,
● TVOJIH USPEHIH IN
● TEŽAVAH PIŠE
»DELAVSKA ENOTNOST«

POMENEK DELAVSKEGA SVETA O DELOVNIH POGOJIH

Metalurški obrati

Že večkrat je delavski svet Železarne Ravne razpravljal o izboljšavi higienskih in zdravstvenih razmer v topilnici, livarni, težki kovačnici in tudi v drugih obratih. Posebna komisija, ki je pregledala te obrate, je na zadnjem zasedanju delavskega sveta poročala o svojih ugotovitvah. V razpravi so posvetili posebno pozornost težki kovačnici — kladivarni, kjer so zaradi pogostih obolenj večkrat v težavah. V obratu je namreč od 156 delavcev v preteklem letu bolehalo 83 — torej več kot polovica. Glavni vzroki obolenj so težko delo, vročina, hitre spremembe in pitje mrzle vode, kar kvarno vpliva na želodec in ostala prebavila. Tople kave, ki je na razpolago, pa večina ne uživa, zadnji vzrok je tudi prešibka hrana. Obratni zdravnik dr. Janko Sušnik je pri pregledih ugotovil največ kožnih bolezni, nato želodčnih, katerim slede prehladne bolezni in živčna neuravnovešenost. Kožne bolezni bi močno omejili, če bi imeli ustrezne higienske naprave, kopalnice, garderobe. Čudno je le, da imajo take sanitarne naprave v bližnjem obratu topilnice in jeklarne, toda so neizkoriščene. Veliko težav povzroča delavcem vročina (žeja), prav tako tudi ropot, plin in prah in tesnoba v metalurških obratih. Ni pa tudi vseeno, kako živi delavec doma, kakšne so njegove stanovanjske razmere, koliko se še po delu napreza s fizičnim delom itd. Z izgraditvijo nove valjarne, kovačnice bodo mnoge težave odpravljene. Delavci na nekaterih delovnih mestih dobijo za malico mleko, toda mnogi ga ne prenesejo, ga ne popijevo, temveč ga nesejo domov.

Nekdo je predlagal, da bi v težki kovačnici skrajšali delovni čas od 8 na 6 ur in uvedli štiri izmene. Predlog je utemeljeval — poleg tega, da bi se delavci manj utrudili, tudi s tem, da bi odpadlo čakanje na transport z edinim razpoložljivim žerjavom v težki kovačnici, ki zdaj povzroča znatne zastoje. O tem delavski svet ni mogel odločati; zato pa je sklenil bolj spodbujati delavce na težkih delovnih mestih k storilnosti s povišanimi tarifnimi postavkami.

Seveda niso mogli tudi mimo vprašanj, ki se vlečejo že nekaj let; odpraševanje pri Stockovi napravi za transport livarskega peska, ventilacije v topilnici, livarni in čistilnici, ki jih bodo poskusili letos urediti.

M. H.

ZDRAVNIK svetuje

M. Ž. Ptuj: Majhna povečanja ščitne žleze, to je takozvana **golša** so precej pogosta ravno v dobi pojačane rasti organizma in v puberteti. Takrat so namreč procesi gradnje in razgradnje v telesu hitrejši, živahnejši, močnejši. Ker je pri tem potreben tudi jod v pojačani meri, organizem pa ga s hrano in pijačo (vodo) ne dobiva dovolj, zato se poveča ščitnica, da na ta način lahko ulovi in izkoristi vsaj tisto količino joda, ki ga organizem ima na razpolago. Golšo se da torej omiliti in zavreti njeno naraščanje z različnimi mazili ali tekočinami, ki vsebujejo jod in jih bo predpisal in določil količino Vaš zdravnik.

Povečani mandlji niso vplivali na nastanek golše. Pač pa si deklica lahko nakoplje precej neprijetnih obolenj, če ima pogosto angino. Povečani in pogostokrat vneti mandlji namreč predstavljajo ognjišče, ki stalno draži organizem in zaradi katerega lahko nastane sklepni revmatizem, revmatične okvare na srcu, vnetje ledvic ali razne spremembe na koži. Če Vam je zdravnik, ki je deklico pregledal, priporočil odstranitev mandljev je najbolje, da se odločite čimprej, dokler še ni težav. Morda si izberete čas med šolskimi počitnicami, da deklica ne bi zamudila pouka.

M. P. Poljane: Pogostokrat se pri otrocih opaža, da stalni **zobki** ne rastejo naravnost, ampak postrani. Večinoma se tekom nadaljnje rasti sami uravnajo. Niso pa redki primeri, ko mora zobozdravnik poseči vmes in s pravilno in pravočasno postavljenim zobnim aparatom, ki ga otrok nosi dalj časa, pomagati uravnati zobe. Peljite punčko vsakih 4 do 6 mesecev na kontrolo k zobozdravniku, da bo ta lahko pravočasno dal aparat, če se zobje tekom rašče sami ne bodo izravnali.

M. K. Kranj: — **Ozebline** najpogosteje nastanejo na telesnih okončinah in na mestih, ki so najbolj izpostavljena in slabo zavarovana ter imajo slab krvni obtok. Cirkulacija krvi se še poslabša, če deluje suh mraz, še hitreje pa ob mokrem mrazu, ko človek najmanj pričakuje, da bo ozebel. Včasih je dovolj, da imamo premočene čevlje v hladni jeseni, pa si že nakopljemo tega trdovratnega in neprijetnega spremljevalca. Vsekakor je treba imeti pri zdravljenju precej potrpljenja, ker se ozeblin kar naenkrat ne da odpraviti. Pripravite si vsak večer pred spanjem izmenjavajoče kopeli hladne in tople vode, da poživite krvni obtok. Držite nogi 1—2 minuti v hladni, nato 1—2 minuti v topli vodi in tako menjavajte 8—10-krat. Dobro si obrišite noge in si nato utrite v ozeblo mesto naslednje mazilo, ki Vam ga bodo napravili v lekarni: Rp/Balsami peruviani 1,0 Camphorae 10,0 in Vaselini liquidi ad 100,0. Nosite toplo in ne pretesno obutev.

S. S. Koper: Vzrok **gnojenja** po topem udarcu je bila infekcija, katere povzročitelji so že prej bili naseljeni na mestu udarca. Vsakdo ima namreč na koži, posebno na rokah, vse polno bakterij, ki pri poškodbi vderejo v globlje plasti in tam povzroče vnetje. Če pa namočite udarjeno mesto v toplo ali hladno vodo, potem kožo zmehčate, razširite kožne pore in s tem široko odprete pot in omogočite vdor bacilom v globino. Zato ne močite po poškodbi z vodo, ampak je bolje, da mesto očistite samo s špiritom.

Pri zanohtanju pa ravnate popolnoma prav (namakanje v mrzli vodi).

P. L. Ljubljana: Vašim težavam v križu ni samo nujni vzrok **revma**, ki jo navajate kot edino možno stvar in ki Vas skrbi. Še mnogo drugih obolenj je, ki so lahko vzrok bolečinam v križu. V glavnem pa bi v Vaši dobi prišla v poštev hernija (izpad ali premik) medvretenčne ploščice, posebno če ste nekoliko bolj močni, ali pa različni izrastki iz vretenc, ki pritiskajo na izstopajoče živce. Eden najvažnejših vzrokov pri ženskah pa je ginekološko obolenje. Zato bi bilo potrebno, da Vas pregleda še ginekolog in pove svoje mišljenje. Sploh je nujno, da je vsaka žena najmanj vsakih 6 mesecev ginekološko pregledana.

Druga težava, ki jo navajate, pa res ni treba, da Vam dela toliko preglavic. Proti **manjvrednostnim kompleksom** se mora skoraj vsakdo boriti, bodite uverjeni o tem. Treba je samo vzrok čimprej odstraniti. Tako tudi v Vašem primeru. Svetujem Vam, da si pustite popraviti zobe med dopustom, ko ne boste imeli opravka s strankami in Vas to ne bo motilo. Imejte vedno pred očmi, da bo slej ko prej prišel čas, ko bo treba pristopiti k nasvetu, ki Vam ga je dal zobozdravnik. Potem je pač najboljše, da to opravite čimprej, da ne nosite te skrbi vedno skrite v svoji notranjosti, da se osvobodite čimprej kompleksa, ki Vas muči.

France Prešeren

GAZELE

1.

Pesem moja je posóda tvojega imena,
mojega srca gospóda, tvojega imena;
v nji bom med slovenske brate sladki glas zanesel
od zahoda do izhoda tvojega imena;
na posodi v zlátih črkah slava se bo brala
od naróda do naróda tvojega imena;
z nje svetloba bo gorela še takràt, ko bova
onstran Káronov'ga broda, tvojega imena.
Bolj ko Dêlije, Koríne, Cíntije al' Lavre
bi biló pozábit škoda tvojega imena.

3.

Zalostna komú neznana je resnica, da jo ljubim,
v pesmih mojih vedna, sáma govorica, da jo ljubim.
Ve že noč, ki bridko sliši zdihováti me brez spanja,
ve že svetla zarja, dneva porodnica, da jo ljubim.
Ve že jutro, ve že poldne, ve že mračni hlad večera
tiho tožbo moj'ga bleď'ga, vel'ga lica, da jo ljubim.
Prebival'ščа moj'ga stenam, mirni je samoti znano,
tudi nepokoju mesta ni novica, da jo ljubim.
Ve že roža, ki pri poti, koder draga hodi, rase,
ve že, ki nad potjo leta tica, da jo ljubim.
Ve že mokri prag nje hiše, vsaki kamen blizu njega,
ino ve, ki mimo vodi me stezica, da jo ljubim.
Ve že vsaka stvar, kar vedeť in kar slišat od mene
in verjeti noče draga mi devica, da jo ljubim.

7.

Kdor jih bere, vsak drugače pesmi moje sodi;
eden hvali in spet drugi vpije: »Fej te bodi!«
Ta veli mi: poj sonete; oni: poj balade;
tretji bi bil bolj prijatelj Pindarovi odi.
Bo prijeten morebiti temu glas gazelic;
oni bo pa rekel: kaj za Vodnikom ne hodi?
Razuzdanim bodo moje pesmi prenedolžne;
al' terc'jalke porekó, da jih je vdihnil zlodi.
Jaz pa tebi sami, draga, želel sem dopasti,
drugih nisem prašal, kaj se njim po glavi blodi.

Valentin Vodnik

DRAMILO

Slovenec, tvoja zemlja je zdrava
in pridnim nje lega najprava.
Pólje, vinograd,
gora, morjé,
ruda, kupčija,
tebe redé.

Za uk si prebrisane glave
pa čedne in trdne postave.
Išče te sreča
um ti je dan,
našel jo boš, ak
nisi zaspan.

Lej, stvarnica vse ti ponudi,
iz rok ji prejemat ne mudi!
Lenega čaka
strgan rokav,
palca beraška,
prazen bokal.

Pred 200 leti, to je 3. februarja 1758 se je rodil slovenski pesnik Valentin Vodnik, ki je bil poleg Linharta najmočnejša osebnost tedanje dobe narodnega prebujenja. Valentin Vodnik ni bil samo pevec, bil je za tedanji čas najpomembnejši javni delavec. Zlasti pomembno je njegovo delovanje v šolstvu in časnikarstvu. Kot prvi slovenski časnikar je izdajal in urejal »Lublanske novice«.

OBISK V ŠOLI ZA LIKOVNO UMETNOST KUD »IVAN ROB« V LJUBLJANI

NAJLEPŠE URE

Preveč je bilo mraz, da bi se čudil lepoti lesketajočih se kristalov snega, kopajočih se v večernih lučeh. Vsem se je nekam mudilo. Nekje je ura odbila sedem, ko sem vstopil v temačne prostore VII. gimnazije na Trgu revolucije. Pot me je vodila v drugo nadstropje, v gimnazijsko risalnico.

Odprl sem rahlo škripajoča vrata. Nikogar ni vznemiril prihod. Neme postave so sedele v polkrogu, z očmi, uprtimi v osvetljena modela: v starejšo gospo in ob njej črnolasi fantiček. Njihovi glavi sta bili danes predmet opazovanja »robovcev«. Pazljivo ogledujejo sedaj njiju in potem bel kos papirja, izrisanega tu pa tam še z okorno roko. Od enega do drugega hodi njihov strokovni vodja, akademski slikar Rajko Slapernik. Z ostrim očesom pregleduje in popravlja risbe tovarišev, ki redno in neutrudno hodijo sem vsak torek, petek in nedeljo. To so študentje nižjih in višjih šol, vajenci raznih strok in mnogi, že odrasli ljudje. Tukaj so si vsi enaki. Vsi imajo isti cilj. Sodnik Kovač sedi poleg mehanika Hočevarja, zdravnik dr. Jamšek poleg avtogenega rezalca iz Litostroja, Laloša.

Nad njimi neopazno bdi stari član te šole in njihov »večni« blagajnik tov. Šedivy, čigar zasluga za uspešno delovanje šole niso majhne. Ko sem videl njihovo zavzetost, sem verjel njihovim besedam: Te urice, tu preživete, so naše najlepše doživetje. Poslovil sem se in odšel v nižje, prvo nadstropje, kjer obiskuje prav tako pester krog I. in II. letnik te šole. Pretesni so prostori, tako da mnogi sede kar na mizah ob steni. Pozornost vseh je obrnjena k dekletu, ki sloni na slamnati preprogi, s hrbtom obrnjena proti njim. Tudi tukaj delujejo ob pomoči strokovnega vodje, akademskega slikarja profesorja Karla Jakoba. Ta se sedaj skloni nad tem, sedaj nad onim učencem. Ta je napravil premočne sence, drugi je narisal prekratke noge.

Rad bi kaj več vedel o tej šoli, o njenem delu in načrtih. Obrnil sem se k tovarišici Ružici Páll, tajnici upravnega odbora. Ni se pustila motiti. Šele ko je potegnila zadnjo črto in še enkrat ocenila opravljeno delo, se je odzvala moji želji. Takole mi je povedala:

»Šolo obiskujem tretje leto. V njej najdem tisto zadovoljstvo, ki bi mi zaradi službe in ostalega gospodinjskega dela ne bilo dosegljivo. Rada rišem in rada bi se v tem izpopolnila.« Tovarišica Ružica je za trenutek pomolčala, potem pa tiho nadaljevala: »Šola deluje že deset let. K njenemu uspehu sta nedvomno največ pripomogla akademski slikar Rajko Slapernik, in profesor Jakob Karel, ki vodita šolo že od njene ustanovitve. Do danes smo imeli deset samostojnih razstav. Prvi največji uspeh je šola dosegla leta 1949 ob republiškem tekmovanju kulturno-prosvetnih društev, ko smo dobili priznanje kot najboljša likovna sekcija v Sloveniji. Tudi lansko leto ob Ljubljanskem okrajnem festivalu prosvetnih društev so bili naši tovariši na likovni razstavi v Domu Armije v Ljubljani najmočneje zastopani.

Našo šolo so obiskovali nekateri danes že znani slikarji. Tako so začeli svojo likovno pot v naši šoli akademski slikarji Snoj, Sovre, Plestenjakova, Jeraj in drugi. Tudi znani karikaturist Romih je bil naš član. Lani sta odšla na Akademijo za likovno umetnost še dva naša člana. Veliko jih je dokončalo šolo za umetno obrt. Šega Žanina je bila na primer šiviljska vajenka. Po enem letu ko je hodila na našo šolo, je bila sprejeta na šolo za umetno obrt in jo odlično dokončala. Sedaj je v Kranju, kjer izdeluje osnutke za tekstilne vzorce. Tudi Mario Vilhar, sedanji predsednik upravnega odbora šole je s svojimi samostojnimi razstavami v Kopru, Beogradu, na Jesenicah in na Reki prispeval k slovesu naše šole.«

Še in še je tovarišica Ružica pripovedovala. Toda že iz teh nekaj podatkov lahko slutimo pomembnost te šole, katere namen ni samo v tem, da odkriva in vzgaja talente, temveč tudi, da koristi študentom na gimnazijah in ostalih šolah, ljudem v različnih poklicih, da budi ljubezen do umetnosti. Seveda je glavna naloga šole nuditi vsem obiskovalcem plemenito razvedrilo, razvijanje čuta za družabnost ter razširjanje likovnega obzorja in s tem smisel za umetnost.

Žal je takih prizadevanj v ostalih delavskih in drugih prosvetnih društvih premalo. Saj je poleg te sekcija v KUD »Ivan Rob« le malo društev, ki bi imela svoje likovne sekcije, čeravno lahko trdimo, da je zanimanje za likovno umetnost izredno veliko. Vseh ne veseli le petje in dramatika. Mnogo jih je, ki bi radi risali! Če bi upoštevali želje teh, bi vsako prosvetno društvo lahko imelo tudi svojo likovno sekcijo, ki bi se nedvomno uveljavila prav tako kot ostale sekcije. Za primer je lahko KUD »Ivan Rob« v Ljubljani. Število članov likovne sekcije je vsako leto okoli 80, v letu 1956-57 pa celo 130.

V tem mesecu se bo 8 članov KUD »Ivan Rob« udeležilo v Zagrebu I. zvezne likovne razstave slikarjev in kiparjev amaterjev. Po zelo strogi zvezni oceni bo zastopalo našo republiko 25 avtorjev z okrog 40 deli. Od teh odpade samo na »Robovce« 8 udeležencev, kar je vsekakor uspeh za šolo.

Ura se je bližala enaindvajseti. Tovarišica, ki je predstavljala model, se je umaknila za špansko steno. V premajhni učilnici je nastal hrup. Obrazi so se sprostili. V medsebojnem pogovoru so drug drugemu ocenjevali svoja dela. K tajnici tovarišici Ružici je pristopila tovarišica Pavla, ki se v šolo vozi iz Pivke. Poprosila jo je za potrdilo, ki ga potrebuje za podaljšanje železniške vozovnice. Obešalniki, polni plaščev, so se polagoma praznili in zadnji je utrnil luč... *-il*

Ružica Poll: kroki

SVOBODA V VIDMU-KRŠKEM PRED KONGRESOM IN PO NJEM

Jasna načela in množičnost to je sedaj najvažnejše

»Življenje je nenehno odmiranje zastarelega in rast ter uveljavljanje novega,« je neštetokrat poudarjal moj mojster, in na te besede sem se spomnil, ko mi je tovariš Olaf Lovrenčič, eden najbolj delovnih svobodarjev v Svobodi Videm-Krško, dejal: »Ni malo tega, kar smo storili, vendar bi grešili, če bi rekli, da smo povsem zadovoljni. Zdi se, da smo se nekje ustavili, da je v našem delu precej zastarelega, da nam perspektive prosvetne dejavnosti niso dovolj jasne. Sedaj je najvažnejše dobro vedeti, kaj hočemo, kakšni so naši cilji. Važno je, da naša društva poženejo globoke korenine v življenje, da se ne odmikajo, ampak tesno sodelujejo v vseh družbenih prizadevanjih, da se ne ustavljajo, temveč nenehno napredujejo.«

Bilo je še pred kongresom Zveze Svobod in prosvetnih društev Slovenije.

Obljubil sem, da bomo naš razgovor o dejavnosti, uspehih in problemih Svobode Videm-Krško objavili nekaj dni pred kongresom. Medtem pa se nam je v uredništvu nabralo toliko podobnega gradiva, da obljube nisem mogel izpolniti. Pa nič ne de, se pravi, še bolje je, da smo počakali, saj danes, po vsem tistem, kar nam je nudil kongres, veliko laže ocenjujemo našo prosvetno dejavnost in razmišljamo o bodočem delu.

Dejavnost Svobode v Vidmu-Krškem se bistveno ne razlikuje od dela delavskih prosvetnih društev v mnogih naših občinskih središčih. Dosega podobne uspehe in ukvarja se s približno enakimi težavami kot večina Svobod. Njeni člani igrajo in pojejo, plešejo, šahirajo in prirejajo festivale. Odborniki, katerih večina posveča prosvetnemu delu ves svoj prosti čas, pa si razen tega še belijo glave, kje dobiti denar, kaj storiti, da bi bil nov dom, ki so ga zgradili ob podpori Tovarne celuloze in roto papirja ter občine, čimprej popolnoma dograjen, kje dobiti dobre in sodobne igre, pesmi, recitacije, kako bo z denarjem za knjižnico, kaj naj dela ljudska univerza. Prirejajo gostovanja, vabijo Celjsko gledališče, sestavljajo filmske programe, razmišljajo o novih oblikah, s katerimi bi ljudi bolj zadovoljili, se hudujejo, če je dvorana na pol polna in če novinar, ki se priklati od nekod in jih kake pol ure »zaslišuje«, napiše nekaj, kar ni res in s čimer se ne morejo strinjati. Svoboda je torej, kot mnoge druge — v krajih, kjer se razvija industrija in se kmetje spreminjajo v delavce. Dela je veliko in tudi uspehov, težav pa še več. Včasih se zgodi, da jih materialne in ostale težave tako zaposle, da se v njih izgube. Včasih in za kratek čas. In spet se dvignejo...

O vsem tem je razpravljal kongres v Mariboru in — kar je najvažnejše — odprl je vrata in okna tistemu, čemur pravimo jasna perspektiva.

Ko takole razmišljam o dejavnosti Svobode v Vidmu-Krškem ter jo primerjam s smernicami mariborskega kongresa, moram ugotoviti naslednje:

Najvažnejše je, kot je dejal tovariš Lovrenčič, da društvo požene svoje korenine globje v življenje, da se tesno poveže z vsemi socialističnimi družbenimi prizadevanji, omogoči delovnemu človeku, ki proizvaja in obenem tudi upravlja proizvodnjo ter vse javno življenje, da dozori v socialističnega človeka, omogoči ljudem, da dobe vse tisto, kar je v kulturnem ustvarjanju preteklosti in sedanjosti najboljše. Kar je najboljše — ne pa osladen film o »poštenem« izkoriščevalcu, igro o »pošteni« gruntarski meji itd.

Trdna povezava z življenjem in delovni program, ki temelji na potrebah sodobnega delovnega človeka, hrepenenju po znanju in izobrazbi, ki izvira iz njegove rastoče zavesti, da je upravljavec, bosta nujno razbila sedanje ozke okvire društva, zahtevala veliko večjo širino in omogočila prosvetnemu društvu sprejem številnih novih članov. Sedaj vemo, kaj je zastarelo: Naša ozkost, podedovana iz čitalniške dobe, prepričanje, da je lahko član Svobode le tisti, ki dobro poje in igra, ne pa tudi delavec, ki ne zna peti in igrati, pa je dober delavec in bi bil rad še boljši, ki išče nekoga s katerim bi se rad pomenil o sebi in svoji tovarni, o tem, kako žive delavci v drugih deželah, kaj je v občini novega in kako mu ta ali ona knjiga ugaja, pa bi se rad tudi nasmejal in povedal kakšno okroglo. Ko bomo odpravili to ozkost, ki nima nič skupnega s smotri Svobod in jim celo škoduje, bo v društvu bolj živahno, predvsem pa bolj mladostno. Jasna načela in široko odprta vrata — in namesto starih ter preživelih oblik bodo rasle tudi nove oblike. Svoboda bo še bolj »naša«, in ker bodo delovni ljudje več pričakovali od nje, se bodo tudi bolj trudili, da bi jim lahko več dala.

Mislim, da je to najvažnejše. Ne trdim, da številni drugi problemi, s katerimi se ukvarja Svoboda v Vidmu-Krškem, niso pomembni (kdaj drugič bom spregovoril tudi o njih) in da je kongres v Mariboru odkril nekakšno čarobno formulo za odpravo vseh slabosti in težav, prepričan pa sem, da bodo njegove smernice olajšale delo tudi krški Svobodi in ji utrle pot k še večjim uspehom. Z-Č

Film in otrok

Nedavno sem v nekem našem tedniku bral anketo o različnih oblikah razvedrila in zabave, ki so najbolj priljubljene pri naši mladini. Film je bil znova na prvem mestu. Že dolgo ponavljamo misel o rujni potrebi sistematične filmske vzgoje med našo mladino. Pogosto smo že napisali, da bi težo dela morala prevzeti šola, da pa ni filmske vzgoje brez sodelovanja doma, staršev, starejših bratov in sestra. Njim bi rad nanizal nekaj poglavij, ki so najtesneje povezana s področjem, katerega kratko imenujemo »film in otrok«.

Poznano je, da pri nas — kakor povsod v svetu — mladina rada zahaja v kino in da je starostna doba, ko začenja mlad človek hoditi v kino in se sreča s čarom filmske predstave, pomaknjena tako rekoč v otroško obdobje. Moj najmlajši je za vsako ceno želel lani, komaj je dobro sedel v šolsko klop, videti »Dolino miru«. Pozneje je sicer sam ugotovil, da »to še ni bil film zanj«, toda čar filmske predstave je v njem ostal. Ker torej pri nas ni nič drugače kakor drugod po svetu — da namreč večino redne filmske publike sestavljajo mladi ljudje in da med njimi odpade dobršen del tudi na otroke osnovnih šol, skušajmo na kratko pogledati, katere filme naši otroci najraje gledajo, zakaj najraje gledajo prav takšne filme in kakšni filmski junaki so jim najljubši.

Vnaprej moramo povedati, da se — kadar navajam konkretne številke — opiram na precej široko zajeto anketo, ki jo je izvedla za Jugoslavijo zvezna komisija »Film in otrok«. To je edina naša tovrstna anketa, ki je zajela tolikšen obseg, da se smemo na njene rezultate opirati. Kolikor poznam izsledke iz drugih dežel, se v glavnem skladajo z našimi.

V starostnem obdobju, ki zajema nekako čas osemletke, bi bil vrstni red najbolj priljubljenih filmskih zvrsti (žanrov) v naši državi takšen: kavbojke, otroški filmi, zgodovinski filmi, risanke, vojni filmi, športni filmi, glasbeni filmi, filmi o živalih, gangsterski filmi, ljubezenski filmi, filmi o potovanjih in dokumentarni filmi. Zanimivo je, da je pri mladini do dvanajstega leta starosti in tudi v poznejših letih osemletke, a tudi pri fantih in dekletih, najbolj priljubljena zvrst kavbojka. Torej izrazit akcijski film, o katerem smo že pisali in tedaj opozorili, da je ne samo za mladega gledalca, temveč tudi za dozorelega, to najbolj »nevarna« zvrst. »Nevarnost« vidim namreč v pogostokrat prebrisani interpretaciji osnovnih etičnih zakonov in v ponarejanju zgodovinske resnice. Tudi mladina iz Slovenije se je v svojem izboru zelo približala izboru jugoslovanske mladine, saj je na prva tri mesta postavila kavbojske, zgodovinske in športne filme. Da bi si ta izbor čimbolj konkretno predstavljali, naj naštejem nekaj najbolj priljubljenih naslovov filmov. Vrstni red je takšen: Ivanhoe, Rdeči gusar. Tarzan, Dvoboj pri Srebrnem potoku, En dan življenja, Grof Monte Christo, Gipsy, Solaja, Cimaronska roža, Shane, Hanka, Romeo in Julija, Ešalon dr. M, Mangala — hči Indije, Pesem s Kumbare, Daleč je sonce, Vesna, Hondo... šele na 24. mestu je Sneguljčica, na 26. Pogumen kot Lassie in na 27. Peter Pan.

Kaj nam povedo ti podatki! Najprej, da so mladini najbolj priljubljeni tisti filmi, ki jih mi ocenjujemo kot filme za odrasle, in ki v resnici niso bili delani s kakšno mislijo na mladino, celo popolnoma brez tovrstne misli. Dalje: mladina zelo redko odnosno skoraj nikoli ne omeni filmov, ki so bili ustvarjeni s posebno mislijo na njo (n. pr. Mala balerina, Cirkuški deček, Skrivni rov, Pot do uspeha — vse to so namreč specialno za mladino izdelani filmi — pa tudi domačega Kekca ne srečamo na listi). Če bi analizirali filme, ki so jih kot najbolj priljubljene izbrali dečki, bi ugotovili, da so med najbolj priljubljenimi razen enega avanturističnega (Rdeči gusar) med njimi same kavbojke (Dvoboj pri Srebrnem potoku, Hondo, Zaseda, Zlomljena puščica, Pas za revolver itd.). Deklice so poleg kavbojk izbrale kot svoje najbolj priljubljene filmske zvrsti sentimentalne filme v barvah (Romeo in Julija, Rapsodija, V vrtincu, Lili) in v vseh igrajo glavno vlogo ženske. Pri fantih so torej najbolj priljubljeni akcijski, posebno še avanturistični filmi, njim pa sledijo domači vojni filmi. Pri deklicah imajo poleg kavbojk prednost melodrame in tisti avanturistični filmi, ki imajo melodramatične primesi ali vsebujejo ljubezensko romanco. Barvni filmi so nasploh pri otrocih zelo priljubljeni.

Posebej se vprašujemo, zakaj mladina nima rada mladinskih filmov, kakor so »Sneguljčica«, »Peter Pan«, »Ali Baba«, »Pepelka« itd. V odgovoru na to vprašanje se popolnoma pridružujem mnenju prijatelja Dušana Makavejeva. Otroci po dvanajstem letu starosti ne žele več biti otroci. Vsi prej navedeni filmi so pri stopnji dojemanja starostnega obdobja, ki sem ga omenil, na prvi pogled narejeni za predšolske otroke, ki jih sprejemajo, ker pač poznajo iz pripovedovanja vsebino pravljice. Pri predstavah teh filmov za »starejše« otroke se nismo potrudili, da bi jim s primernim uvodom ali še boljše pogovorom po predstavi odkrili pozitivne etične resnice, ki jih film posreduje. Resnica pa je tudi, da nimamo mladinskih filmov, ki bi odgovarjali razpoloženju, dojemanju in čustvovanju fantov in deklic predpubertetnega obdobja. Brez dvoma pa je tudi resnica, da takšni mladinski filmi vse preveč poučujejo in premalo zabavajo in zaradi tega niso privlačni.

Rezultati jugoslovanske ankete nudijo dokaze za obraziožitev, ki jih je v priljubljenosti posameznih zvrsti filmov združila v očitke, kakšni niso filmi, ki jih označujemo za »mladinske«, morebiti najbolj poznana raziskovalna področja vpliva filma na mladino, Mary Field. Nanizajmo jih v povzetku. Film mora zaposliti oko, ne ušesa. Pogovori odraslih komajda pritegnejo pažnjo mlade publike. Besedne duhovitosti odraslih komajda sežejo do otrokovega ušesa. Kakor je publika v stari Grčiji najbolj ljubila tiste drame, katerih vsebino je že poznala, tako tudi otroci najbolj uživajo, če se dejanje filma odvija tako, kakor so oni sami ta razvoj predvideli. Barve so posebno privlačne. Kaže, da nežne barve posebno godijo malim otrokom. Tiste kompozicije barv, o katerih menijo odrasli, da so čudovite, niso privlačne za mladino. Otroška sodba o lepem v filmu ne odgovarja predstavi, ki jo imamo o lepem odrasli. Gibanje mlado publiko bolj zadovolji kakor še tako pomembna statična kompozicija, ki ugaja očesu odraslega. Mladino utrujajo pogovori odraslih, njihove šale in duhovičenja, podobe pokrajin in prizori, ki so dolgi v svojem trajanju, pa četudi še tako pomembni za zgradbo celotnega filma.

Mar smemo obsojati izbor naše mladine? Mislim, da bi bilo to zgrešeno. Kajti naša mladina, ki je nismo dovolj vodili v filmski svet izbira tisto, kar jo kot filmske gledalce najbolj zadovoljuje, kar je prijetno za njihovo oko, kar jih navdušuje. Vznemirjati nas mora samo, da so mladini najbolj priljubljeni tisti filmi, ki so namenjeni odraslim in o katerih menimo, da še odraslemu ne morejo dati drugega kakor najbolj skromno, enostavno, večkrat zelo vulgarno zabavo. Misliti bi kazalo na »Rdečega gusarja« za otroke ali na ekvivalent za takšen film, ki bo namenjen mladini. Ko ga bomo dobili, bo mladinski film priljubljen pri publiki, kateri je namenjen. Seveda — ker takšnih filmov nimamo — je naša odgovornost do vodstva naših otrok v njihovem odnosu do filma neprimerno večja, naše naloge obširnejše.

Če povem na koncu še nekaj misli o najbolj priljubljenih junakih iz filmskega sveta, ki jih ceni naša mladina, bi bilo treba na splošno povedati, da se mladina v izboru svojega ljubljenca ravna po težnji, da se svojemu junaku pri[illegible] z e[illegible] [illegible] lahko čimbolj identificira. Identifikacija z junakom je sila važen element, na katerega vse preradi pozabljamo, predvsem pa ne mislimo na to, da je identifikacija najbolj živa v predpuberteti in puberteti. Razumljivo je, da si deklice izbirajo junake predvsem iz sentimentalnih in ljubezenskih filmov, fantje pa iz kavbojk, avanturističnih in podobnih akcijskih filmov. Junaka iz filma, s katerim se otroci poskušajo identificirati, ne smemo zamenjati z idealom, ki si ga izbirajo mladi ljudje med filmskimi igralci pozneje. Identifikacija teži k oponašanju junaka v vseh njegovih dejanjih, tudi v njegovi miselnosti, etiki itd. Tu nas čaka zelo težko in zapleteno vzgojno delo, da namreč v nekem smislu omilimo ali vsaj tako usmerjamo identifikacijo, da bo težila k pozitivnim likom in iz njih povzemala karakterno pozitivne lastnosti. Tu pa segam že na področje vpliva filma na otroka in mladino.

Vito Musek

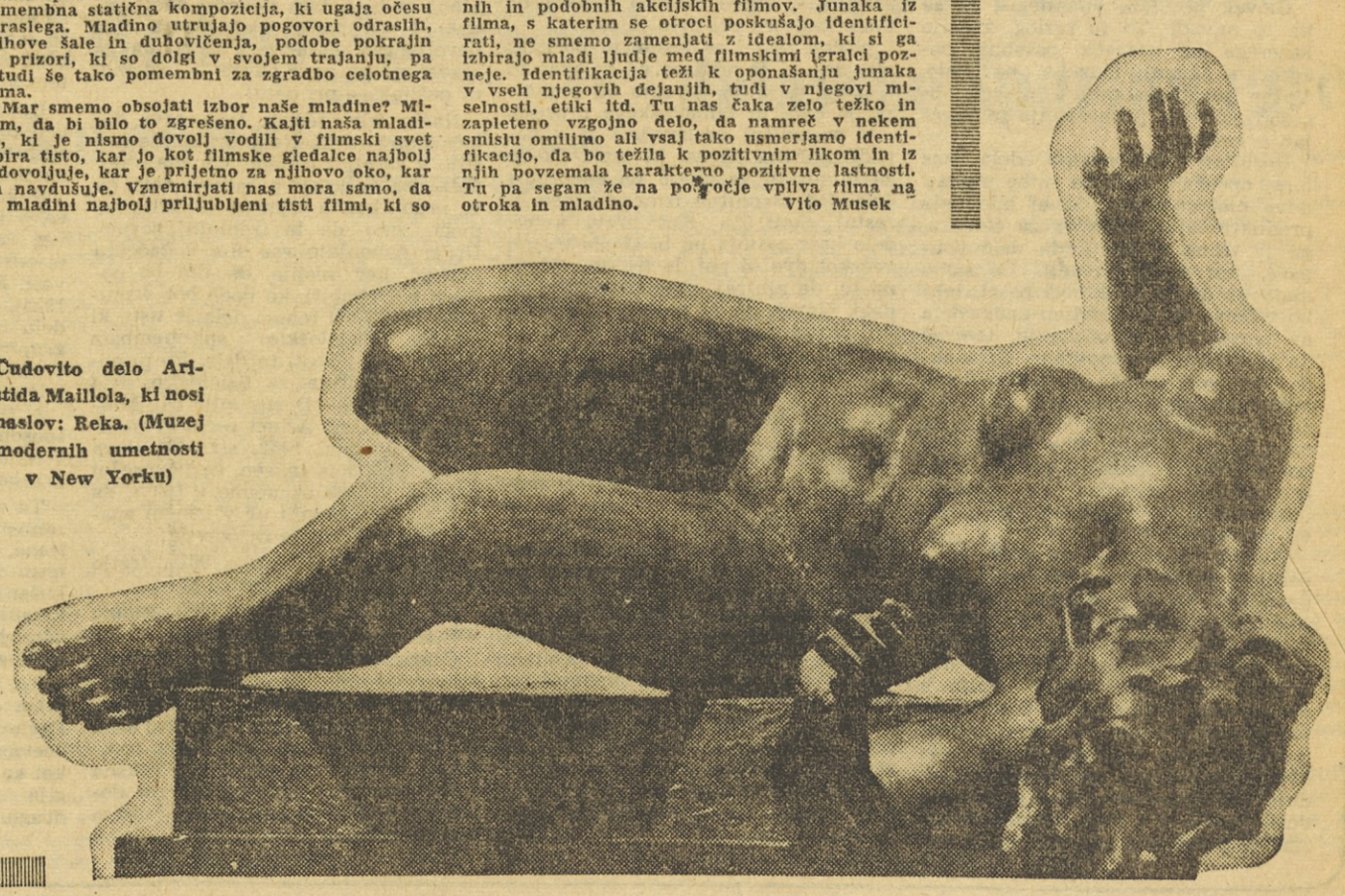

Čudovito delo Aristida Maillola, ki nosi naslov: Reka. (Muzej modernih umetnosti v New Yorku)

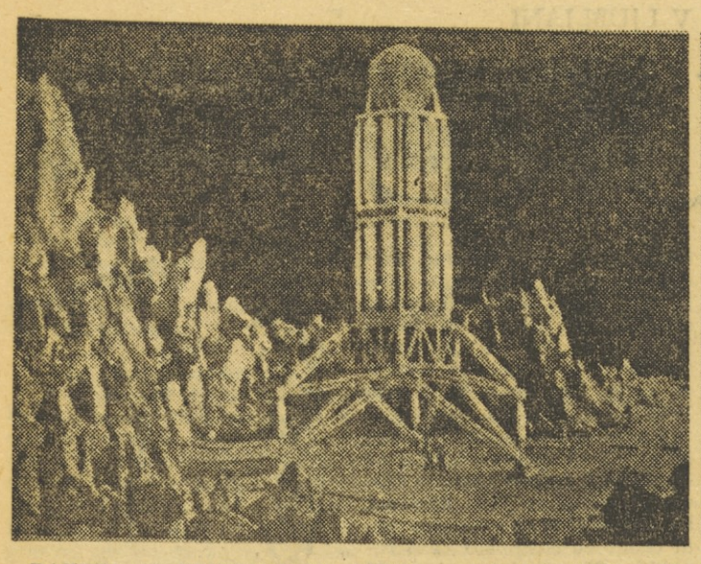

RAKETA JE PRISTALA NA LUNI. — TO JE PRIZOR IZ SOVJETSKEGA POLJUDNOZNANSTVENEGA FILMA »POT K ZVEZDAM«.

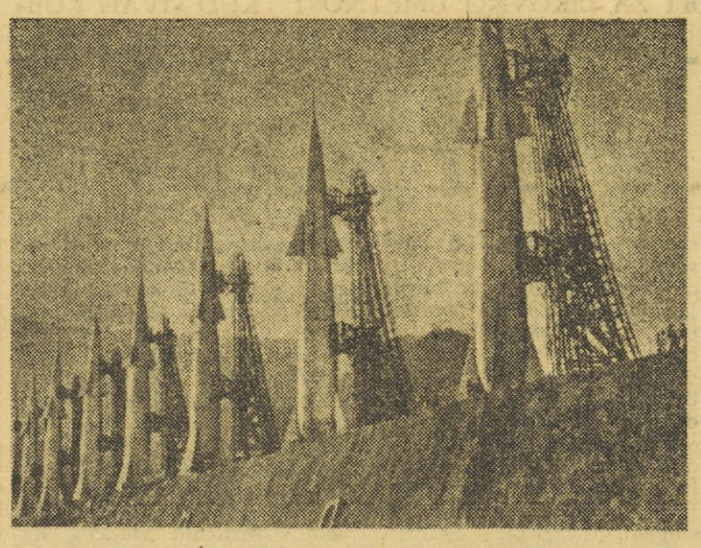

TAKŠNALE BO PO PREDVIDEVANJU SOVJETSKIH ZNANSTVENIKOV VSEMIRSKA POSTAJA NA ZEMLJI, OD KODER BODO SPUŠČALI RAKETE V VESOLJSTVO

NA PRAGU VSEMIRJA

Sateliti, delo človeških rok, že krožijo okrog Zemlje in ni več daleč čas, ko bo tudi človek poletel v ta neznani prostor. Po nepotrjenih vesteh je v Sovjetski zvezi človek že poletel 300 km visoko, torej toliko kot je najbližja točka krožne poti umetnih satelitov. Znanstveniki mrzlično proučujejo zamotana vprašanja vsemirskih poletov, od tega, kako bi človek prenesel nenavadne okolnosti takega potovanja, do tega, kako zgraditi vsemirsko ladjo, ki bi bila kos vsem težavam vsemirja.

Zakaj na Luno?

Znanstvenike predvsem zanima, kaj je na oni strani Lune. Ta naš naravni spremljevalec namreč v 27. dneh, 7. urah, 43. minutah in 11,5. sekundah enkrat obkroži Zemljo. Ker se v istem času zavrti tudi okrog svoje osi, kaže Zemlji vedno isto lice. To stran Lune so astronomi že povsem raziskali in narisali zemljevide, ki so celo točnejši kot jih imamo za zemeljsko površino. Toda, kaj je na oni strani? Kakšna gorovja in ravnine so tam? Je tam morda kakšna sled življenja, kar pa je skoraj neverjetno, saj vladajo na oni strani bržčas isti pogoji kot na tej, ki jo vidimo z Zemlje.

Še preden pa bo mogla prva raketa pristati na Luni, bo treba ugotoviti, kako debela plast prahu je na Luninih ravninah. Nekateri namreč trdijo, da pokriva Lunine ravnine tako debel sloj prahu, da bi raketa v njem dobesedno utonila. Drugi spet pravijo, da ta plast ni debelejša od nekaj centimetrov.

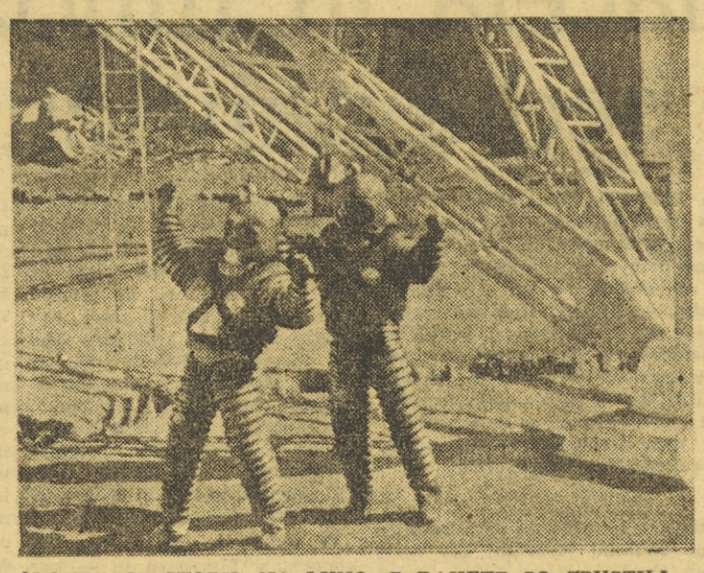

ČLOVEK JE STOPIL NA LUNO. Z RAKETE SO SPUSTILI LESTEV, PRVI PIONIRJI ZAČENJAJO GRADITI POSTAJO NA LUNI

Zato nameravajo poslati na Luno najprej raketo brez posadke. V njej bi bil razen drugih instrumentov tudi televizijski oddajnik, ki bi pošiljal na Zemljo slike z one strani Lune, nanjo bi spustila raketa bombo, da bi točnejše ugotovili sestavo tal, potem pa bi se raketa ne da bi pristala spet vrnila na Zemljo. Šele potem bi začeli z »invazijo« na Luno.

Luna bi lahko služila zlasti za dvoje znanstvenih namenov: za opazovanje Zemlje in njenega ozračja ter vremena, in za opazovanje zvezd.

Luna je brez ozračja, zato bi mogli z nje opazovati predmete na Zemlji, ki niso večji od 20 do 30 metrov. Z Zemlje lahko vidimo na Luni le predmete, ki so desetkrat večji. Iz opazovalnice na Luni bi lahko torej preverili vse zemljevide,, meteorologi pa bi mogli nenehno opazovati gibanje oblakov na zemlji in z večjo gotovostjo napovedovati vreme.

Zemeljsko ozračje moti tudi astronome, da bi točneje opazovali zvezde in planete. Opazujejo jih lahko le ob jasnih nočeh, podnevi pa ne, ker se sončna svetloba razprši na zračnih delcih, zaradi česar zvezd ne vidimo. Na Luni je nebo črno tudi podnevi, zvezde ne migljajo in je vidljivost ves čas popolna. Proučevati bi mogli vsa izžarevanja Sonca od najkrajših X žarkov do najdaljših radijskih valov, kozmičnih in ultravioletnih žarkov.

Inženirji in tehniki bi imeli na Luni popolni vakuum, ki ga je na Zemlji v velikih prostorih skoraj nemogoče ustvariti, kar je zlasti važno v atomskih pospeševalnikih. Ker je na Luni težnost šestkrat manjša kot na Zemlji, bi lahko zgradili velikanske stroje in stavbe za proučevanje atomske energije.

Vse to je seveda pesem bodočnosti, ki pa dobiva že realno podobo. Sovjetski znanstveniki izjavljajo, da že imajo pripravljene načrte rakete, ki naj poleti na Mesec in se vrne na Zemljo. Raketa bi zletela z vsemirske postaje, ki bi plavala nekaj tisoč kilometrov nad Zemljo.

Skok na zvezde

Od Lune se človeško oko že obrača na najbližje planete sončnega sistema, predvsem na Mars. Ta planet je oddaljen od Zemlje 78,2 milijonov kilometrov. Venera je precej bližja, saj je oddaljena »le« 41,4 milijonov kilometrov. (Do Lune je 384.000 km.) Zakaj na Mars in zakaj ne raje na Venero, zvezdo Večernico ali Danico, ki je skoraj za polovico bližja?

Najprej poglejmo, kako so razvrščeni planeti okrog Sonca. Najbližji Soncu je Merkur (59,9 milijonov kilometrov), potem Venera (108,1 miljonov kilometrov), Zemlja (149,5 milj. km), Mars (227,7 milj. km), nato je 1069 asteroidov — ostankov raztreščenega planeta (350 — 450 milj. km), Jupiter (777,6 milj. km), Saturn (1.425,7 milj. km), Uran (2868,4 milj. km) in Neptun, ki je 4.494,5 milijonov kilometrov daleč od Sonca. Povprečna temperatura na Merkurju je + 178° C, na Veneri + 65° C, na Zemlji + 6,5° C, na Marsu — 37° C, na Jupitru — 147° C, Saturnu — 180° C, na Uranu in Neptunu pa izpod — 200° C. Človek se veliko teže ubrani vročine kot mraza in je že to eden izmed razlogov, da se znanstveniki odločajo raje za Mars. Razen tega so na Veneri zaradi velikih temperaturnih razlik siloviti vihar, ozračje ob tleh pa je sestavljeno v glavnem iz ogljikovega dvokisa.

Ali je življenje na zvezdah?

Današnja znanost je prišla do spoznanja, da bi moglo biti na Marsu in na Veneri tudi življenje, saj so že doslej na Zemlji odkrili življenje v pogojih, ki so čisto nasprotni običajnim, tam, kjer ni kisika, ali v vročini več kot sto stopinj nad ničlo. Nekatere bakterije se razvijajo v takih pogojih in so jih našli v vročih mineralnih vrelcih. Zato torej ni izključeno, da je na teh planetih tudi neke vrste rastlinstvo. Na Marsu na primer opazujejo astronomi vsako Marsovo leto spremembe barv, ki ustrezajo letnim časom. Poleti je zelen pas mnogo širši, ob Marsovi zimi pa se belina s tečajev potegne proti ekvatorju.

Vse pa zanima, ali so na planetih in sploh kje na zvezdah tudi razumna živa bitja, morda še večjo kulturo kot je naša. Znanost odgovarja na ta vprašanja pritrdilno ,saj je čisto mogoče, da se je življenje na nekaj izmed milijonov in milijard zvezd razvilo do tako visoke stopnje. Le malo ali skoraj nič verjetnosti pa ni, da bi bila taka bitja kje na Marsu ali na Veneri. Ni pa izključeno, da so na kateri izmed zvezd drugih osončij.

Naš sončni sistem je le eden izmed milijonov v Rimski cesti, katerega sestavni del je. Naše osončje se v 250 milijonih let zasuče enkrat okrog središča Rimske ceste. Rimska cesta ima obliko »letečega krožnika«, velika je pa tako, da potrebuje svetloba od enega do drugega konca približno 100.000 let. Naša Rimska cesta pa je le ena izmed sto tisočih Rimskih cest — meglic v vesolju.

Najbližja zvezda izven Osončja je Proxima Centauri in še ta je oddaljena 4,2 svetlobnih let. Hitrost svetlobe pa je 300.000 km na sekundo, potemtakem potuje z Lune na Zemljo dobro sekundo, s sonca pa osem minut. Zdaj si lahko sami izračunate, koliko časa bi potrebovala raketa, ki bi potovala s hitrostjo 12 km na sekundo. Celih 25 tisoč let in še nekaj čez! Da bi človek prišel s tako hitrostjo na zvezde, je torej čisto nemogoče. Morda bo raketa na atomski pogon letela hitreje? Danes se že slišijo glasovi o tako imenovani fotonski raketi, ki bi jo gnala svetloba. Teoretično pa ne bi mogla leteti s tako hitrostjo, marveč le 99,9% njene hitrosti. Četudi bi to uspelo, kako doseči zvezde, ki so oddaljene od Zemlje nekaj tisoč svetlobnih let? Nekateri predlagajo, naj bi poslali v vesolje cele družine, drugi spet razmišljajo o tem, da bi poslali z raketo zamrznjene embrije, ki bi jih na dan znak odmrznili elektronski stroji, jih dojili, negovali, naučili govoriti in rokovati s stroji v raketi itd., kar je še vedno vse v svetu fantazije.

Po Einsteinovi teoriji pa v pogojih hitrosti, ki se približa hitrosti svetlobe, čas preneha biti čas. Le na primer: Tisti, ki bi potoval na Proximo Centauri in nazaj s hitrostjo, ki znaša 99% hitrosti svetlobe, bi mislil, da je potoval dobro leto, v resnici pa bi ta čas preteklo osem let in pol. To je za nas aike prav tako malo razumljivo, kot pogled ob jasni noči v zvezdno nebo. Koliko zvezd vidimo! In vendar vse to ni tisto, kar vidijo naše oči, saj je svetloba z neke zvezde, denimo Proxime Centauri, potrebovala do nas dobra štiri leta in je tisto, kar vidimo, bilo pred štirimi leti. Z drugih zvezd pa potrebuje svetloba nekaj tisoč in milijonov let, da dospe do nas. Tako je pogled v vsemirje pravzaprav brez časa, saj vidiš istočasno tisto, kar je bilo pred sekundo, do tistega, kar je bilo pred milijoni let. Razmišljanje o tem pa prepustimo raje filozofom.

TAKŠNALE JE POKRAJINA NA MESECU: OSTRO OBLIKOVANE VISOKE GORE, RAVNINE, POKRITE Z ŽRELI, KI SO JIH IZDOLBLI PADAJOČI METEORJI. NAD OBZORJEM SE DVIGA VELIČASTNA KROGLA ZEMLJE

Stric Sam: »Satelit že imamo, satelit! Le kako bomo tega psa spravili vanj...?«

AMERIŠKI SATELIT KROŽI

Po več neuspelih poskusih se je končno Američanom le posrečilo izstreliti v vsemirje umetni satelit. Izstrelili so ga s štiristopno raketo »Jupiter C« v petek ob 22.55 po krajevnem času, ali v soboto od 4.55 zjutraj po našem času.

Njegovo uradno ime je »1958 Alfa«, v Ameriki pa so ga krstili z imenom »Raziskovalec«.

Satelit je zgrajen v obliki cilindra in je dolg 90 cm, širok 15 cm in je težak 13,369 kg. Prvi sovjetski satelit je krogla s premerom 58 cm ter težak 83.6 kg, drugi pa je stožčaste oblike, dolg 4,95 m in težak 580 kg in 300 gr. Ameriški satelit je na najnižji točki (perigeju) oddaljen od Zemlje 320 km, v apogeju (najvišji točki) pa 2720 km, medtem ko sta sovjetska satelita dosegla najnižjo točko pri 250 km, najvišjo pa: prvi 900 km, drugi 1700 kilometrov. Prvi sovjetski satelit je potreboval za pot okrog Zemlje 95 minut, drugi 103 minute, ameriški potrebuje pa 113 minut, ker je pot, po kateri kroži, precej daljša, kljub temu da kroži okrog Zemlje s hitrostjo, ki je za 3000 km na uro večja od sovjetskih satelitov. In še en podatek: ameriški satelit so izstrelili v smeri vzhod—jugovzhod, točno v naklonu 35 stopinj na Zemljin ekvator, sovjetska satelita pa so izstrelili v naklonu 65 stopinj na ekvator. Zato je moč sovjetska satelita opazovati skoraj z vseh točk Zemlje, razen na tečajih, ameriškega pa bo moč opazovati le razmeroma v ozkem pasu ob ravniku.

V ameriškem satelitu sta dve radijski postaji, ki oddajata neprekinjene signale s frekvenco 108 Mgc. Predvidevajo, da bo ena delovala dva meseca, druga pa kakih 14 dni. Pravijo tudi, da bo ameriški satelit krožil okrog Zemlje več let.

Kot smo že omenili, so ameriški satelit izstrelili s štiristopno raketo »Jupiter C«, medtem ko so bili sovjetski sateliti izstreljeni s tristopnimi raketami. Zadnji del rakete je dolg 1.1 m, raketa pa je tehtala skupno 29 in pol tone.

Kljub pomembnemu uspehu v Ameriki le niso tako zadovoljni kot bi bilo pričakovati. Ameriški satelit je prišel prepozno in je v glavi povprečnega Američana močno zasidrano prepričanje, da so bili Rusi prvi. Tako pravijo temu satelitu »duhovni tekmec« sovjetskima sputnikoma. Američani so obljubili, da bodo dali znanstvene podatke, ki jih bodo dobili s svojega satelita, takoj na razpolago znanstveni skupnosti sveta, kot je to rečeno v uradnem sporočilu o izstrelitvi satelita. Vsekakor pa je tudi ta satelit pomemben prispevek znanosti, ki v vsemirju ne pozna blokovskih meja.

V Ameriki napovedujejo, da bodo aprila izstrelili še drugi satelit, istočasno pa se mornarica pripravlja, da bo izstrelila svoj satelit z raketo Vanguard. Po svetu pa se širijo vesti, da so tudi v Sovjetski zvezi že pripravili nov satelit, ki bo še veliko večji od drugega.

Ing. Slavko Marjanović : PROUČEVANJE DELA

Navade in počitek

Navade so posebno poglavje proučevanja kako delo vpliva na človeka. Tako kot vse drugo, se lahko tudi te škodljive in koristne. Tudi dobre navade postanejo sčasoma škodljive prav zato, da bi bile obnovljene — popravljene — kot je natezanje in popuščanje mišic. Razlika je v tem, da je ciklus za obnavljanje navad precej daljši, kot je ciklus delovanja mišic.

Človek gre laže »na delo«, če se na to navadi. To je razlog, zavoljo katerega se posveča posebna pozornost navadi človeka na delo. Vežbe torej sestavljajo precej obsežno področje proučevanja in vzgajanja kadrov.

Rezultati proučevanja dela nas torej opozarjajo, da je treba uvajati nove metode. Zato, da bi bilo delo produktivnejše in lažje za človeka, ga je treba navajati, da dela drugače, kot se je navadil. Če samo malo proučimo vsak naš posel, lahko vidimo, da uveljavljen način dela ne temelji na proučevanju, temveč da je uveljavljen spontano. Če vsakdo sam sebi določa, kako bo delal, potem takšna metoda dela ni dovolj dobra za ustvarjenje blagostanja in zmanjšanje napora. Nov način dela bo lažji in koristnejši, toda navada predstavlja prepreko za njegovo uresničenje. Navada torej slabo vpliva na napredek.

Uvajati nove metode dela torej pomeni, da se velja tudi boriti proti navadam. Ta boj je znan pri vseh narodih. Lahko bi celo rekli, da je ta boj težji in večji pri industrijsko razvitejših narodih, kot pri industrijsko manj razvitih. Tradicija v proizvodnji in industriji daje namreč zaupanje in gotovost v delu, daje izurjenost do podrobnosti in zahvaljujoč bogatim izkušnjam posreduje tudi dobro spoznavanje procesa dela. Tradicija v metodah dela predstavlja precejšnjo zapreko za uvajanje novih metod, zato ker le-ta vsebuje tudi preveč globoko ukoreninjenih navad.

POČITEK

Počitek je namenjen za odstranjevanje utrujenosti in zato štejemo vsak zastoj med delom kot odmor. Po tabeli (opomba, citirana v poglavju »Pravila za ureditev delovnega mesta zato da zmanjšamo napor pri delu«, ki bo sledilo) imamo tri vrste zastojev pri delu in to:

plačan zastoj za kosilo in počitek;

zastoj, ki je odvisen od delavca in

čakanje, ki je odvisno od organizacije dela in tehnološkega procesa.

V posamični proizvodnji je v navadi plačana pavza, ki traja 20 do 30 minut in se uvaja po četrti uri dela. Od osemurne izmene znaša ta zastoj okoli 5%. Kot pravi avtor, delo brez zastoja ne bi smelo trajati več kot dve in pol do tri ure. Glede na to, da zjutraj, pred prihodom na delo, človek ne je veliko, bi morala biti pavza v eni uri do ure in pol po začetku dela. Če človek je kasneje, potrebuje organizem več hrane, bolj obremenjuje organe za prebavljanje, kar zmanjšuje delovno sposobnost po pavzi. Pri nekem eksperimentu (montaža malih električnih varovalk) je ugotovljeno, da je utrujenost najmanjša, če se dela namesto z eno pavzo dvajsetih minut v sredini izmene s tako imenovanimi kratkimi urami — zastoji po pet minut po vsakih 55 minutah dela.

Zastoji, ki so odvisni od delavca, se le-temu odobravajo za opravljanje osebnih potreb in določen počitek. Trajanje teh zastojev je snemano na 93 delovnih mestih in znaša povprečno 5%. Toda po Böhrsu (Probleme der Vorgabezeit, München 1950) so zastoji za predah določeni v odstotkih od normalnega časa in znašajo:

za lažja do srednjetežka dela 5—8%;

za srednjetežka do težkih del 8—12%;

za težka do zelo težkih del 12—16%.

To je tisti del časa, ki ga ima delavec na razpolago za preseganje norme. Izkoristi ga lahko na tele načine: da pospeši hitrost dela, tako da vnaprej določeni srednji normalni čas podaljša na ta način, da izpolni delovni čas s počasnejšim delom. Drugi delavec bo delal v času dovoljenega odmora zato, da bi presegel normo in torej z izkoriščanjem tega časa povečal svoj učinek. Tretji način izkoriščanja tega dovoljenega časa je v tem, da ga razdelimo na nove pavze — izmenični počitek — pri delu.

Način izkoriščanja tega časa določa tempo dela. Nekateri ljudje mislijo v začetku izmene, da imajo dovolj časa in delajo počasneje zato, da bi proti koncu izmene napeli vse moči, zato da bi izpolnili normo. Drugi napenjajo vse sile v začetku izmene, ker mislijo, da jim bo počitek potrebnejši, ko bodo bolj izmučeni. Najboljši tempo dela je tisti, ki ustreza fiziološkim spremembam v toku utrujenosti in dela. Po priporočilih Inštituta za fiziologijo dela »Max Planck« Dortmunth (A. Müller, H. Spitzer: Arbeit recht verstanden, München, 1952, str. 49) mora biti tempo dela takšen, če povprečni delovni učinek označimo s 100%, da v toku posameznih ur v izmeni znaša učinek po temle razporedu:

prvo uro 91%, drugo 96%, tretjo 104%, četrto 107%, peto 103%;

po počitku, šesto uro 98%, sedmo uro 104% in osmo uro 97%.

Organizacijo dela lahko redkokdaj tako priredimo, da ni čakanja. Delavec, ki dela pri stroju, ima priložnost za počivanje tedaj, ko stroj dela, ko čaka, da ga zaustavi, ureja, spremeni orodje ali material. Takšna vrsta počivanja se upošteva pri določanju odstotkov potrebnega časa za osebne potrebe.

AKTIVEN POČETEK

Naloga počitka je odstraniti komplekse pojave, ki izzivajo utrujenost. Način počivanja je odvisen od vrste utrujenosti. Popolno mirovanje je potrebno za popolno utrujenost. V času mirovanja mora krvni obtok vrniti fiziološko ravnotežje.

Opaženo je, da je lahko počivanje učinkovitejše, če človek ne počiva ob popolnem mirovanju v tistih primerih, ko se je samo del organizma pri delu utrudil. Če nekdo dela sede, potem se je prijetno v času odmora sprehoditi. Pri aktivnem počivanju so angažirani tisti deli organizma, ki so med delom počivali. Tako se številni intelektualci odpočijejo s športom ali fizičnim delom.

Ugotovljeno je tudi, da se človek učinkoviteje odpočije v družbi. Na osvežitev namreč vplivajo spremembe okolice in družbe.

S kompleksnim opazovanjem človeka kot celote vidimo, da ima on več raznih sposobnosti, od katerih je odvisna njegova delovna zmogljivost. Francoski inženir Fayol (1841—1925), ki je proučeval intelektualno delo in organizacijo upravljanja, je grupiral vse činitelje, od katerih je odvisen človekov uspeh pri delu, v tele skupine:

1. fizično zdravje, 2. intelektualna sposobnost, 3. moralna vrednost, 4. splošna izobrazba, 5. posebna izobrazba, 6. izkušnje.

Ta vrstni red nas opozarja tako na zamenjavo določenih sposobnosti oziroma, da ni moč določenih sposobnosti zamenjati. Tako na primer izkušenj ni moč zamenjati s činitelji, ki smo jih omenili prej, fizičnega zdravja pa sploh ni mogoče zamenjati z ničemer.

Pri proučevanju človeka kot izvajalca del velja upoštevati vseh šest Faylovih činiteljev. Zato pri teh proučevanjih izkoriščamo tudi znanosti, kot so anatomija, fiziologija, sociologija, pedagogika, psihologija in druge.

(Nadaljevanje prihodnjič.)

JANKO SMOLEJ: ZIMSKI MOTIV S SREDNJEGA VRHA NAD MARTULJKOM

Pojdimo na sneg!

Zasnežena pokrajina ima svoj poseben čar: nizko povešene veje, zaoblene strehe, globoko shojene poti in vsepovsod, kamor seže oko, razkošje bele barve, bele opojnosti. Otrokom je zima težko dočakan čas, saj pridejo z njo različne igre, ki so povezane z brzino: sankanje, drsanje in smučanje. Hitrost in premagovanje nevarnosti, ki je z njo povezana, daje človeku velik užitek. Zato s prenehanjem otroške dobe ne preneha veselje do zimskih iger. Te utegnejo tako močno pritegniti človeka, da jim posveti ves prosti čas. Do kraja spozna zimsko pokrajino, naveže se nanjo in se ji ne more več izneveriti.

V Sloveniji je zimski šport močno razvit, saj imamo zanj dobre pogoje: dovolj mraza in snega in mnogo lepih smuških terenov. Razen tega so v mnogih krajih že stoletja življenjska potreba. Vsi poznamo bloške smučarje, ki jih omenja že Valvasor. V pohorskem področju smuči niso znane več kot 60 let, uveljavljati so se začele kot športno sredstvo. Danes se vse športne organizacije prizadevajo, da bi smučanje postalo množično. Mnogo je že doseženega, precej smo se približali cilju. Vendar, če pogledamo naše vrste v tovarnah, bomo videli, da smo še daleč od množičnosti. Imamo koga med aktivnimi smučarji? Koliko se jih smuča zaradi razvedrila in krepitve zdravja? Številke ne bi bile visoke, četudi sem prepričan, da leži precej »dilc« po stanovanjih, na podstrešjih ali kje drugod. Zaradi lagodnosti? Morda. Prav gotovo pa je vzrok za smučarsko zatišje tudi finančno stanje našega povprečnega človeka, ko mora take izdatke šteti za »luksuz«. Zadnja leta so nam tudi zime nagajale, ko nam niso dale niti dovolj mraza niti dovolj snega. Ne smemo pa se kar tako sprijazniti z nevšečnimi okolnostmi za razvoj smučarskega in sploh zimskega športa. Ničesar se samo od sebe ne bo izboljšalo, vedno moramo ljudje poseči vmes. Vremena se za zdaj še ne bomo lotili, za to je človeški poseg še neznaten, lahko vzbudimo zanimanje za zimski šport med tistimi, ki si želijo takšnega udejstvovanja, a ne vedo, kako in kje bi začeli. Tu imajo športni odseki naših sindikalnih podružnic široko področje dela.

Pri zimskem športu ne mislimo samo na smučanje, sem sodi tudi drsanje, hokej na ledu, skijoering, bob, sankanje, smuški skoki in poleti. Ničesar od naštetih pa ne more iti tako množično med ljudi kot prav smučanje. Drsanje je vezano na majhen prostor in na povsem določene gibe, hokej na ledu zahteva dve moštvi in stroga pravila in je tudi vezan na majhen prostor, skijoering je vezan na motorno vozilo in ne more zajeti slehernega človeka, bob je predrag, saj zahteva veliko priprav za ureditev proge, sankanje je množično le na že zgrajenih terenih, navadno cestah, smuški skoki in poleti zaradi drznosti in tveganosti ne morejo med ljudi — ostane le še preprosto smučanje, za katerega ni potrebno več kot smuči in sneg. Zaradi teh skromnih pogojev nam ne sme biti žal truda za popularizacijo tega športa.

Na kakšno korist lahko mislimo pri množičnem športnem udejstvovanju?

Vsak šport je v zmernih mejah odlično preventivno zdravilo, krepi naše zdravje in zmanjšuje možnost obolenja. Telesno zdrav človek je tudi duševno zdrav in čvrst, ni nevarnosti za bolestno melanholijo, za pretirano občutljivost, kar toliko ljudi napravi za samotarje in nesrečne. Šport je največkrat kolektivno udejstvovanje, povezano s tekmovanjem in to oboje plemeniti značaj. Najpomembnejša stvar na olimpijskih igrah ni zmaga, ampak udeležba.

Pri tem pisanju mislim največ na tovarniško mladino, ki včasih ne ve, kam bi usmerila sile in moči. Mnogi se zatekajo v gostilne in se navadijo pijančevanja, kar daje varljivo sliko samozavestnosti, spet drugi mislijo le na površen flirt, ki ga ne napravi za ničesar odgovornega in mu tako ne more plemenititi značaja. Če bi nam uspelo, da jih pritegnemo k športu, jih bomo prav gotovo odtegnili od navedenih razvad. To bi bilo mnogo vredno in to mora biti ena naših glavnih nalog.

Ernest Subic

Dva smučarska tečaja na Svetini nad Štorami

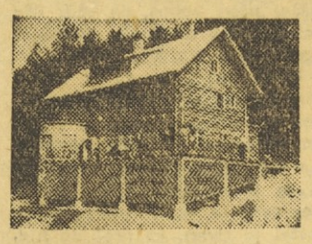

Kolektiv metalurške industrijske šole v Štorah je sklenil, da bo v zimskih počitnicah priredil na Svetini nad Štorami dva smučarska tečaja. Tečaja bosta trajala po pet dni in se jih bo udeležilo okrog 40 gojencev te šole. Tečaja bo vodil Anton Klinar. Prvi tečaj se je pričel 23. t. m. dopoldne, oba pa se bosta končala zadnjega januarja.

Ob zaključku tečajev bodo priredili tekmovanje. Učenci z najboljšimi uspehi bodo zastopali šolo na raznih tekmovanjih.

J. M

Simultanka velemojstra Matanovića s šahisti tovarne »Iskra«

Velemojster Aleksander Matanović je na povratku iz tujine odigral te dni s šahisti kranjske tovarne »Iskra« simultanko na 40 deskah.

Matanović je dobil 32,5 igre štiri je izgubil, sedem pa remiziral. Partije z njim so dobili Roblek, Štagler, Tasevski in Berčič ml., remizirali so pa Bukovac, Drašler, Kovačevič Nadižar, Kavčič, Pečenik in Zavrl.

Šahisti »Iskre« pričakujejo, da jih bo obiskal kmalu drž. prvak Svetozar Gligorić ter odigral z njimi simultanko. Ta sekcija je med najmočnejšimi v Kranju tako po kvaliteti kot po številu članstva. - Sekcijo vodita Bogo Hladnik in Vinko Šorli.

M. Djenadič

NINE OPAČIĆ

KDO JE IZDAJALEC?

To je tisto, je pomislil Ostoja, se poslovil od Karpatov in polkovnega previjališča in je, še vedno togoten na avstrijskega cesarja, premetavai kovinasti tulčec iz dlani v dlan. Zdajci je začutil, da postaja tulčec bolj vroč kakor žerjavica. Le kakšna vojaška skrivnost tiči v njem in kateri cesar ga je poslal v ta kraj? Komu je namenjen? Te uganke ni mogel razvozlati, zavedal pa se je, da je od tega sporočila, ki ga je skušal nesrečni golob prenesti čez Vukolog, odvisna morda usoda ene ali druge vojske in morda celo usoda kakšnega vladarja. Zato je sklenil, da bo čimprej odnesel tulec v štab odreda. Tam je njegov Danilo, komisar odreda, ta je učen možak in če sploh kdo na svetu, bo Danilo razvozlal to reč. In kdo ve — Ostoja je pri tej misli kar onemel — nemara so Rusi poslali to sporočilo naši vojski. Mar ni tudi Danilo še nedavno govoril, da nam bodo Rusi pomagali?

V navalu takšnih misli, ki so se kar prehitevale in se teple med seboj in segale vedno dalje, vse tja do ruskega dvora, je Ostoja mahoma pozabil na vse drugo, na pogorišče v Volčji dragi in na neizorane njive in nepokošene travnike — vse to se mu je zazdelo malenkostno in nepomembno spričo znamenitega sporočila v kovinastem tulcu. Skrbno je zataknil tulec za nedrje, stopil k vratom staje, jih odprl, se zagledal v noč in gledal, kako so razvrščene zvezde na hladnem, nizkem nebu. Veter je šumeče zatulil okoli vrat in silil v kolibo, nočna svežina zgodnje pomladi ga je začela grebsti po licu in očeh, toda Ostoja se za to še zmenil ni. Aja, je rekel pri sebi, nikjer se še ne svita. Še bolje, bom ravno do razsvita prispel v Razdolje. Greh bi bilo prej buditi ljudi.

Vrnil se je in privil petrolejko. Po staji se je razlila svetloba, ki je zasenčila ogorek na ognjišču. Ostoja je razžaril ogenj, nametal nanj javorovega vejevja, nato si je del puško na ramo, še prej pa je potegnil čepico do uhljev in priravnal peterokrako zvezdo na nji, da je stala kakor treba. Zategnil si je pas za naboje, se ozrl na Mitka, ki je pokukal izpod ponjave in strmel vanj z nerazumevanjem.

»Dedek, kam pa greš ponoči?«

Ostoja si je s pestjo gladil brke in se važno vzravnal.

»Fantič, ti kar spi, to tebi nič mar. Saj vidiš, da odhajam po dolžnosti. Zavil bom tudi k štabu v Razdolju. Ko se bo danilo, prebudi Dikuljo in jo varuj, dokler se ne povrnem.«

Ko je ded odšel, se je Mitek potuhnil pod odejo, zaspati pa ni in ni mogel. Kam je pač ded odnesel tisto vražjo stvar? Vzravnal se je na pisani preprogi in obsedel, strmeč v ogenj, ki se je naglo razgoreval in poganjal iskre v zrak.

Veter je zavijal pred vrati. Bilo je kakor da joče in kakor da joku ni in ne bo konca.

Sonce je že pokukalo izza golega pobočja na Razdolju, ko je Mitar odrinil izpred sebe izpraznjeno skodelo, v kateri se je še malo prej kadila popara. Poparjeni kruh je bil njegov najljubši zajtrk in Mitar se ga je že tako navadil, da bi bila menda vsaka sprememba na jedilniku izzvala samo zmešnjavo v njegovem želodcu. Bili so katerikrat tudi srečnejši dnevi, ko je Milena, kuharica v štabu odreda, ženska krepkih udov in strogega vedenja, že zarana potrkala na njegova vrata in na glas vzklikala: »Tovariš komandant, dobila sem izvrstno govedino. Naj pripravim za zajtrk biftek po ameriškansko? Ni boljšega ko to . . .« Komaj prebujeni Mitar pa jo je brž zavrnil: »Tovarišica, to je že od sile. Pripravi biftek, komur hočeš, meni pa ni treba nič drugega kakor poparo. Sicer pa, kdo te je pooblastil, da vdiraš zaradi takšnih reči?« V lakotnih dneh, ko se je moral štab potikati in seliti po obubožanem ozemlju, je Milena dokončno ugotovila, da je Mitar čudaški in nekulturen komandant, ki očividno nima čuta za pozornost in uvidevnost. Ta hudi očitek na račun njegove vzgoje in značaja je Milena kajpada pridržala zase, saj se je hudo bala tega čudnega in naglega vojščaka, ki pa ga je narava po drugi strani pomotoma obdarila z možato, krepko vnanjostjo.

Mitar si je obliznil močne, rdeče ustne, odrinil skledo in začel takoj delati. Kakor da je še nečesa pričakovala, je Milena še malce postala in s prsti levice mečkala robček, a ko je videla, da se komandant sploh ne zmeni za njeno navzočnost, je užaljeno izginila, zaloputnila z vrati močneje kakor je bilo treba in se znesla nad prvim stražarjem, ki je sedel pred vrati: »Doklej boš pa še dremal tu? Lenoba, misliš, da je to tista stara vojska?«

Mitar se je poglobil v odsek Romirskega ozemlja, na katerem so bile zarisane postojanke njegovih štirih bataljonov. Z rdečim svinčnikom so bila zaznamovana sovražna gnezda, ustaška in nemška, njihove garnizije, bunkerji, smeri gibanja in oskrbovanja. Trenutno stanje ga je prevzelo: sovražnik se je na videz umiril in ni dal glasu od sebe, toda v tem zatišju so se mrzlično pripravljali za splošni napad na svobodno ozemlje. Obveščevalni častnik je sporočal, da prihajajo nemške okrepitve v romirsko garnizijo. Neki nemški planinski bataljon je že zasedel izhodne postojanke v okolici Romirja, štab nemškega polka v Romirju pa mrzlično oborožuje in opremlja ustaška oporišča vzdolž železniške proge. Dan na dan prihajajo po železnici in s tovornjaki nove čete in material. Trenutna razmestitev sovražnikovih sil je takšna, da lahko pričakujejo glavni sunek ofenzive na področju romirskega partizanskega odreda. Zavoljo tega tudi nemška letala sleherni dan krožijo nad postojankami in štabi njegovih bataljonov.

Mitar je zamišljeno proučeval stanje odreda na zemljevidu — ali bodo bataljoni zmožni upreti se sovražni ofenzivi? Iz katere smeri je pravzaprav treba pričakovati glavni nemško-ustaški napad? Stisnjene ustne so kazale, da naporno razmišlja: poveljniška odgovornost je z vso težo obremenila njegova ramena. Če pade ozemlje, ki ga je zasedel njegov odred, bodo posledice hude tudi za sosedni, ravniški partizanski odred in za razvoj gibanja v tej pokrajini. Na kaj takega Mitar niti pomisliti ni smel — romirski okraj mora braniti, pa naj se zgodi karkoli! Razen tega so mu zadnji čas še nekateri drugi pojavi povzročali nemalo glavobola. Z iznenadenjem, poglavitnim elementom svoje taktike, kar ni več mogel računati. V vsaki ofenzivni akciji, ki so jih njegove sile izvedle zadnje mesece, je bil sovražnik pripravljen na obrambo. Izgube so rasle in neuspehi so mučili štab. Prav nič ni uspevalo njegovim bataljonom, niti nagle močne akcije, kajti Nemci — kakor da so vedeli za njegove načrte — niso dopuščali iznenadenj. Med borci se je že pojavljala nejevolja nasproti poveljnikom. Začeli so mrmrati in komisarji so imeli polne roke dela, da so odvračali posameznike od napačnih zaključkov.

Mitar si je ubijal glavo; mar so Nemci ali ustaši docela zagospodarili in mar je njegova zmožnost poveljevanja začela usodno pešati? Menda mu niso poprejšnji uspehi stopili preveč v glavo, da se mu zdaj maščuje puhla samozavest? — Spomnil se je Španije — poveljeval je bataljonom in ni ga bilo, ki bi se bil bolje znašel, tudi kadar je bilo najhuje. V vrtincu državljanske vojne so njegova hrabrost, odločnost, prisebnost in poveljniški talent tako blesteli, da so mu borci sledili vdano in zaupljivo, tako da je to mejilo že kar na praznoverje. Dosti močnejšega sovražnika je njegovo ime kar zmedlo. Njegov bataljon ni poznal porazov. Ubožni študent iz Srbije, Mitar Danović, ki ga je prešinjala strastna vera v pravično stvar proletariata, je prekosil sam sebe pod vročim, sinjim španskim nebom. Njegovo ime je obdajala bajna slava. Tu, v romirski pokrajini, kjer se je na začetku vstaje znašel na klic Partije, so bile z imenom komandanta Mitra povezane najlepše zmage partizanov od prvih čet in bataljonov do močnega romirskega narodnoosvobodilnega odreda. V burnih bitkah in preizkušnjah je vodil svoj odred zanesljivo in strokovnjaško. Sovražniki so se ga bali, borci pa so ga opevali.

Kaj neki se je pač zdaj zgodilo, da so začeli dvomiti o njegovi zanesljivosti in vztrajnosti? Zakaj mu niso uspeli nekateri ostrejši napadi, ki naj bi bili po njegovi zamisli razpršili sovražnika in njegovo poveljstvo v Romirju?

Mitar je vstal izza mize in stopal z velikimi koraki po sobi. Prvi sončni žarki so zaplesali po steni, tam, kjer so viseli brzostrelka z daljnogledom in dve vojaški torbici. Veter je potihnil in prelep majski dan je počasi legal na hribe in planine, nad katerimi je počivalo nebo v neskončni sinjini. Mitar je obšel stolec z radijskim sprejemnikom, nato drugi stolec s poljskim telefonom in je pristopil k oknu. Gruča kmečkih hiš se je belila na pobočju. Gozd, ki se je razprostiral po obronkih, se je odpiral in podrhteval v srebrnkasti luči. Po vijugasti poti je šla proti vasi čreda ovac, okoli katerih je divje poskakoval velik koder. Bosonog pastirček ga je lovil za rep, nato pa vrgel čepico v zrak in jo prestregel z rokami. Ta prizor je presadil Mitra za trenutek v njegovo mladost — valovita šumadinska vas v tihem, rdečkastem predvečerju.

Tedaj je nekdo potrkal na vrata. Vstopil je stražar, odkašljal se je, nato pa po vojaško pozdravil.

»Tovariš komandant, neki dedek . . . pravi, da je borec . . . motovili okoli hiše.«

Mitar je odstopil od okna.

»Vprašaj ga, kaj bi rad.«

Stražar je vnovič zakašljal, se temeljito obrisal z rokavom in rekel:

»Pravi, da išče tovariša komisarja.«

»Povej mu, da komisarja Danila ni. Na postojanki je.«

»Saj to sem mu že rekel, pa misli, da lažem. Povrh pa še trdi, da je bojda s tovarišem komisarjem v rodu. To mi je sumljivo, saj vendar veš, da tovariš komisar nima rodbine, od kod torej . . .«

Kašelj mu ni dal, da bi dokončal stavek.

»Privedi tega strica sem,« je rekel Mitar.

Stražar se je napotil k vratom, ki so se tisti mah odprla in Ostoja je naletel nanj. Odrinil je stražarja.

KRATKA VSEBINA DOSEDANJIH NADALJEVANJ — **6**

Romirski odred, zlasti njegov III. bataljon, nenehno doživlja poraze v boju z Nemci in ustaši. Sposobno in pogumno vodstvo posumi, da nekdo v odredu izdaja.

Vzporedna retrospektivna zgodba o življenju kmečke družine, ki igra pomebno vlogo pri odkrivanju izdajalca, pa nas seznani s čudaškim, zaradi družinskih razmer in ustaškega pokola podivjanim dečkom Mitkom, ki je pred sovražniki skupaj s svojim dedom Ostojo pobegnil v hribe in tam nekoč ustrelil goloba-pismonošo z majhnim tulcem na nogi.

Ded Ostoja se spomni, da je podobne golobe uporabljalo že avstroogrsko vojaško poveljstvo med prvo svetovno vojno in, kakor je slišal, tudi sam ruski car, za prenašanje važnih poročil s fronte.

»Kaj boš ti meni . . . kakor da si na cesarskem dvoru! Zdravo, tovariš komandant, jaz sem Ostoja iz Volčje drage, nemara si že slišal o meni.«

Mitar ni poznal tega imena. Roko mu je ponudil.

»Pozdravljen, striček, kaj boš dobrega povedal?«

Ostoja je pomenljivo iztegnil vrat.

»Važno skrivnost ti prinašam.« — Nato je mignil z glavo proti stražarju. — »Sama se morava pogovoriti«.

Mitar je zapovedal stražarju, naj odide, in ko sta ostala sama, je povabil Ostoja, naj séde.

»Sédi, striček,« je rekel nejevoljno, meneč, da ima čudaka pred seboj.

»Nikar, nikar, bom kar stal. Meni se ne spodobi sedeti pred komandantom.«

»Prav. Kakšno skrivnost prinašaš?«

Zdaj se je začel Ostoja ogledovati po sobi. Čvrsto je pogledal Mitra in nabral obrvi.

»Povej mi, kje je komisar Danilo? Tole sem mu prinesel.«

»Ga ni, striček,« je odvrnil Mitar, »ampak jaz sem isto kakor on. Kar mirno mi zaupaj.«

Ostoja pa se ni vdal.

»Veš, tovariš komandant, to je velika reč. Bolje bo, da počakam na komisarja. Razen tega sva z Danilom nekako v rodu, hočem reči, še nisva v rodu, kajti . . .«

Mitar je bil prepričan, da starec ni pri zdravi pameti. Zato je odmahnil z roko.

»Kakor hočeš, dedek. Danilo bo prišel popoldne. Sédi tamle k stražarju pa počakaj nanj. Jaz imam opraviti.«

Ostoja je strašno užaljen stopil naprej.

»Kaj si rekel, nesrečnik? Kaj imaš opraviti? Mar je kaj bolj nujnega kakor tole sporočilo?«

»Kakšno sporočilo?« je nestrpno poprijel Mitar.

Ostoja je segel z roko pod srajco. Tam je kar precej časa nekaj obračal, otipaval. Ko je izvlekel kovinasti tulček, si ga je plaho ogledal, potem ga je ponudil poveljniku, ga gledal pomenljivo napeto in sklanjal glavo naprej. Pri tem so se mu usta kar sama odprla.

»Kaj je to?« je Mitar začudeno vprašal in sam pri sebi že premišljal, kako bi zmešanega dedka spodobno odpravil iz sobe.

»Kako: kaj?« je nejevoljno rekel Ostoja. »Obvestilo! Skrivno sporočilo ruskega carja.«

Mitar se je nasmehnil.

»Od ruskega carja? Komu pa on pošilja sporočila, menda ne komisarju Danilu?«

Ostoja ni vzdržal, vzrojil je.

»Nikar ti, komandant, ne brij norca iz mene. Če nisem učen, misliš, da ne vem, komu on po golobu pošilja obvestilo. Naši vojski, partizanom, da veš!«

Sporočilo, golob, ruski car . . . Mitar je sočutno pogledal Ostoja. Kaj bi z njim? Pa je rekel:

»Prav, dedek, zahvaljen, ker si prinesel sporočilo. A zdaj, pozdravi ruskega carja in mu povej, da smo tudi mi živi in zdravi. In da bi se še kdaj zdravi videli.«

Mitar mu je ponudil roko, da bi ga odslovil, ampak Ostoja je srdito odstopil.

»O ne, še ne grem. Najprej tole preberi, meni pa daj ščepec tobaka, da bom pipo nabasal.«

Mitar je segel po tobačnici, da bi mu še to željo izpolnil, preden bi poklical stražarja.

»Ná, striček, prižgi. Tudi jaz nisem bogve kako založen s tobakom, ampak če je že tako, kar postrezi si.«

Medtem ko je Ostoja basal pipo in izpod gostih obrvi pogledoval poveljnika, se je Mitar zabaval s tulcem in ga ogledoval. V vsem se mu je zdel podoben majceni tubi za zobno pasto. Na vrhu je celo imela prav takšno kapico. Odvil jo je. Iznenaden je zagledal v tubici košček papirja, zvitega v droben svaljek. Nato je pogledal Ostoja. Čuden norec, je pomislil in vzel papirček iz tube. Razvil ga je in takoj opazil, da je papirček popisan. Pre-

SVETOVNO PRVENSTVO V BADGASTEINU

Naši niso bili kos hudi konkurenci

Preteklo nedeljo zvečer se je v Badgasteinu v Avstriji začelo svetovno prvenstvo v smučanju, ki se ga udeležuje 200 tekmovalcev iz 25 držav. V ponedeljek je bilo tekmovanje v slalomu za moške. Proga je bila sila strma, za katero pravijo naši tekmovalci, da po taki še niso vozili. Zmagal je Avstrijec Rieder pred sonarodnjakom, znanim olimpijskim zmagovalcem Tonijem Sailerjem. Štefe se je uvrstil na 43. mesto, Lukanc na 46. Klinar je bil 47., Janc pa je po nesrečnem padcu odstopil.

Naši predstavniki so imeli visoke startne številke in so nastopili, ko je bila proga že močno zrahljana. Razen tega so nastopili na smučeh, ki so jih dobili šele pred nekaj dnevi. Smuči so medtem ležale v nekem skladišču. Skratka, poleg majhne rutine še smola.

Naslednji dan pa so se spustile po slalom progi še smučarke. Proga je bila dolga 529 metrov s 127 metrov višinske razlike in 50 vratci. Zmagala je nepričakovano dvajsetletna norveška telefonistka Björnbakken pred favoritko Avstrijko Frandlovo. Naša Slavica Zupančič je dosegla 20. mesto, kar je vsekakor uspeh, ki bi bil lahko večji, če bi imela več treninga.

Ko to poročamo, tekmovanja še trajajo in bomo naslednje rezultate bjavili v naslednji številki.

Z OBČNEGA ZBORA ENE IZMED NAJBOLJŠIH STRELSKIH DRUŽIN V CELJSKEM OKRAJU ŠD »KOVINAR« IZ ŠTOR. PREDSEDNIK STRELSKEGA ODBORA CELJE (na desni) PREDAJA DIPLOMO PREDSEDNIKU TE STRELSKE DRUŽINE TOVARIŠU PAVLU ŠTEFANČIČU

TVD Partizan na Jesenicah brez članic

Uprava jeseniškega Partizana se na vso moč trudi, da bi nudila delavski mladini možnost intenzivne telesne vadbe. Po nakajkratnem načrtnem delu ji je to tudi uspelo, saj je dom danes že dosti pretesen za vse oddelke. Redno telovadi več kot 450 cicibanov, pionirjev, mladink in mladincev, kar je najboljše poroštvo, da bo telovadba na Jesenicah napredovala tako po kakovosti kot po številu telovadcev.

S tem pa se telovadba na Jesenicah pravzaprav tudi konča. Razen naštetih vadi še osem članov, ki predstavljajo elitni prvi razred, razen dveh, treh nadvse požrtvovalnih vodnic pa ni nobene članice, kar jeseniškemu Partizanu vsekakor ni v čast. Pred leti so bile Jesenice znane po zelo dobrih telovadkah (Rozmanova, Smolnikarjeva, Omejčeva, Lapajnetova, Vidmarjeva) ki so se borile za naslov državne prvakinje in nastopale tudi v tujini.

Ž.

V Trbovljah bodo delavske športne igre

Občinski sindikalni svet v Trbovljah je v začetku januarja sklical vse telesnovzgojne in športne delavce iz občine ter se z njimi pogovoril o organizaciji delavskih športnih iger. Predvsem pa so se pogovorili o tem, kako bi čimveč delavcev pritegnili k aktivnemu udejstvovanju. Menijo namreč, da bo treba letos storiti veliko več kot doslej za telesno kulturo v Trbovljah. Najpriklad nejša oblika organiziranja pa je po njihovem mnenju v sindikalnih podružnicah, ki naj ustanove športne aktive, le-te pa naj vodijo odbori sindikalnih podružnic za razvedrilo in oddih.

Sindikalni svet je že nekaj let sem upravljal vsako leto ob prvem maju razna športna tekmovanja. Letos jih namerava še razširiti, tako da bodo prerasla v delavske športne igre. Zvrstila se bodo tekmovanja v odbojki, košarki, nogometu, plavanju, atletiki, kegljanju, balinanju, streljanju z vojaško in zračno puško, turističnem kolesarjenju, v vožnji z mopedi, vlečenju vrvi, dviganju uteži, namiznem tenisu, tenisu, šahu itd. Na sam praznik pa bo v Trbovljah nogometni turnir moštev delovnih kolektivov.

Razen tega pa se bodo tudi letos srečali delavci iz Celja in Trbovelj na Mrzlici, kar se dogaja že nekaj let na rojstni dan tovariša Tita.

M. L.

JESENIŠKA STRELSKA DRUŽINA IMA

300 ČLANOV

Strelska družina narodnega heroja Matije Verdnika na Jesenicah šteje tri sto aktivnih članov, od katerih je velik del mladincev in pionirjev. Posebej kaže omeniti, da deluje ta strelska družina z vsemi množičnimi organizacijami (Zveza borcev, UROJ, predvojaška vzgoja in sindikati) ter dosega zato zlasti v propagandi tega športa razveseljive uspehe. . .

Samo lani je družina priredila 40 raznih tekmovanj ter s tem dvignila zanimanje za ta šport v tem industrijskem središču.

KDO JE IZDAJALEC?

čudno, je pomislil, kako je mogoče na tako majhnem papirčku napisati karkoli s tako drobno pisavo. Skušal je prebrati, toda črke so bile tako drobcene, da jih ni mogel razvozlati.

Ostoja je odložil pipo.

»Viš, to je tisto!« je vzkliknil prav tako začudeno.

Mitar ni ničesar rekel. Obrnil je papirček proti oknu, bolj in bolj k luči, a pisemca kljub temu ni mogel prebrati. Zdaj ga je to očitno že zelo mikalo; poveljnik je vstal, stopil k steni in vzel iz obešene vojaške torbice električno svetilko.

Ko je Ostoja opazil, kako je poveljnik spremenil vedenje, je prav tako vstal in ga opazoval, ne da bi trenil z očmi. Mitar je snel lečo s svetilke, pristopil k oknu, tako da mu je svetloba padala z leve, in je položil pisanje pod lečo. Zdaj je lahko razločno prebral pismo, ki niti ni bilo dolgo. Že prve besede so tako pritegnile poveljnikovo pozornost, da se je v obraz naglo spremenil. Po prvih besedah je bil podoben bolniku, ki ga muči zlatenica, in je osuplo pogledal Ostoja. Le-temu se je zazdelo, da je sporočilo grozovito nevšečno, zato se je brž odzibal nazaj k stolu, a ko je opazil, da je poveljnik kar pozelenel, ga je zazeblo in se je usedel. Pri tem je otipal pipo.

Mitar je prebral sporočilo in še kar naprej odsotno in zabodeno strmel v pisemce. Ostoja je sklonil glavo in pridržal dih. Po poveljnikovem videzu je zaslutil, da se je zgodila nesreča, on pa jo je zakrivil. Globoka in moreča tišina je trajala precej časa. Naposled je Mitar prenesel pogled na Ostoja.

»Kaj je, zaboga?« je zinil dedek.

Mitar je pristopil bled in prepaden.

»Dedek, tole ni od ruskega carja, ampak za nas je vredno še več, kakor če bi bilo od njega. Po pravici povej, kje si to dobil. Kdo ti je to dal?«

Ostoja se je dušil.

»Pa, ali ti nisem povedal, da je golob prinesel sporočilo? Na nožico mu je bilo privezano. Ti nisi bil v Karpatih pa nemara ne veš, da to niso navadne ptice, marveč šolane, ki...«

Mitar mu je nestrpno segel v besedo.

»Kje je golob?«

Ostoja je bil v zagati.

»Ubit je.«

»Kdo ga je ubil?«

Ves potrt je Ostoja priznal:

»Moj vnuk Mitek.«

Čutil se je dvojno krivega in da bi vsaj z Mitka spral sramoto, je pristavil:

»Kaj hočeš, pobič se je igral s fračo in zadel čisto slučajno, sam bog mi je priča, da ga ni kanil ubiti! Na goloba nikoli ne pomeri.«

Mitar ga je zgrabil za ramena. V obraz mu je pogledal.

»Dedek, kar nič se ne boj. Saj niti ne slutiš, kako si nam ustregel. Zlasti tvoj vnuk, kajti on je goloba ubil. Roka mu bodi posvečena! Ko bi imel zlata, bi ga z zlatom plačal, tvojega Mitka. Povej mi, kdaj je goloba ubil?«

Ostoja je na mah oživel.

»Kako: kdaj? Včeraj vendar. Včeraj, pred mrakom. Ko je bilo konec paše.«

»A kje, kje, dedek?«

»Nad Volčjo drago, pod Brezovcem. Kravo je vračal v stajo, proti Brezovcu. Veš, nam so lani vse požgali, in je takole mimogrede nategnil fračo. Kakšno roko ima moj Mitek, to se ne da povedati! Samo enkrat je sprožil in že je golob telebil na zemljo. Ih, koliko golobov je Mitek že podrl, tega kar verjel ne boš. Ampak, falotek, golobjega mesa pa niti ne pokusi. Kakršen je moj Mitek, odkrito ti povem, takšnega strelca dandanes niti v vojski ni!«

»Prisrčno ga pozdravi v mojem imenu,« je vzhičeno rekel Mitar, »a kaj naj tebi dam, dedek? »Ná, vzemi tobačnico, vse vzemi... Ne vračaj... puhaj... ne veš, kako sem ti hvaležen.«

Ostoja se je izprsil.

»Nikar no, nikar, tovariš komandant. Samo živ in zdrav mi ostani. Pa tudi Danila mi pozdravi. Reci mu samo: ded Ostoja, saj me pozna, saj sva nekako v rodu, se pravi, nisva še bila v rodu, ker so ustaši ubili Jeko... Povej mu, da se bom tudi pri njem zglasil. Pa, bodi vam sporočilo v srečo in zdravje!«

Ko je Ostoja odšel, je Mitar vnovič s povečevalnim steklom prebral pisemce, nato pa ves bled poskočil k poljskemu telefonu in zavrtel ročico.

»Halo! Halo! Zmaj! Tu štab odreda. Si ti, Zmaj? Daj mi Boška! Boško, poslušaj! Brž mi poišči komisarja Danila in mu povej, naj se mi takoj javi.«

Mitar je v roki obračal skrivnostno pisemce in stopal z dolgimi koraki po sobi. Tako je bilo vedno, kadar je bil zamišljen, kadar so ga obletavale skrbi in kadar se je za kaj velikega odločil. Tile trenutki so se mu zdeli najvažnejši. Zdaj se mu je marsikaj razjasnilo. Nerazložljivi vzroki njegovih nedavnih neuspehov so tu, pred njim, a tudi niso pred njim, vidi jih, a jih tudi ne vidi. To je pravzaprav tisto, kar je najhuje. Krivec usode, za katero je dolgo iskal vzrokov in pojasnila sam pri sebi, se je iznenada pojavil tu nekje v njegovi neposredni okolici. To se je zdaj pokazalo nepričakovano, toda grozovito jasno, a vendar, kakor da ga ni in kakor da ni tu, ker je skrit, nepoznan. Spomnil se je ponesrečenega napada na Strižipolje in že se je strahovito razvnel: tretji bataljon je izgubil štirideset borcev, starih, prekaljenih borcev. Obležali so pred ustaškimi bunkerji, sam pa zanesljivo ve, da so imeli ustaši v Strižipolju še tik pred napadom

le neznatno posadko, ki bi jo partizanska četa v drugačnih okoliščinah gladko premagala. On pa je vrgel v napad cel bataljon, iznenada in silovito, ker je bila osvojitev teh utrdb sila pomembna za nadaljnje operacije odreda; toda na njegovo presenečenje je naletel bataljon na odlično pripravljene postojanke, okrepljene še z nemškimi četami. Še celo nemška letala so priletela o pravem času. Namesto da bi iznenadil sovražnika, kakor je nameraval, je pravzaprav sovražnik njega iznenadil.

Mitar je škrtnil z zobmi. Zdaj ni več dvoma, da se je to zgodilo drugače, kakor je on nameraval in načrtoval. Tako je bilo na Strižipolju, tako pod Gabrovcem, tako tudi na Marinem pobočju pred dvema mesecema. Namesto zmag porazi, namesto plena izgube. Srd ga je prevzel, srd nad najhujšim sovražnikom odreda, ki ga doslej niti slutil ni. Obupaval je, ker je občutil nemoč in ker ni bilo mogoče nevidnega sovražnika takoj zgrabiti za golt. Pomislil je na svoj odred, na njegov nastanek in vzpon, na njegov razvoj in prihodnost. In bolj ko je razmišljal, bolj ga je prešinjal divji srd. Kako, mar je mogoče v takih okoliščinah pričakovati uspeh? Po naravi nagle krvi, neobremenjen z raznoterimi obziri in bedastim smislom za oklevanje, ki se pojavlja pri starejših ljudeh, je bil Mitar pripravljen planiti na ves svet, če bi le bil prepričan, da je njegov sovražnik. Ampak na koga more tu planiti, čeprav je povsem očitno, da je treba nekaj storiti hitro in odločno. Storiti, kako in kaj, tega ni vedel. Vedel je samo — in čutil z vsem svojim bistvom — da mora tudi z novim, neslutenim sovražnikom obračunati dokončno in brezpogojno.

Telefon je zabrnel. Mitar je dvignil slušalko. Spoznal je Danilov glas. Mitar je govoril osorno, z netovariškim glasom:

»Takoj pridi v štab, brž, brez obotavljanja, pa če trije konji crknejo pod teboj.«

»Kaj pa je?« je slišal vprašati Danila, ki je govoril mirno, brez razburjenja, kakor da se ni nič zgodilo. »Drevi bom prišel, saj veš, da imam popoldne sestanek v drugem bataljonu!«

»Meni nič mar!« je kliknil Mitar. »Takoj pridi.«

»Partijski sestanek imam, ne morem ga odložiti. Če ni kaj nujnega, potrpi do večera!«

Mitrov glas je začel podrhtevati:

»Takoj pridi, če te prosim. Vse odloži, nujno je.«

Nato je lopnil s slušalko in naglas zaječal.

Stražar je pokukal pri vratih in zateglo pokašljal.

»Kaj hočeš?« ga je nadrl Mitar.

»Tovariš komandant, vodnik Božo pravi, da...«

»K vragu ti in tvoj vodnik in ne prikaži se mi več! Živega te bom spekel, če me ne pustiš pri miru.«

Stražar je nehal kašljati in je smuknil ven. Spotoma se je skušal spomniti, ali je že kdaj videl poveljnika tako togotnega in mrkega. Da, že precejkrat, toda takšnega, kakršen je zdaj, bržda še ne, pač, samo pozimi pri tretjem neuspelem napadu na ustaške postojanke pri Poljicah. Ko so jih ustaši dvakrat odbili, je vodnik Nikola, njegov ljubljenec, slekel svoj prelepi plašč predvojnega jugoslovanskega častnika, ga ponudil poveljniku in rekel: »Vzemi moj plašč, takega ni v odredu. Jaz ga ne bom več potreboval.« — »Kaj?« se je zgrozil Mitar. »Tako,« je odgovoril vodnik, »vem, da bom to noč padel. Zaman nas vodiš v napad, teh bunkerjev ne bomo vzeli.« — Mitar je besno napadel bunkerje, napad je bil silovit in nezadržen, ampak ustaši so nepričakovano dobili pomoč in razen tega so — kdo bi vedel, kako — začele iznenada streljati nemške čete z boka, da živ krst ni vedel, kako so prišle in od kod. Mitar se je moral po hudih izgubah umakniti na vrat na nos in pena mu je prišla na usta, ko je pozneje spraševal po vodniku Nikoli in mu je njegov komandir povedal, da se Nikola ni vrnil iz napada. Tedaj je bil Mitar tako iz sebe, da se mu nihče ni upal pogledati v oči, in šel je z gručo prostovoljcev vnovič nad bunkerje, iskat Nikolovo truplo. Brezumno se je bojeval do razsvita, dokler ni našel Nikole tik pred pristopom k osrednjemu bunkerju, presekanega čez prsi z rafalom iz strojnice.

10.

Danilo je govoril počasi, tiho.

»Najprej se pomiri, sicer ne bo nič!«

»Nemogoče zahtevaš. Kako naj se pomirim?«

Mitar je togotno sklonil glavo in pramen črnih, kuštravih las mu je padel čez oči.

»Mar ne vidiš, za kaj gre? Sovražni vohun je v naših vrstah, še huje — v našem štabu.«

Danilo je bil po naravi pravo nasprotje poveljnikove vročekrvnosti. Vrnil je Mitru pisemce.

»Ne tajim. Še več, mislim, da imamo opraviti z zelo spretnim vohunom. Zdaj tudi vemo, zakaj nemška letala vedno najdejo naše štabe, pa če jih še tako skrivamo. Vohun je venomer na preži.«

Naj je Danilo še tako mirno govoril, razburjenja le ni mogel utajiti.

»Matilda,« je rekel, »tako se podpisuje. Toda to je zgolj slepilo. Vohun je moški, ne verjamem, da bi mogla biti ženska.«

»Seveda,« je pritrdil Mitar, »o tem sem tudi jaz prepričan. Ampak kaj naj storimo? Vsak čas pričakujemo sovražnikovo ofenzivo. Le pomisli, kaj bo z nami, če bo vohun nemoteno dalje obveščal Nemce. Nemci bodo vedeli za vsako našo postojanko, bolnišnico, zemljanko, premik, namero...«

Tedaj je skočil na noge in se prijel za glavo.

»Tega ne prenesem. Kdo bo odgovarjal za posledice. Če ne zgrabimo vohuna, nas bo ofenziva uničila.«

Široka Danilova ramena so se rahlo vzdignila, njegov pogled pa je bil še strožji, ostrejši.

»Hočeš, nočeš,« je zlogoval besede, »pred Partijo smo vsi odgovorni, ne samo ti, komandant. Razen tega ne vidim vzroka za kakršenkoli preplah, čeprav je stanje, priznam, več kakor obupno.«

Mitar je v obupu krivil ustne. Glas mu je podrhteval.

»Ali lahko to razumeš? Vohun razpolaga z najbolj zaupnimi informacijami. To je nekdo, ki ga imamo za najbližjega tovariša, ki ga doslej ni mogel nihče osumiti. To je tisto, kar je najhuje. Odred je ogrožen, mi pa — mi kot ljudje in tovariši, ne, to ni mogoče, to je abotno... Kaj takega med tovariši! Sumiti o tovarišu — tega ne morem, odkrito ti povem, ne morem...«

Danilo se je zamislil. Mitar se je lotil problema z druge strani, kar je bilo za njegov značaj in pojmovanje enako težavno in mračno. Ni dvoma, stanje v štabih bo poslej zelo napeto, boleče, nevzdržno.

»Pa vendar pretiravaš, je rekel po kratkem premoru. »Sum bomo omejili na tiste, ki lahko pridejo v poštev kot najbolj pripravni za sovražnikove hlapce, ker njihove preteklosti še nismo dovolj raziskali ali zaradi drugih okoliščin. Mitar, to je pri nas prvi primer, a v vojni se tudi to dogaja. S tem moramo v prihodnje računati. Postajamo prava vojska, venomer prihajajo novi borci, in kdo ti more jamčiti, da med njimi niso tudi sovražni elementi, vohuni, saboterji. To je torej normalen pojav v vsaki vojni. Kdor se vojskuje, ne izbira sredstev, in če je že tako, čemu bi se razburjali? Bolje, da pogledamo, kaj nam je storiti, ker še nimamo izkušenj v tej zvrsti vojskovanja.«

Danilo je govoril prepričevalno, to je moral Mitar priznati. Sploh so se komisarjevi argumenti le redkokdaj zdeli Mitru nelogični in nesmiselni. Nu, to pot je šlo za izredno blizko nevarnost s strahotnimi posledicami: nemška ofenziva je na pragu, odred s sovražnim vohunom v enem izmed svojih štabov pa je izpostavljen mogoče najhujšemu iznenadenju.

Vendar Mitar ni bil med tistimi komandanti, ki bi jim v usodnem času primanjkovalo volje in potrebnega poguma. Naposled je izjavil, da ne bo nikomur prizanašal, samo da ne spregleda, kako bi bilo treba organizirati boj, da bi zajeli nemško vohunsko agenturo v odredu.

»Komu bomo zaupali to nalogo?« je vprašal. »Ali bi jo ti prevzel?«

(Dalje)

V DRUŽINSKEM KROGU

Zakaj se je Janezek tako spremenil?

Janezek je bil edini otrok zgodaj ovdovele matere. Čeprav so bila njena sredstva za preživljanje sebe in otroka zelo skromna, si je zelo prizadevala, da bi fantu izpolnila vsako željo. Razumljivo, fant ji je bil edini spomin na pokojnega moža in kot je sama rada govorila: »Edino, kar ji je v življenju še ostalo.« Kadarkoli se je zazrla vanj, je videla v njem edino možno izpolnitev svojih sanj o življenjski sreči. Janez pa je bil tudi vreden, da ga je imela tako rada in da se je trudila zanj. Bil je izredno priden in poslušen otrok. Mati pa na žalost ni uvidela, da je lahko biti dober in poslušen, dokler ti nekdo izpolnjuje vse želje in potrebe, vrhu tega pa ne terja povračila. Kmalu je uganil, da mu bo mati stregla toliko bolj, kolikor bolj se ji bo laskal in jo poslušal. Materi je godilo, da ima pridnega in poslušnega otroka, fantu pa, da mu je mati tako naklonjena in se odpoveduje vsemu, samo da mu lahko ustreže. Toda to obojestransko zadovoljstvo je postajalo vse bolj in bolj nevarno. Zakaj zgrajeno je bilo v resnici na materini in ne otrokovi podrejenosti in poslušnosti. Ona je v svoji razboleni osamelosti odstranjevala z otrokove življenjske poti najmanjše ovire, ki bi ga utegnile vznemirjati in bi zahtevale od njega kakršenkoli napor. V takih okoliščinah je seveda Janezek lahko rastel v poslušnega, nežnega in ljubeznivega otroka. Že pregovor pravi, da ni »nikomur z rožcami postlano«. Prej ko slej se mora vsakdo srečati tudi s težavami in samo tisti kaj velja, ki se tudi ob težavah in ovirah »pokaže moža«. Za tako življenjsko pot pa mati ni pripravljala svojega Janezka. Njena vzgoja, pa naj je bila še tako brezhibna na prvi pogled, je bila v resnici pomanjkljiva, neživljenjska. To se je tudi na Janezkovem primeru kaj kmalu pokazalo.

Janezku je bilo nekako pet let, ko so njegovo mater in njega povabili sorodniki na počitniče. Oba so najprisrčneje sprejeli. Fant je bil — se razume — središče pozornosti vseh sorodnikov. Ne teta ne stric se mu nista mogla načuditi. Posebej pa je materino pripovedovanje o fantovi poslušnosti izzvalo vsesplošno občudovanje. Janezek je moral pred teto in stricem zapeti in zdeklamirati vse pesmice, kolikor jih je znal. Toda tako ni moglo ostati dolgo. Tudi teta in stric sta imela svojega otroka in seveda nista mogla enostavno pozabiti nanj. Ko so prvi dnevi počitnic minili, je mali fant zapazil, da teta kot stric svojega sina bolj občudujeta kot njega. Še poraznejše pa je vplivalo nanj tole dejstvo: kadarkoli sta ob večerih teta in stric odhajala od doma, sta vedno izvabila s seboj tudi njegovo mater. In tedaj se je zgodilo nekaj, česar ni pričakoval nihče, najmanj pa Janezkova mati.

Kadarkoli se je ob večerih vrnila domov, je Janezka zmeraj našla objokanega. Namesto da bi mirno spal, se je drl, da se je razlegalo po vsej hiši. Včasih je bilo tako togoten, da je strgal z okna zavese, se jezen valjal po njih in tulil, tulil. Materi je bila ta nenadna sprememba v njegovem vedenju prava uganka. — Kaj se je zgodilo s fantom, kako je mogoče, da se je naenkrat tako strašno spremenil? Kaj takega vendar ni počel nikdar doslej in podobnega obnašanja tudi nikoli ni videl pri nikomer. In navsezadnje — njegov oče je bil tako miren in dobrodušen človek... Le kaj je fantu? —

Začela si je očitati, zakaj pušča fanta samega. Razmišljala je, če ni njegovemu čudnemu vedenju krivo tuje okolje, mogoče slaba postelja, ali pa se morda na vse novo v tem kraju še ni privadil. Mirila in nagovarjala ga je, ga znova in znova spravljala v posteljo in posedala ob njem, dokler ni zaspal. In Janezek se je res hitro umiril in nehal tuliti. Toda, če je mati le kdaj poskušala oditi, preden je trdno zaspal, se je znova raztogotil. In spet je dosegel, da je ure in ure presedela ob njegovi postelji. Spet se je ona podrejala njemu in ne obratno. Resda, zdaj ni uporabljal več pridnosti kot orožja, marveč izbruhe besnosti, toda svoj cilj je le dosegel. Mati mu je nasedala in mu ustrezala v vsem. Še celo, ker nikakor ni želela, da bi teta in stric nehala verjeti, kako čudovit otrok je njen Janez.

Kaj se je dogajalo v otrokovi notranjosti, je precej jasno. Zanj sta predstavljala teta in stric sovražnike, ki so ga vrgli iz središča materine pozornosti. Ker drugače ni mogel preprečiti, da bi mati ob večerih ne odhajala z njima, se je poslužil rjovenja in trganja zaves.

Nekega dne so ravno malicali. Janez je hotel od mize in na dvorišče, da bi se tam igral. Stric mu je rekel, da to ni dostojno in da naj počaka, dokler vsi ne pojedo. Mati mu ni upala ugovarjati in je sina krepko prijela za roke. Tedaj je Janez spet prijel za svoje na novo odkrito orožje. Začel je tuliti, z nogami tolči po stolu in se trgati materi iz rok. Stric se je hudo razjezil, poskušal je fanta s silo posaditi nazaj na stol, toda otrok se je drl še bolj in brcal iz tolkel po stricu. Ko ga je ta spustil, je zagrabil za posodo na mizi in jo treščil ob tla. Stric ga je hotel pošteno namlatiti, toda fant se je vrgel na tla, drgetal je po vsem telesu in zdelo se je, kot da ga stresajo krči. Vsi so se naravnost prestrašili.

Odtlej je uprizarjal podobne prizore vselej, kadar mu mati v čemerkoli ni hotela ustreči. In mati mu je stregla toliko bolj, ker se je bala podobnih napadov. Toda prav zaradi tega je Janez dosegel natanko tisto, kar je želel. Njegova mati pa je postajala vse bolj in bolj nesrečna. Ni pa si znala sama odgovoriti na vprašanje, od kod vse to. Niti pomislila ni, da je svojega ljubljenega sina sama napravila takega. Tega ji ni dopuščal njen ponos, pa tudi nerazumevanje duševnih dogajanj v sebi in v otroku. Dejstvo pa je kljub temu, da ga je ravno zato, ker si je želela pridnega, vzornega otroka, vzgajala v nesamostojnega in prezahtevnega — v otroka, ki je videl samo sebe in je pričakoval, da se bo »ves svet le okoli njega vrtel«. Postal je tiran, najprej do nje, kasneje pa bo tiraniziral vsakogar, s komer se bo srečal.

Reklama

Brrr, brrr...

»Halo! Si ti, Mica?«

»Da, jaz. Kdo tam?«

»Tvoj Mišek, ljubica.«

»Moj poklon, tovariš direktor!«

»Zdravo, dušica! Poslušaj, Mica. Pri vsem blagu v trgovini dvignite cene za 50 dinarjev.«

»Kaj samo za toliko? Se ti ne zdi premalo?«

»Naj bo. Drugič bo bolje. Pozdravljena!«

»Zdravo!«

Eno uro po končanem delu je Mica z velikimi številkami napisala na ovojni papir za 50 dinarjev višje cene. In jih postavila v izložbo.

Nekdo je prišel mimo, prebral številke in se zgrudil nezavesten.

Mica je telefonirala po rešilni avto in nesrečnika so odpeljali v bolnišnico.

Ljudje so se zaradi vsega tega zgražali, tisk je poročal o dogodku, zato so v napadenem podjetju na hitro sklicali sestanek.

»Tovariši, kaj vse to pomeni?« je ogorčeno vprašal direktor. Po moje je to napad na našo socialistično trgovino in atentat na vas in name. Kaj pa življenjski standard? Ali nismo mi tisti, ki si ga dvigamo? Je tako ali ni?«

Točno, tako je!«

»Vidite,« je nadaljeval direktor, »Joco, ali se ne bi tebi prilegel, na primer, Fiat 600, kaj?«

»Naj vam povem, tovariši, saj smo sami domači, samo še 15 tisoč mi manjka zanj in šoferski izpit...«

»Česa ne poveš?«

»Bogme, tako je.«

»Vidite, tovariši? je žareč od zadovoljstva vprašal direktor.

»Vidimo.«

»In potem pomanjkanje stanovanj. Zakaj, na primer, naš Sotir nima stanovanja?«

»Ravno jutri mi bodo pokril novo hišo,« se nekoliko sramežljivo oglasil Sotir.

»Vsa čast tebi, pobratim! Toda... kaj sem že hotel reči tovariši...« je pomišljal direktor, »skoraj dobesedno so navalili name. Kaj naj naredimo, da bo volk sit in koza cela?«

»Spoprimimo se z njimi, če je treba!« se je vmešal Milije.

»Ne, ne, tega ne dovolim.«

»Kaj pa potem?«

»Reklama, tovariši!«

»Kako reklama?«

»Objavimo v vseh mogočih časnikih, po radiu, kinematografih in na lepakih, da smo za 15 dinarjev znižali cene.

»Kajne, od nove cene?«

»Seveda. Saj nismo padli iz satelita.«

In zdaj že dva dni letata helikopter in športno letalo nad našim mestom in spuščata na milijone letakov.

Otroci, ženske in moški tekajo za njimi in se smehljajo od zadovoljstva. Kdo se ne bi? Končno so se cene vendarle znižale!

Mile Nikolić

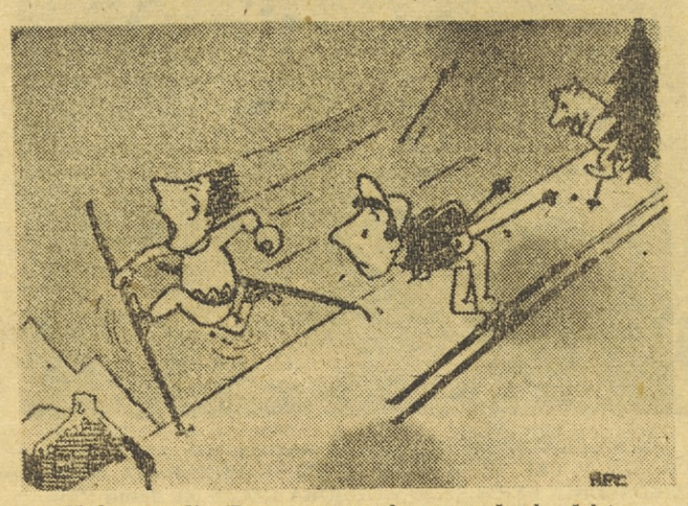

»Medveeeeeed!« (Pravzaprav moderna smučarska šola)

Iveri

Človek navadno hvali zgolj zato, da bi bil pohvaljen.

*

So očitki, ki hvalijo, in pohvale, ki grajajo.

*

Kdor meni, da bo lahko vsakogar nadomestil in pogrešal, se močno moti; kdor pa misli, da je sam nepogrešljiv, se moti še bolj.

*

Nekateri ljudje so podobni uličnim popevkam, ki jih pojemo le kratek čas.

*

Kdor misli, da je sam zajel vso pamet z veliko žlico, je velik norec.

*

Kdor meni, da ne more biti drugim v nadlego, je pogosto nadležen.

*

Misel na korist oživlja vsakovrstne čednosti in grdobije.

*

Ni je strasti, v kateri bi se sebičnost bolj šopirila kakor v ljubezni; vedno rajši žrtvujemo mir tistega, ki ga ljubimo, kakor da bi izgubili svoj lastni mir.

Rešitev rebusa: O Vrba, srečna, draga vas domača

V sneženem metežu

Ko so planinci gradili zavetišče na Rušlju, pod Križem in Dolkovo špico, je Kreflov Joža, stari planinec, radevolje privolil, da ga bo odznotraj čim prijetneje in čim lepše opremil. Pri delu bi mu moral seveda kdo pomagati. Planinsko društvo mu je poslalo v pomoč študenta, Petra, ki bi si rad med počitnicami prislužil nekaj dinarjev. Tako sta skupaj polagala pod, oblagala stene z lesom, pritrjevala okna in vrata. Udarci sekire in kladiva so odmevali tja pod mogočne stene in se odbijali od njih, da so gamsi na paši dvigali glave in strahoma prisluškovali.

Bili so lepi poznojesenski dnevi, toda Jože in Peter nista imela časa za občudovanje narave. Tri dni sta delala od ranega jutra do trde noči. Delo se je bližalo koncu. Zadnji dan se je vreme navsezgodaj spremenilo. Dežju je kmalu sledil sneg. Snežilo je kakor za stavo. Zjutraj je bilo že pol metra snega. Jože in Peter sta hitela, da bi čimprej vse postorila in se vrnila domov. Čeprav sta bila v gorah kakor doma, ju je začelo skrbeti, kako bosta prišla v dolino. Tako sta hitela delati, da nista opazila, kdaj je zapadlo več kot meter snega. Ura je kazala štiri popoldne, ko sta končala z delom. Zunaj je še zmeraj močno snežilo. Ustrašila sta se visokega snega in pozne ure. Začela sta ugibati, ali naj se vrneta domov ali ne. Jože je rekel, da si ne upa na pot in da bo raje počakal na ugodnejše vreme. Peter je bil drugačnih misli. Vedel je, da ga starši čakajo in da bo treba že čez dva dni odriniti v mesto. Počitnice so šle h koncu.

»Ob lepem vremenu bi prišel v dveh urah do Aljaževega doma, danes bom hodil morda dobro uro več. Moram domov. Upam, da bom pred večerom v dolini,« je rekel Jožu.

»Raje počakaj, Peter, morda se bo sneg le unesel in bova lahko že jutri ali pojutrišnjem odšla skupaj domov. Pomisli na plazove! In znočilo se bo kmalu,« mu je prigovarjal Joža.

Peter pa je mislil na šolo. Tudi dolgčas mu je postalo brez dela. V upanju, da se bo že nekako prebil skozi snežni metež, si je nadel oprtnik na rame in pogumno zagazil v globoki sneg. Joža mu je voščil srečno pot in še naročil, naj ga pridejo planinci iskat, če se vreme ne bo izboljšalo in če se sam ne bo vrnil. Zaskrbljeno je gledal za Petrom in z vzdihom zaprl vrata za seboj.

Peter je skušal hiteti, a sneg se je udiral pod nogami, tako da se je do pasu pogrezal vanj. Že pol ure je hodil, pa se je prerinil komaj kakih 300 metrov od koče. Mračilo se je in moral je paziti, da ne bi zgrešil poti. Pri srcu mu je postajalo tesno. Bil je že precej utrujen in začel je dvomiti, ali bo vzdržal napor, ki ga še čaka. Dokler je hodil po grapah in je videl skalnate stene ob straneh, je vedel, da je na pravi poti.

Na strmo padajoči planoti, kjer so se kamniti robovi odmaknili, pa je zgrešil stezo. Zašel je med s snegom pokrito ruševje. Med gostim in skrivenčenim vejevjem je zaman iskal stezo.

Medtem se je popolnoma stemnilo. Sneg je neusmiljeno naletaval, tako da je videl le nekaj korakov okrog sebe. Povsod sama belina. Z vejevja se mu je usipal pršič za vrat. Moči so pešale, a je samo toliko počival, da so se mu zasopla pljuča umirila. Dobro je vedel, da si daljšega počitka ne sme proviščiti, če noče zaspati in zmrzniti. Nikjer ni bilo macesna, niti skalnatega pobočja, da bi se orientiral po njem. Pred njim, za njim in ob straneh so zamolklo grmeli snežni plazovi.

»Če me zajame plaz, bo po meni,« je z grozo pomislil. »Ko bi vsaj za toliko časa prenehalo snežiti, da bi videl, kod tavam in kje sem.«

Primotovilil je iz gostega ruševja in se znašel na planoti. Snežilo je samo še po malem. V daljavi je nenadoma zagledal tri macesne. Spet se mu je povrnilo upanje, da bo morda le ostal živ po tej strašni snežni noči. Znova je zagazil v globoki sneg in hitel proti drevesom, kakor da so njegovi rešitelji. Z zadnjimi močmi je kobacal iz snega, ko je na strmini vsake toliko časa padel. Čim dlje je hodil, tem bolj so se mu macesni odmikali. Nazadnje je z grozo ugotovil, da so izginili. Bil je samo privid izmučenega človeka. In spet ga je obdajala samo brezmejna belina.

Obžaloval je, da ni ubogal Jožo. Vrnil bi se, pa ni bilo mogoče. Zavetišča ne bi več našel. In tudi poti do njega ne bi več zmogel. V obupu je pomislil, kako bodo doma sprejeli vest o njegovi smrti. Ob misli na mamin jok je zbral zadnje moči in znova ril po sipkem snegu. Plazovi so preteče grmeli okoli njega in mu večali grozo. Sedel je v sneg, da bi se odpočil. V daljavi je spet uzrl nekaj črnega, kakor premikajoče se pike. »Morda so reševalci,« mu je prišlo na misel. Planil je pokonci in začel klicati, toda naj je še tako tanko prisluškoval, odgovora ni dobil. Zagnal se je v sneg in upiral oči v tiste črne pike. Pike so postajale zmeraj manjše, dokler niso popolnoma izginile. Spet prevara!

Do smrti izmučen je hotel znova za trenutek sesti v sneg, ko je zaslišal za seboj močan šum. Takoj nato pa ga je zajel velik plaz pršca in ga treščil čez steno v neznano. Vse se je tako hitro odigralo, da ni imel časa pomisliti na svoj konec. Zavedel se je šele, ko se je plaz ustavil in ga popolnoma zasul. Z rokami je začel broditi po snegu, se poganjati navzgor, da bi se rešil. Komaj se mu je posrečilo pomoliti glavo iz snega, že ga je kot moka sipki sneg znova požrl in mu jemal sapo. Ko se je znova pognal iz snega, je zagledal ob sebi veljikega gamsa. Plaz je oba zasul na istem mestu. Gams se je divje kopal iz snega in se znova pogrezal. Petru je postalo nekam laže. Zvesto je začel posnemati divjega kozla. Po daljšem prizadevanju sta se oba srečno izkobacala iz plazu in se potem začudeno zastrmela drug v drugega. Petra je prevzela topla hvaležnost do živali. Zdelo se mu je, da ga je prav gams rešil. Šele čez nekaj minut je žival spet zakoračila v sneg. Peter ji je sledil. Gams se ga ni prav nič bal. Sicer pa tudi ni mogel bežati, ker se je ves pogrezal v sneg. Tako sta hodila precej časa in vmes počivala. Po gamsovi sledi je Peter kar laže hodil. Čeprav je bil do smrti utrujen, mu je bilo v veliko uteho, da ni sam, pa čeprav je bil njegov popotni tovariš štirinožec. Gams je bil urnejši od njga in ga je komaj dohajal. Za nobeno ceno ni hotel izgubiti tega edinega tovariša.

Pritavala sta do nizkega gozdička, ki je kmalu prešel v bujen gozd. Tu je bilo precej manj snega in gams jo je naenkrat ucvrl v strmino. Peter je žalostno gledal za njim, vendar ga ni bilo več groza samote, zakaj vedel je, da mora biti v bližini Aljažev dom. Že davno premočen do kože, niti počivati ni mogel; preveč ga je mrazilo. Pot je vodila strmo navzdol. Snega je bilo le še za pol metra, tako je hitreje napredoval.

Prišel je na travnik, Aljažev dom je bil tedaj še samo za streljaj daleč. Ob misli na to ga je prevzela brezmejna sreča. Bil je rešen, čeprav je že popolnoma obupal nad seboj.

Ura je kazala dve po polnoči, ko je potrkal na vrata Aljaževega doma. Oskrbnik ga je odpeljal v toplo kuhinjo in mu ponudil suho obleko in žganje. Nekaj šilc je popil, pa ni čutil niti najmanjše omotičnosti. Potem se je okrepčal še s čajem in prigrizkom, se zleknil v posteljo in se prebudil šele, ko je sonce obsevalo zapadno stran Triglava.

Naslednjega dne se je ves shujšan vračal po lepi gorski dolini Vrat proti domu. Sončni žarki so se odbijali od zasneženih pobočij in gorskih grebenov in se lesketali kakor srebro. Z mežikajočimi očmi je zrl proti planinam, ki so mu pripravile toliko strahu in trpljenja. Po vsem telesu ga je znova spreletel srh. S hvaležnostjo se je spomnil na svojega štirinožnega tovariša...

Dva dni po Petrovem povratku so odšli štirje planinci proti novemu zavetišču. Kreflov Joža jih je z veseljem sprejel sredi zasneženih planin. Po široki stezi, ki so mu jo utrli tovariši, se je tudi on vrnil v dolino.

Anton Blažej

KRIŽANKA ŠT. 4

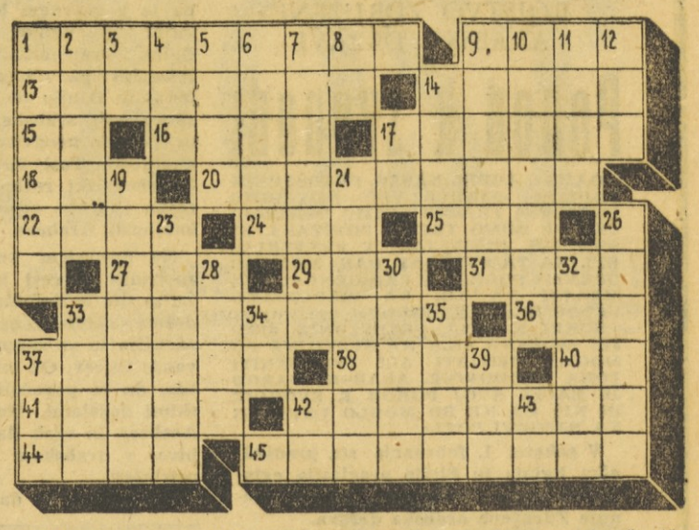

Vodoravno: 1. velik, izreden, 9. skregan, 13. naložim breme konju, 14. udvorljiv človek, 15. grška črka, 16. pristanišče ob Rdečem morju, 17. trenutek, 18. vrsta zemlje, 20. nepravilnost, odstopanje od pravila, 22. cunja, 24. del atrija v starorimski hiši, 25. površinski sloj Zemlje, 27. veznik, 29. doba, 31. gledališka pozornica, 33. bloženje po morju (po junaku Homerjeve pesnitve), 36. muslimansko moško ime, 37. pokvarjen, 38. gorovje v Avstrijskih Alpah, 40. začetnici imena in priimka slovenske pisateljice (»Roman o Prešernu«), 41. moško ime, 42. taboriti, 44. reka v Albaniji, ki nastaja iz dveh srbskih rek, 45. mesto v SZ.

Navpično: 1. kup sena, 2. hunski voditelj, 3. predlog, 4. vrsta vrbe, 5. veznik, 6. borišče, 7. umetna snov za prekrivanje tal, 8. začetnici imena in priimka francoskega slikarja — svobodnega impresionista (1832—1883), 9. izolator, 10. skupina enako mislečih in delujočih ljudi, 11. poškodba na telesu, 12. kratica za močno razstrelivo, 14. žrelo, 17. kemični simbol za prvino mazurij, 19. zmanjševati, nižati se, 21. zelo naporno tekmovanje v teku, 23. ironična aluzija na koga, ki se dela, kot da mu ni za kakšno stvar, pa bi jo zelo rad imel, 26. utvara, 28. osje gnezdo, 30. karte najmočnejše igralne barve, 32. izbrana družba, 33. vrsta rjave barve, 34. isto kot 8 navpično, 35. judovsko moško ime, 37. kratica predvojne organizacije slovenskih planincev, 39. fizikalna enota za delo, 42. prislov, ki izraža nadaljevanje, ponavljanje, 43. kemični simbol za iridij.

REŠITEV KRIŽANKE ŠTEV. 3

Vodoravno: 1. kupiti, 7. spodoben, 14. akumulator, 16. zora, 17. rame, 18. živa, 19. otajam, 21. Ana, 22. vrana, 24. ara, o. 25. Ka, 26. krilatice, 27. B(reje) T(omo), o, 29. OLO, 30. arara, 31. sla, 32. robače, 35. iks, 36. ulov, 37. ujet, 38. pinakoteka, 41. medicina, 42. Akadem.

»Mož, ugani, kaj ti je prinesel stric Janez iz Afrike!«

Potrudi se in reši rebus sam ter ne glej rešitve na osmi strani spodaj. Naj ti pomagamo še s tem, da ti povemo, da je to prvi verz znanega Prešernovega soneta.

EZOPOVE BASNI

PES IN LEV

Pes je ležal v jaslih in ni pustil, da bi konj pojedel ječmen, čeprav ga sam ni mogel snesti. Ječmen je splesnil in tako nista imela ne konj ne pes nič od njega.

ČRNEC IN NJEGOV GOSPODAR

Gospodar je hotel po vsi sili pobeliti črnca. Na kup je znosil vse milo, kar ga je premogel, in vse krtače, kolikor jih je imel, in je začel črnca neusmiljeno drgniti in izpirati. Toda naj je še tako drgnil, črnčeva koža je ostala črna. Imel je sicer dober namen, povzročil pa je samo — bolečine.

ČLOVEK IN LEV

Nekoč sta lev in človek skupaj potovala in se drug drugemu hvalila. Tako sta prišla do kamna, na katerem je bil vklesan človek, ki je davil leva. Pa pravi človeški popotnik levu:

»Vidiš, da smo ljudje močnejši od levov in od vseh živali!«

Tedaj mu lev odgovori:

»V kamen je mogoče marsikaj vklesati. Če bi ga znali levi obdelovati, bi zmeraj videl ljudi pod našimi šapami.

KAMELA

Ko so ljudje prvič zagledali kamelo, so se je zbali. Sčasoma pa so ugotovili, da je blage in miroljubne narave in so se tako ojunačili, da so ji nadeli celo uzde in jim natovorili vse, kar jih je prej bremenilo.

PSI IN LISICA

Psi so našli odrto levjo kožo in jo začeli trgati. Mimo pride lisica in pravi:

»Kakšni junaki! Če bi bil tale lev živ, bi hitro občutili, da so njegove šape močnejše od vaših zob.«

LISICA IN KOZEL

Kozel, ki ga je mučila huda žeja, se je spustil v strmo sotesko, po kateri je tekel bister potoček. Šele ko se je pošteno napil, je opazil, da sam ne bo mogel iz soteske. Mimo pride lisica in mu pravi:

»Vidiš, kakšen norec si! Če bi imel toliko pameti, kakor imaš dlak na bradi, se ne bi prej spustil tja dol, preden ne bi premislil, kako boš prišel ven.«

Preklic sindikalne knjižice

TENJŠEK ANDREJ, delavec v valjarni Železarne Štore proglaša za neveljavno izgubljeno sindikalno knjižico.

OBVESTILO

upokojencem in zavarovancem

Zaradi pravilnega pojasnjevanja predpisov novega zakona o pokojninskem zavarovanju in zaradi pojasnjevanja določil prevedbe pokojnin po novih predpisih — bo uvedena

od 3. februarja 1958 dalje do konca meseca marca 1958

pri Republiškem zavodu za socialno zavarovanje v Ljubljani dežurna pravno - posvetovalna služba — in sicer vsak ponedeljes in petek od 16. do 19. ure popoldne v Kidričevi ulici št. 5, II. nadstropje, soba št. 228.

Te popoldanske informativne službe naj se poslužujejo predvsem upokojenci in zavarovanci, stanujoči v Ljubljani in okolici.

V dopoldanskih urah se bodo dajale informacije prvenstveno strankam izven Ljubljane in strankam, ki imajo vložene pritožbe pri Republiškem zavodu za socialno zavarovanje.

Republiški zavod za socialno zavarovanje v Ljubljani

POLIKLINIKA V LJUBLJANI

ima tele telefonske številke:

1. Hišna centrala (od 7. do 20. ure)	39-111
2. Oddelek za poškodbe (neprekinjeno) . . .	32-820
3. Oddelek za internistično prvo pomoč (neprekinjeno) . . .	32-819
4. Uprava Poliklinike — zdrav. vodstvo . . .	32-817
5. Uprava Poliklinike — fin. admin.	32-818

Sin BRIGADE

PIŠE: TONE SELIŠKAR
RIŠE: MARJANCA JEMEC

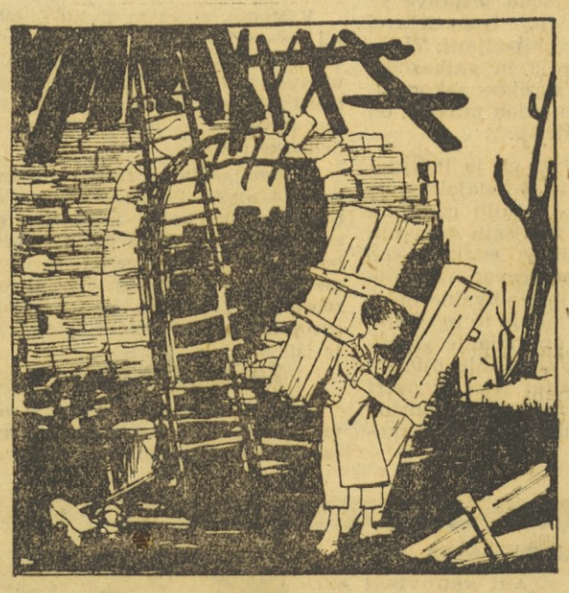

31. In tako je ostala babica z otroki v požgani, mrtvi vasi kakor vojščaki na mrtvi straži. Martinček je zbral kovaško orodje in je iz ruševin kovačnice zgradil zasilen dom, Tinek in Mojčka pa sta poslušala babico, ki jima je pripovedovala pravljice o junaku, ki bo pokončal vse sovražnike naše zemlje. »Oh, če bi bil vsak naš človek pol Martina Krpana, potlej bi jih že užugali!« je mnogokrat vzdihnila.

32. Martinček je zavihtel težko kovaško kladivo in vzkliknil: »Babica, koliko mi še manjka za pol Martina Krpana?« — »Srce imaš za celega, a močne roke si boš skoval ob očetovem grobu in ob materini ječi!« je rekla babica. In tako sta se tudi Tinek in Mojčka kalila na babičinem srcu, ki je kipelo od ljubezni do nesrečne domače zemlje.

33. Nekoč je tudi na nasprotnem hribu gorela vas. Vsi štirje so stali pred kovačnico in gledali dim, ki se je valil nad gozdovi. »Poglejte, otroci, vsa naša zemlja je v plamenih!« jim je govorila babica. »Kaj bo pa zdaj?« so jo vprašali otroci. »Martinček, ti že veš, da v ognju zažari trdo železo,« je dejala babica. »A v tem ognju bodo naši ljudje skovali svoja srca!«

34. Poglejmo si jih po vrsti, kako je ogenj naše zemlje koval srca naših prijateljev! Babica je postala daleč naokrog priljubljena partizanska mati. Marsikatero noč so tod mimo nosili ranjene partizane v partizansko bolnišnico. Babica jim je vedno lepo postregla in jim z materinsko skrbjo lajšala bolečine. »Stisni zobe, sinko!« jim je govorila. »Hitro ozdravi, kajti pasjeglavcev je ko listja in trave!«

35. Tisto jesen ni bilo sadja, le ena sama jablana je obrodila trideset lepih jabolk. Babica je poslala Tineka in Mojčko v trg zamenjat jabolka za sol, ki je ni bilo. A v gozdu sta otroka srečala deset partizanov. »Oh, kako lepa jabolka!« je vzkliknil neki partizan. »Jih hočete?« je vprašal Tinek. Kako da ne, saj so bili strašno žejni! Vrnila sta se brez soli. Babica ju je stisnila na svoje srce in se smehljala.

36. Martinček je imel važne opravke. Postal je brigadni obveščevalec. Ko je po naročilu komisarja ogledoval v dolini sovražnikove straže, ga je zalotila sovražnikova patrulja. Pograbili so ga, toda Martinček se jim je iztrgal iz rok, skočil v reko, se prevalil čez jez in se skril pod slapove padajoče vode. Sovražniki so bedasto gledali okoli sebe, nekajkrat ustrelili v vodo in odšli v postojanko.

ROJSTVO ZDRUŽENE ARABSKE DRŽAVE

Pohod k svobodi

GAMAL ABDEL NASER, PREDSEDNIK EGIPTA: »NIKOLI VEČ NE BOMO PODLOŽNI TUJEMU JARMU IN NIKOLI VEČ NE BOMO TRPELI PONIŽANJ, KI SMO JIH DOŽIVLJALI V PRETEKLOSTI. NA TA SVEČANI DAN MORAMO OBRNITI POGLED V PRIHODNOST TER MISLITI NA TO, DA IZBOLJŠAMO USODO NAŠIH NARODOV.«

ŠUKRI KUATLI, PREDSEDNIK SIRIJE: »NOBENA SILA NA SVETU NE BO MOGLA MENJATI ALI SPREMENITI TOKA ZGODOVINE. ARABSKI NAROD JE ZAČEL SVOJ POHOD K SVOBODI IN NIČ GA NE BO MOGLO USTAVITI NA NJEGOVI POTI.«

V soboto, 1. februarja sta predsednika Egipta in Sirije proglasila egiptovsko-sirsko federacijo, ki se imenuje Združena arabska država.

Skupna izjava predstavnikov obeh dežel, ki proglaša ustanovitev Združene arabske države, napoveduje, da je sirsko-egiptovska federacija prvi korak k popolni združitvi arabskega sveta, in zatrjuje, da se novi republiki lahko priključi sleherna arabska dežela. Združena država bo imela skupni parlament, enotno vojsko, eno zastavo in enega predsednika. »Zveza arabskega sveta,« je rečeno v skupni izjavi, »odpira pot neodvisnosti arabskih držav ter predstavlja normalni proces, ki utrjuje mednarodno sodelovanje in mir.«

Ideja o združitvi arabskega naroda, ki živi na ozemlju od Atlantika do Perzije, ni nova. Že v prvi svetovni vojni so Arabci podprli zaveznike v boju proti Turkom, ker so jim Angleži obljubili enotnost in svobodo. Ostalo pa je v glavnem le pri obljubah. Po vojni je Velika Britanija zasedla Egipt, Transjordanijo in Palestino, Francija pa Libanon in Sirijo. Od tedaj je minilo 40 let. V tem času so skoro vse arabske dežele izbojevale pravico do neodvisnosti, vendar ne do enotnosti. Tuji vplivi in domači izkoriščevalski režimi so bili in so še resna zapreka arabski solidarnosti in enotnosti Arabcev.

Na Srednjem vzhodu so se ostro spopadli interesi imperialističnih sil. Za te sile je navažnejše, da so arabske dežele čimbolj neenotne, da se ne združijo in se skupno ne upro vmešavanju tujcev. Od tod stalna prizadevanja, da bi povečali spore med arabskimi deželami. Toda ideja enotnosti Arabcev je vsak dan bolj živa in dobiva v arabskem svetu vedno več pristašev.

Razumljivo je, da sta prav Egipt in Sirija sklenila, da se bosta združila. To sta politično, kulturno in gospodarsko najbolj razviti in najvplivnejši deželi Srednjega vzhoda. Razen tega sta povsem neodvisni in ne sodelujeta v vojaških in političnih blokih ter se odločno borita proti kolonializmu, imperializmu in blokovski politiki. Egipt in Sirija stojita na čelu vsega arabskega naroda in se trudita — prepričana v pravičnost arabske stvari in tesno povezana z idejami krvnega bratstva — da bi združila arabske dežele v močno federacijo, ki bi bila sposobna braniti interese arabskega sveta kot celote.

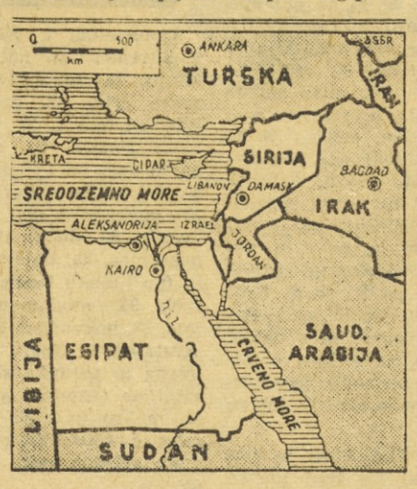

V temelje Združene arabske države torej ni vgrajena le ideja o arabskem bratstvu, ampak tudi skupna težnja nekdanjih kolonialnih in polkolonialnih narodov po politični in gospodarski samostojnosti in čim hitrejšem vsestranskem napredku.

V Kairu in Damasku pa dobro vedo, da čakajo novo arabsko republiko velike težave. Med Egiptom in Sirijo so namreč precejšnje razlike. V Siriji so fevdalci še zelo močni, zasebni kapital je povsem svoboden, delujejo številne stranke itd. V Egiptu uspešno odpravljajo fevdalizem, državni vpliv v gospodarstvu je vedno večji, oblast temelji na Nacionalni zvezi, vseljudskem gibanju, ki je edina dovoljena politična organizacija. Potrebno bo več let, veliko potrpežljivosti in vztrajnosti, da bodo odpravili ostanke starega in preživelega ter postavili novo državo na trdne napredne temelje. Potrebno pa bo tudi veliko volje in moči, da bodo uspešno odbili vse napade imperialistov, ki se nočejo pomiriti z izgubljanjem svojega vpliva na Srednjem vzhodu. Vse to pa le povečuje pomembnost združitve Sirije in Egipta.

IZ JAPONSKEGA SINDIKALNEGA GIBANJA

Pred pomladno ofenzivo

V TOKIU BO ČEZ NEKAJ DNI VELIK DELAVSKI SHOD, NA KATEREM BO JAPONSKA SINDIKALNA CENTRALA SOHIO PREDLOŽILA JAVNOSTI PROGRAM TAKO IMENOVANE »SPOMLADANSKE OFENZIVE« ZA ZBOLJŠANJE ŽIVLJENJSKIH IN DELOVNIH RAZMER JAPONSKIH DELAVCEV, ZA MIR IN VEČJE PRAVICE PROLETARIATA.

Iz ocen lanskoletne dejavnosti Sohia, ki jih objavlja japonski sindikalni tisk, je razvidno, da je bila »jesenska ofenziva« kljub ogročenemu odporu delodajalcev in vlade vendarle uspešna. Res ni dosegla kakih večjih socialnih izboljšav, omogočila pa je delavcem, da so bolj spoznali svoje nasprotnike in tesneje združili svoje lastne vrste.

Sestanek voditeljev Generalnega sveta japonskih sindikatov

Minulo jesen so delodajalci skušali onemogočiti delavske akcije z zmanjševanjem mezd v nekaterih gospodarskih vejah, vladni organi pa so se z nasilnimi ukrepi (odpuščanjem in kaznovanjem delavcev in njihovih voditeljev) trudili, da bi oslabili sindikalne organizacije. Takšni protinapadi delodajalcev in vlade sicer niso preprečili delavskih akcij, vendar so bile le-te pretežno krajevne in zato premalo učinkovite. Zato so voditelji Sohia sklenili, da bodo spremenili taktiko. »Spomladinska ofenziva« bi morala biti po njihovem mnenju čim širša in čimbolj enotna. Njene zahteve ne bodo samo zvišanje mezd (ki so še vedno med najnižjimi na svetu) in skrajšanje delovnega časa, ampak tudi politične svoboščine, popolna svoboda sindikalnega delovanja, prepoved nuklearnih poskusov itd., se pravi zahteve, ki jih bo podprla najširša japonska javnost.

Sohio je pozval vse ostale sindikalne centrale, naj se pridružijo »spomladanski ofenzivi«, da bi lahko enotno nastopili vsi delavci v podjetjih in posameznih gospodarskih panogah. V minulih tednih je Sohio začel združevati tudi začasno zaposlene in nezaposlene delavce, na vasi pa povezovati organizacije kmetijskih delavcev in revnih kmetov v enotno fronto, kar potrjuje napoved sindikalnih voditeljev, da bodo v spomladanskih akcijah sodelovali tudi nezaposleni, kmetijski delavci in revni kmetje.

Pred nedavnim je Sohio poslal Socialistični stranki odprto pismo, v katerem jo poziva, naj »poveča svojo razredno zavest« in bolj odločno zagovarja razredne interese proletariata. To pismo potrjuje domneve, da bo imela letošnja »spomladanska ofenziva«, ki se bo začela prve dni marca, tudi politični pomen.

PROTIDELAVSKA GONJA IRAŠKE GOSPODE

V Iraku ni nič novega

MALO JE DEŽEL NA SVETU, V KATERIH BI S TOLIKSNO BRUTALNOSTJO DUŠILI SINDIKALNO GIBANJE IN ZANIKALI DELAVCEM NJIHOVE NAJOSNOVNEJŠE PRAVICE, KOT V IRAKU, DRŽAVI NA SREDNJEM VZHODU, KI JO NA ZAHODU UVRŠČAJO MED DEŽELE »SVOBODNEGA SVETA«.

Irak ima kakih 5 milijonov prebivalcev, industrijskih delavcev pa je le 45.000. Nekaj več je delavcev in nameščencev v trgovini, obrti in podjetjih javnih služb, precej več pa je kmečkega prebivalstva (skoro pol milijona). Vseh delavcev je torej kar precej, vendar so v večini kmetijski delavci z zelo nizko razredno zavestjo. Med industrijskim proletariatom je delavska zavest močnejša, zlasti med delavci na naftnih poljih, ki s vojim bojem kažejo pot ostalim delavcem in hudo vznemirjajo izkoriščevalce.

Irak je ena redkih dežel na svetu, v katerih še ni uzakonjen osemurni delovni dan za vse delavce, kjer delavci ne uživajo niti malo zdravstvene zaščite, nimajo urejenega pokojninskega zavarovanja in otroških dodatkov. Vladajo fevdalci, ekonomsko tesno povezani s tujimi petrolejskimi družbami, ki se z najbrutalnejšimi sredstvi upirajo delavskim zahtevam po zboljšanju sedanjih razmer.

Zakon o delu dovoljuje dejavnost sindikatov, obenem pa posredno in neposredno prepoveduje vključitev velikega števila delavcev v sindikalne organizacije in zavira sindikalno dejavnost. Kmetijski delavci na primer sploh ne smejo imeti svojega sindikata. Vlada ima pravico, da nadzoruje aktivnost vseh sindikalnih organizacij. Policija zapira sindikalne voditelje in razganja delavska zborovanja. Z izgovorom, da kršijo javni red in mir, vlada razpušča najbolj borbene sindikalne organizacije, ki se zavzemajo za najosnovnejše pravice delavcev. Doslej je razpustila že sindikate delavcev petrolejske industrije, pristaniških delavcev in železničarjev, ki so bili številčno najmočnejši in so najbolj odločno zahtevali uvedbo sodobne delavske zakonodaje. Ostalo je le 12 sindikalnih organizacij, ki nimajo več kot 7000 članov.

Tej protidelavski politiki iraške vlade pa ne nasprotujejo samo delavci, ampak tudi mnogi izobraženci in vsi tisti napredni krogi, ki v odpravi gospodstva fevdalcev in tujih kapitalistov iščejo izhod iz zaostalosti Iraka, bogate dežele sila revnih ljudi.

INDIJA NAPREDUJE PO SOCIALISTIČNI POTI

Soodločanje delavcev

V NEW DELHIJU JE BILA PRED DNEVI KONFERENCA PREDSTAVNIKOV VLADE, DELODAJALCEV IN DELAVCEV, NA KATERI SO RAZPRAVLJALI O UVEDBI SOODLOČANJA DELAVCEV V UPRAVLJANJU INDIJSKEGA GOSPODARSTVA.

Minister za delo osrednje indijske vlade Nanda je na konferenci dejal, da bodo indijski delavci že čez nekaj let enakopravno sodelovali v upravljanju podjetij, in poudaril, da je uveljavljanje pravice do soodločanja delavcev »zgodovinska naloga« vlade v okviru njenih načrtov za izgradnjo socializma v Indiji. »Sodelovanje delavcev v upravah podjetij je izredno pomembno za uresničenje socialistične družbe,« je dejal Nanda in izrazil prepričanje, da bo »soodločanje delavcev veliko prispevalo k prilagoditvi zasebnega sektorja potrebam družbe, ki jo hočemo ustvariti v Indiji.«

Konferenca predstavnikov vlade delavcev in delodajalcev je po mnenju ministra za delo zaključila priprave za uvedbo soodločanja delavcev. Čez nekaj tednov bodo delavci 50 podjetij izvolili svoje zastopnike v upravah podjetij. Vlada bo proučevala izkušnje organov soodločanja in najkasneje čez dve leti predlagala parlamentu, naj sprejme zakon, ki bo zagotovil delavcem v vseh gospodarskih vejah pravico, da enakopravno sodelujejo v upravljanju podjetij.

Načrt o uvedbi soodločanja delavcev, ki ga je indijska vlada predložila predstavnikom delavcev in delodajalcev, je rezultat večletnega proučevanja domačih in tujih izkušenj. Že pred poldrugim letom so v nekaterih indijskih državnih tovarnah omogočili delavskim predstavnikom enakopravno soodločanje v upravah. Medtem ko so proučevali izkušnje teh »mešanih uprav«, so pošiljali vladne in sindikalne delegacije v tuje dežele (predvsem v Jugoslavijo), da bi ugotovili, kako drugod pritegujejo delovne ljudi v upravljanje gospodarstva. Domače in tuje izkušnje so še bolj utrdile njihovo prepričanje, da so na pravilni poti. Rezultat tega je načrt o uvedbi soodločanja delavcev, ki je po mnenju socialistov v indijskem Kongresu prvi korak k delavskemu samoupravljanju.

MOZAIK

Novi spopadi na jemenski meji

Na meji med Jemenom in britanskim protektoratom Adenom je vnovič prišlo do hudih bojev, ki so terjali precej žrtev na obeh straneh. Jemensko predstavništvo v Kairu obtožuje Britance, da so vdrli na ozemlje Jemena. V boju so sodelovala tudi britanska letala. Po triurni bitki so se Britanci umaknili. Tuje tiskovne agencije trde, da so na tem ozemlju našli nafto

Šestdesetletnica sindikatov

Pretekli mesec je Zveza sindikatov Danske proslavljala šestdesetletnico svojega obstoja. Januarja 1898 se je namreč sestalo v Kopenhagenu 405 sindikalnih voditeljev, ki so ustanovili prvo enotno sindikalno centralo na Danskem. Spočetka je Zveza sindikatov imela 70.000 članov, danes pa jih ima nad 700.000. Danski sindikati so od vsega začetka tesno sodelovali s Socialnodemokratsko stranko in praksa kaže, da je bilo to sodelovanje koristno za obe strani.

Prvi svetovni kongres mladih delavcev

V Pragi bo od 14. do 20. julija letos Kongres mladih delavcev vsega sveta, na katerem bodo predstavniki mladih delavcev razpravljali o delovnih in življenjskih pogojih, v katerih žive njihovi tovariši. Kongres je sklicala Svetovna sindikalna federacija.

Filipinski delavci protestirajo proti izkoriščanju

V Manili, glavnem mestu Filipinov, je pretekli mesec stavkalo 2000 delavcev mestnega vodovodnega podjetja. Delavci so začeli stavkati, ker uprava podjetja ni hotela spoštovati odločb mezdnega sporazuma, s katerim se je pred meseci strinjala, in je skušala samovoljno znižati delavske mezde.

Znano je, da so mezde filipinskih delavcev izredno nizke. Po podatkih, ki jih je objavila Svetovna sindikalna federacija, so realne mezde filipinskih delavcev šestkrat manjše kot povprečne realne mezde evropskih delavcev, medtem ko povprečni dobički kapitalistov ne zaostajajo za dobički delodajalcev v nekaterih evropskih kapitalističnih deželah.

Za neodvisnost Senegalije

Pred dnevi so se v Dakarju sestali voditelji vseh senegalskih nacionalnih strank in se sporazumeli o programu boja za neodvisnost Senegalije, francoske kolonije v Zahodni Afriki. Senegalske nacionalne stranke najprej zahtevajo avtonomijo v okviru Francoske Zahodne Afrike, ki naj omogoči, da bi dežela čim hitreje dobila popolno neodvisnost.

Še več brezposelnih v ZDA

Ameriški minister za delo Mitchel je napovedal, da se bo število brezposelnih delavcev v ZDA še povečalo. Po njegovem bo ob koncu februarja že nad 4 in pol milijona brezposelnih. V začetku januarja je bilo v ZDA 4 milijone brezposelnih delavcev.

Za obnovo socialistične stranke Francije

Voditelji »uporniške« skupine v Socialistični stranki Francije so spet pozvali vse francoske socialiste, naj »podvoje prizadevanja za obnovo stranke v korist napredka socialistične misli v Franciji«. V odprtem pismu, ki so ga poslali socialistom, so opozorili na »vzdušje formalizma in skleroze« v vrstah stranke, za kar je odgovorno vodstvo, na čelu z Guy Molletom, ki se odpoveduje socialističnim načelom, da bi lahko sodelovalo s konservativnimi silami.

V zadnjem času je precej manjših socialističnih struj razočaranih nad politiko vodstva, izstopilo iz Socialistične stranke in se priključilo Uniji socialistične levice, ki so jo pred meseci ustanovila številna majhna leva socialistična gibanja.

»Mi sicer pozdravljamo zbiranje socialističnih sil v Uniji,« pravijo »uporniki« v svojem pismu, »toda na žalost je ta Unija kljub dobri volji njenih članov obsojena na neučinkovitost in brezperspektivnost. Socialistična stranka je edina sposobna omogočiti obnovo socialistične misli v Franciji. Toda za to so potrebni napori vseh njenih članov za spremembo sedanjega vodstva.«

Skrb ladjedelniških delavcev v Hongkongu

Britanska kolonialna uprava je sklenila, da bo čez dve leti zaprla ladjedelnico v Hongkongu, v kateri je zaposlenih 4600 delavcev. Polovico delavcev namerava odpustiti že letos. Delavcem je naročila, naj si sami poiščejo novo delo. Zaradi tega so ladjedelniški delavci zahtevali, naj uprava plača vsem odpuščenim posebni dodatek, ki ne bi smel biti manjši od enoletne mezde. Mnogi delavci bodo namreč težko dobili delo, ker je v Hongkongu že sedaj precej nezaposlenih.

Britanska uprava je delavcem odgovorila, da bo njihove zahteve »proučila«, za kar potrebuje »precej časa«, sporočila pa je tudi, da bo v kratkem odpustila prvo skupino delavcev.

Volilni uspehi komunistov v Nepalu

Na občinskih volitvah v Katmanduju, glavnem mestu Nepala, so komunisti dobili 7 mest v občinskem svetu, medtem po so vse ostale stranke dobile 11 mest.

U Nu o socializmu v Burmi

Predsednik burmanske vlade U Nu je na kongresu Antifašistične lige Burme izjavil, da njegova vlada in Antifašistična liga, v kateri ima večino Socialistična stranka, ne nameravata odstopiti od izgradnje socializma v Burmi.

Sindikati na Madagaskarju se združujejo

V sindikalnem gibanju na Madagaskarju, otoku ob vzhodni afriški obali, ki je pod francosko kolonialno upravo, je v zadnjih tednih prišlo do pomembnih sprememb. Sindikalne centrale, ki so desetletja ločeno delovale in izgubljale svojo moč v medsebojnem konkurenčnem boju, so sklenile, da bodo enotno nastopile proti kapitalu in kolonialni vladavini. Decembra lani so ustanovile skupni odbor, v katerem so predstavniki komunističnih, krščanskih in avtonomnih sindikalnih organizacij. Skupni odbor je že organiziral dvodnevno splošno stavko, s katero so delavci podprli svojo zahtevo, naj oblasti izboljšajo socialno zakonodajo. Med drugim so zahtevali sprejem zakonov o pomoči nezaposlenim in o otroških dodatkih.

Zahteve in predlogi japonskih socialistov

Japonski socialisti se zavzemajo za sklenitev sporazuma med obema blokoma na Daljnem vzhodu, normalizacijo odnosov med Japonsko in Ljudsko republiko Kitajsko ter povečanje trgovinske izmenjave med Japonsko, Sovjetsko zvezo in Kitajsko. Socialisti tudi zahtevajo, naj velesile opuste atomska oporišča na Daljnem vzhodu in naj se ameriške vojaške enote umaknejo z japonskega ozemlja.

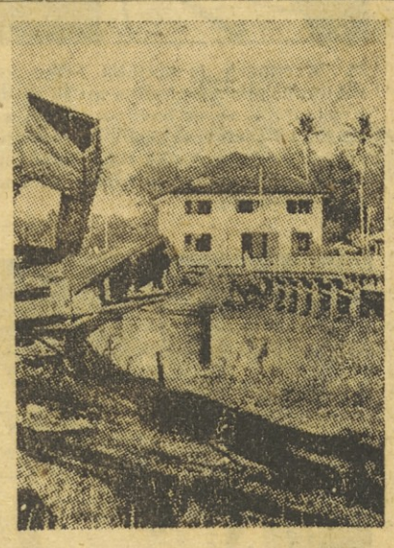

DESETLETNA VOJNA JE ZAPUSTILA V MALAJI, MLADI NEODVISNI AZIJSKI DRŽAVI, ČLANICI BRITANSKE SKUPNOSTI NARODOV, TEŽKE GOSPODARSKE IN POLITIČNE POSLEDICE. V DŽUNGLI JE ŠE VEDNO KAKIH 5.000 PARTIZANOV, KI JIH VODI KOMUNISTIČNA PARTIJA IN KI SO S SVOJIM BOJEM NAJVEČ PRISPEVALI K OSVOBODITVI MALAJE. NAPREDNE MALAJSKE POLITIČNE SILE ZAHTEVAJO, NAJ SE VLADA, KI JE SPREJELA OBLAST OD BRITANCEV, SPORAZUME Z VODITELJI PARTIZANSKE VOJSKE IN DOVOLI PARTIZANOM, DA SE VRNEJO IZ DŽUNGLE IN VKLJUČIJO V JAVNO ŽIVLJENJE. NA SLIKI LEVO: POSLEDICE VOJNE V MALAJI

NA SLIKI DESNO: ZBOROVANJE DELAVCEV V SAN JOSEJU, GLAVNEM MESTU KOSTARIKE

NA SLIKI DESNO: BOLNIŠNICA ALŽIRSKE NARODNOOSVOBODILNE VOJSKE, SKRITA V GOZDU, KI NAS SPOMINJA NA NAŠE PARTIZANSKE BOLNIŠNICE

V KOLUMBIJI, DEŽELI LATINSKE AMERIKE, SO BILE PRED NEDAVNIM PARLAMENTARNE IN PREDSEDNIŠKE VOLITVE, O KATERIH PIŠEJO, DA SO BILE DEMOKRATIČNE. — TODA DEMOKRACIJE JE BILO VELIKO LE NA PAPIRJU, V ŽIVLJENJU PA PRESNETO MALO. TISTEGA DNE, KO SO BILE VOLITVE, JE VOJSKA PREVZELA OBLAST IN Z GROŽNJAMI ZAGOTOVILA ZMAGO KONSERVATIVNIH SIL.

NA SLIKI LEVO: SKUPINA VOJAKOV PRED VOLIŠČEM V BOGOTI